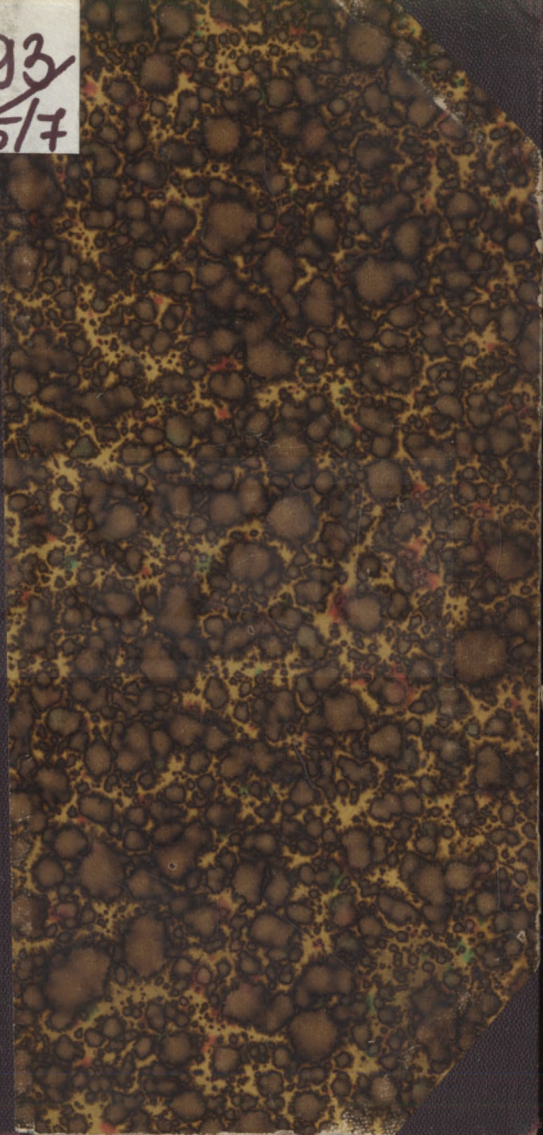


14.993  
5/7











AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA.

Országos Széchényi Könyvtár

V. 7



AZ  
UGAROS-KARÁDI KÖZBIRTOKOSSÁG.

REGÉNY.

IRTA

VÉRTESI ÁRPOLD.

ELSŐ KÖTET.

KÖTELES RÉLDÁNY  
A MAGY. NEMZETI MÚZEUM RÉSZÉRE



BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1897.



Országos Széchenyi Könyvtár



14993 / 5 / 7

~~25578~~

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA  
Nyomtatv. Növedéknapló  
1897. év. 87 .sz.



## I.

### Regényhős kerestetik.

Ugaros-Karádon? Ugyan micsoda gondolat? — mondják talán sokan, a kik már jártak ott, vagy a kik nem is jártak ott

Regényhős Ugaros-Karádon? Képzelem, hogy fintorgatja orrocskáját a kis patikárusné, a ki a fővárosból odaszakadt menyecske.

Ha tőle kérdezzük, hát Ugaros-Karád nem egyéb csak unalmas, nyomoruságos sárfészek, a hol lelketlen tengődés az élet, a hol az urak egész nap a kaszinóban ülnek, pipáznak, kártyáznak, vagy ott ásítognak a patika előtt agaraikkal. Micsoda társaság ez! A fiatal emberek buták, a nők kiálhatatlanok, alacsony pletyka, torkoskodás a mindennapi foglalatosságuk.

Hát még ha a tiszteletes urat kérdezzük? Jaj! akkor meg Ugaros-Karád valóságos Sodoma, Gomorha vagy még annál is rosszabb. Hiába prédikálja az ember a kathedrából az isten igéjét; nem lehet megőrizni a fehér népet az urak miatt. Hogy maradjon meg a jó erkölcsnek csak egy szikrája

is, mikor még Petheő László tekintetes úr is, a ki már a hatvanharmadik évébe jár, tarka kendőket osztogat a paraszt lányoknak, menyecskéknek, sőt meg is csipkedi piros orcájokat.

S ha a tiszteletesné szelid képe nem csitítaná a buzgó egyházi férfit, hát még rettenetesebb dolgokat tudna mondani valami szobalányról, a kit a nagyságos asszony elkergetett s a ki mégis itt ténfereg és olyan cifra, hogy majd elrepül.

— No instálom, ha már az örege is ilyen, hát még a fiatalja!

De az úri rend azt mondja arra, hogy lári-fári, a pap szenteskedik, mert fél a feleségétől, meg aztán mivelhogy úgy hozza magával a mestersége is, a kis patikárusnénak pedig az a baja, hogy az ura nem tudja ránczba szedni. Hiábavaló pocsék beszéd az mind, hogy Ugaros-Karád ilyen meg olyan. Nincs Ugaros-Karádnál külömb hely az egész vármegyében, de bátran elmondhatni, hogy az országban sem sok van.

Az idegen, a ki keresztül megy, nem lát ugyan csak omladozó uri házakat, kidőlt-bedőlt kerítéseket, kopár udvarokat, hol nincs egyéb mint dudva és szemét; hanem a Buksyak és a többi osztályos atyafiság, a Kókayak, a Petheők, a Csabyak, Tihanyiak még látják a régi dicsőséget. Ott fényeskedik az rögös utaikon.

A vakolat szakadozik házaik faláról, az eső becsurog a rongyos tetőn, hanem az igaz magyar

vendégszeretet nem aludt még ki a nemesi kuriákon s olyan vacsorákat tálalnak föl, hogy csak úgy roskadozik alatta az asztal. Hisz egyebe sem maradt már a magyar úri embernek.

No meg egy kis ferblire is jut még. Vidám beszélgetés közt elfelejtik a sok bajt. Szidják a nagy adót, a trafikot, a magyar úr már igazán nem élhet meg a saját hazájában. A vámosi takarékpénztár már megint komiszkodik az elmaradt kamatok miatt. A szélvári zsidók meg nem adnak több előleget se búzára, se kukoriczára, azzal állanak elő, hogy hiszen még a tavalyit sem tetszett liferálni. Grósz Simon a pénztét követeli. Minden felől csak baj, veszedelem, váltóóvás, exekuczió, licitáció.

Hanem busuljon a ló, elég nagy a feje. A Buksyak, a Petheők, a Kókayak meg a többi atyafiság nem hagyják abba az uri kedvtöltéseiket a jebuzeusok miatt. A nagy agárversenyen, melyre még a harmadik vármegyéből is eljön az uri rend, még most is az ugaros-karádi agaraké az elsőség. Nagy lelkesedéssel emlegetik a Villám, a Fecske, a Kontrás viselt dolgait. Magyarázzák, hogy futott ez, hogy ütötte el a nyulat amaz.

Azon aztán elvitatkoznak egész nap, egész este. Tihanyi Marczi dicsekszik a Szellőjével, de letorkolják. A Csaby Elek Fecskéjét kell megnézni, az aztán teszi! Az viszi el a bilikomot az idén. De Tihanyi Marczi sem hagyja a magáét. Dezső is közbevág: hát az ő Dámája? Aztán a másik, a

harmadik Egyik sem hagyja a magáét. Összekapnak rajta. De se baj, majd kibékülnek.

Lassanként fölmelegszenek a beszédben, az ivásban. A vénebbjei a régi jó időket emlegetik, a mikor emberek, agarak, lovak, minden különb volt mint most. Azokat az időket, mikor a Buksy-had arra fordította a vármegye szekérének a rudját, a merre neki tetszett. Husz kocsival mentek be a restauráczióra s a szalóki és szentgyörgyi nemesség úgy ment utánok, mint a csirke az anyja után. A kit az ugaros-karádi urak nem akartak, nem lett az alispán, ha megpukkadt is az erőködésben.

Koczczintanak. Nem kell hagyni Ugaros-Karád becsületét. Az osztályos atyafiaknak össze kell tartani. Szent a barátság.

— Pista, Laczi, Pali, igyunk!

Valahonnan oda vetődik a cigány is. A more megérzi a falu végéről, mikor vannak mulató kedvökben az urak. Olyankor huzatják éjfélíg, hajnalig is, mintha újra övék lenne széles a világ. A fiatalabb Buksy nemzedék hetykén, büszke elbizakodottsággal tekint a jövőbe. Szolgabíró közülök kerül ki, de még országgyűlési képviselő is. Csak egyszer tántorították el a kerületét Kompolthyék, azóta megint az öreg Buksy Gáspár a képviselő.

— S ha én behunyom a szemeimet, rajtatok a sor, — hunyorgatja a szemeit Gáspár bácsi, de bizony egy cseppet sem készül még igazán behunyni.

Az ősi dicsőség megvilágítja a sok eladósdott, szorongó embernek a göröngyös utat, melyen botorkálnak. A Buksyak, a Tihanyiak meg fogják mutatni, hogy még élnek. A magyar nemes osztálynak el kell foglalni régi állását.

Gáspár ur ősz szakállát lengeti. Ugy van, hej, csak az a nemzet szine-java. Országvilág tudja, hogy ő demokrata volt teljes életében, hanem azért nem tagadja, hogy a mi igazság, hát igazság.

A Buksyak, a Kókayak, a Tihanyiak poharaikkal verik az asztalt, hogy teremtcscse nem engedik az ősi földet. De az az ősi föld csak fogy, egyre fogy a lábaik alól. A Buksy Imre negyedfélszáz holdas birtokát már megkaparította a kökényesi árendás, Grósz Simon. A Kókay Józsa meg az Aba Géza részét pedig megvette a szatmári püspök volt tisztartója, Vermes. Hogy pusztulnának el rajta!

De nem pusztulnak, még inkább gyarapodnak. Hanem pusztul ám a Buksy meg a Kókay had. Egyik-másik már kivándorolt a nagyvilágba, elüzlött, ki itt, ki amott; de a többi csak nem mozdul ki ősi fészkeből. Ha már semmije sincs, akkor is eltengődik, úgy, a hogy a rokonság közt.

Ott van Tinódy Zsiga. Már az apjának sem volt semmije, mégis csak megél. Aba Géza is csak megél. Kókay Lenczi is megél, még hizó sertése is akad valahonnan. Nem jó volna kutatni, hogy honnan, de bizonyos, hogy akad.

Néha-néha egy-egy házasság is segít a megszorult uri embereken. Ha egy vagyonos leány találkozik a vidéken, ki nem eresztik a körmeik közül. A gazdag Thuróczy Olgára az egész atyafiság spekulál, valamennyi nőtlen fiatal ember Ugaros-Karádon.

— Választhatsz közülök, szentem, a ki jobban tetszik — biztatják az asszonyok az árva leányt.

Választhat közülök, a hány Buksy, Csaby, Tihanyi van, mind rendelkezésére áll. Csodálatos, hogy mégsem választ.

— Hiszen uri familia az valamennyi, galambom, — erősítik a nénik is, — a bácsik is.

Mit akar? Hisz a boldogult édes anyja is Buksy leány volt. Már csak ne tegye rajtok azt a csufot, hogy nem talál az egész ugaros-karádi birtokosság közt egy magának valót.

A kis patikáriusné pisze orrocskáját fintorgatja. Bizony ő sem találna. Nevelet'en ripőkök, a zsiros karimájú kalapjaikkal, térdig zsiros csizmáikkal. Piha!

A kis menyecske szörnyen indulatos, mióta a szénapadláson lelték az egyik Buksy fiúval. Sejtí, hogy a rágalom előtt nem szent a női becsület s kiteheti a lelkét a tenyerére, még sem hiszik el neki, hogy csak a galambokat ment föl etetni. Oh! ezek a durva lelkek, a kikkel ilyen szép, kedves asszonyka sem mehet semmire!

Ösztönzi is szakadatlan a bamba, kövér férjét, hogy költözködjének máshová. Ott a füzes-harkányi gyógyszertár, az eladó volna. Vagy nem bánja akárhová, csak innen el. Az ő idegei nem bírják megszokni ezeket a paraszt szokásokat. Az ő finom érzékenységét sérti itt minden. Ah! hol az ő világa? Az ő ideális világa, mely után epedve szállnak sóhajai. El, el innen!

Valami olyan helyre, a hol megértik őt. Itt hiába próbálja a Buksyakat, Kókayakat, Tihanyiakat. Kézről-kézre megy, de sovárgó szive nem talál kielégítést és mindig más után vágyik.

— Egy egész ezred se volna neki elég, — mondják az ugaros-karádi urak.

Az élet durva prózája beárnyékolja a gyöngéd női sziv költői világát. Oh, ezek az emberek! Ez a nyers, lelketlen, falusi nép!

— Ne gyalázzon már mindig bennünket, rózsám, — kérlelik a birtokos urak.

S ott ölelgetik a hátulsó szobában, mialatt elől a patikában a jámbor férj karminatívával traktálja a czimborákat.

— Bomlik a világ, — sopánkodik a tiszteletes ur — és igazán nem lehetne csodálkozni, ha egyszer az Uristen tüzes kénköves esőt találna lebocsátni...

— Csitt, csitt, papom! — Az Uristen jobban tudja, hogy kell.

És a tüzes kénköves eső csakugyan nem jön

el; a nap tovább is nyájasan süt Ugaros-Karádra s érleli a kalászokat. A vén uzorás Háj Fülöpnek lesz mit lefoglalni.

— Ne bolondozzon hát, — könyörögnek az ugaros-karádi urak, egyik is, másik is, — hisz tudhatja, hogy itt a gazdag Thuróczy Olga.

Háj Fülöp semmit sem akar tudni. Tihanyi Dezső ur már két esztendeje, hogy mindig biztatja a lakodalmával és még sem lesz belőle semmi. A fiatal Buksy Ábris ur is beszélt, hogy így meg úgy, pedig hát rá sem néz Olga kisasszony. Keltenek is Olga kisasszonynak az ilyen apró uraságok!

Nagy a fejcsoválás és sugdosás. A rokonság nem tudja mire vélni, hogy kit vár, mit vár hát ez a büszke lány? Nem jó oly nagyon kevélykedni. Lám ott a Kompolthy Lenke példája. Az sem tudta a nagy kevélységében, hogy mit csináljon, kicsinyelte az ugaros-karádi urakat, aztán férjhez ment az öcscsének a nevelőjéhez. Ugy veszi el az isten a kevélynek eszét.

A Buksyak, a Kókayak, Tihanyiak még most is prüszkölnek, ha rágondolnak. Hát még az a szegény Aba Géza, a ki annak lett az áldozatja s most kopott kabátban, szennyes ingben ott kullog a kártyázók háta mögött a kaszinóban.

— Gyerekek, nem kell hagyni az Ugaros-Karád becsületét, — biztatja az ifjuságot a kaszinó érdemes elnöke, Petheő László bátyánk.

De az ifjuság akárhogy kapaszkodik, mindhiába. Tihanyi Dezső olyan négyes fogatot válogatott össze, hogy egy herczegleányt is haza szállíthatna vele; de a Thuróczy Olga szive hajlíthatlan marad.

A nénikék aggódva dugják össze fejeiket. Keresik, firtatják, hátha mégis talán volna valaki, valami érdemetlen, elvetemedett, vakmerő idegen. De senkit sem találnak, csak egy hórihorgas, kopasz homloku embert, ki a Kókay Elemér instruktora volt itt valamikor tiz vagy tizenkét év előtt s még most is néha-néha vakáczió idején ellátogat a tiszteletes urhoz, aztán egymásután tiszteletét teszi a leányos házaknál és szembetűnő módon megzavarodik, mikor faggatni kezdik, hogy kinek a kedvéért jött?

No ez rettenetes szégyen volna az egész komposszessorátuson. És az a szép vagyon, mely talpra segíthetné egyik vagy másik tönkrejutásfelé haladó közbirtokos társat, ilyen semmiházinak jusson a markába?

Nógatják Petheő Laczi bátyánkat, hogy lépjen föl erélyesen. Egy pár Buksy jogász gyerek arról beszél, hogy lovagias elégtételt kellene venni. Föl kéne fricskázni azt a bugrist, a ki professzor léteire ide vakmerősködik tolakodni.

De hát a dolog nem bizonyos és senki sem tud tisztába jönni vele. Tihanyi Dezső azt mondja, hogy szamárság. És az egész Ugaros-Karád hiába zsi-

bong, forrong, nem találják sehol az eszményi hőst, a kire a szép, büszke leány vár.

Ő maga sem találja, csak keresi az üres levegőben, a könyvek lapjain, az álmok világában. Keresi ott a hol semmi sincs, csak köd, pára, melyet egy lehellet elfuj.

## II.

**Egy uri ember elköltözik, másik megérkezik.**

— Tetszett a mindenhatónak, hogy elszólítsa közülünk az ő hiv szolgáját, tekintetes ugaroskarádi Kókay Ádám urat, — fohászkodott a tiszteletes ur, égre emelve szemeit.

Az egyháznak erős oszlopa, a hazának érdekekben megőszült fia, ennek a nemes vármegyének büszkesége, a közügyeknek lelkes bajnoka, nemzetségének disze dőlt ki. A tiszteletes ur úgy kicicsérte, hogy kitünőbb embert már nem lehetett volna találni tán az egész országban sem. S a ki nem ismerte Kókay Ádámot életében, soha sem gondolta volna, hogy mennyi jeles tulajdonság egyesült ebben a csöndesen borozgató és kártyázgató uri emberben, a kiről azt hitték, hogy olyan ostoba szegény, mint a tők.

De akárhogy volt is, nem tagadhatni, hogy jó becsületes ember volt az istenadta. A koldusszonyok ott óbégatnak a kapuja előtt. A cigányok

azt mondják, hogy már olyan ur nem lesz több. A gazdasszony két nagy terhes szekeret rakatott meg azzal a sok holmival, a mit a boldogult tekintetes ur még életében neki ígért, vagy tán nem is ígért.

— Lerakatod mindjárt, szedte-vette semmirevalója! — förmedt rá Petheő László ur.

De a boldogultnak örököse, a ki most érkezett meg, kezével intett, hogy csak hadd vigye.

Szelid, halványképű fiatal ember az, a Kókay Ádám testvéröccsének a fia. Most jött a fővárosból s még az apját gyászolja. Azt is most temették el nem régen, de nem ilyen pompával, csak szegényesen, deszkakoporsóban, czimerek nélkül, fáklyák nélkül s nem kísérte ki a temetőbe rokonok és jó barátok serege, csak két vagy három kopott kabátos kishivatalnok társa.

A mint az ifju belépett a házba, hol nem volt gyermekora óta s kiterítve látta nagybátyját, ki hajdan annyiszor hintázta térdein, fiatal szive elszorult s könnyek gyültek szemeibe.

— Ejnye Elemér öcsém, feddi Petheő László ur, illik az: férfinak sirni?

De a fiatal ember nem tehet róla. Az a megmerevült sápadt arcz eszébe juttatja azt a másik sápadt arczu holtat, az apát, a ki alig hat hónapja ép így feküdt a koporsóban, csakhogy temetésére nem jött el a rokonság, mert haragban vált meg az ugaros-karádiaktól.

Elemér még ma sem tudja, hogy miért keveredtek haragba atyja és Ádám bácsi; csak azt tudja, hogy egyszer nagyon keményen összeszólkalkoztak. Itt ebben a házban történt, talán épen ebben a szobában, a hol most a halott fekszik. Sápadtan, reszketve jöttek ki mindketten az udvarra, hol a gyermek a kutyákkal játszott. Nem fogtak kezét, és azontul soha sem szóltak egymáshoz.

A fiu csak sejtette, hogy valami pénzbeli dolog miatt történhetett, mert apja bizony nem igen volt válogatós az ilyesmiben s már akkor a nagyonának a vége felé járt.

Lehetett valami más oka is. Hallott valamit a gyermek későbbben, hogy Ádám bácsi soha sem bocsátotta meg teljesen öcscsének, hogy elütötte kezéről a leányt, a ki az ő menyasszonya lett volna,

S talán boldogabb is lett volna. Elemér csak úgy emlékezett édes anyjára, mint egy csöndes, szomorú, szép asszonyra, a ki nemsokára aztán meg is halt, mikor a fővárosba költöztek.

Még akkor a gyermek keveset tudott arról, a mi velök történt. Egy ideig még uri módban éltek. Aztán ez is, az is hiányzani kezdett. Szűkebb lakásba szorultak, a nevelőt elbocsátották, egy cseléd már elvégezte a házi dolgot, vendég nem igen fordult meg az asztalnál, hanem a tönkrejutott földesúr dolyfe nem csökkent s olyan szertelen követelő módon lépett föl, hogy nem merték elutasítani s bedugták valami hivatalba, a hol mindenkit

lenézett, tisztársait, főnökét, s oly nagy respektust szerzett magának, hogy az irodaszolga suttyomban mindig megnagyságos urazta, a miért aztán nem egyszer forintos borralaló ütötte meg a markát.

Mert Kókay Lajos szegényes kis hivatalában is ur maradt és urat akart nevelni fiából is. Afféle urat, a milyenek százankint, ezrenkint bujnak ki homályos, szűk szobáikból s kicziczomázva, fényes kalapokban, mindig uj keztyűkkel és nyakkendőkkel, melyeket az isten tudja, hol szereznek, ellepik az aszfaltot, a báltermeket, korgó gyomorral hajhászva a jó partiekat.

Jó sorsa, a véletlen, vagy édes anyja nevelése, vagy a családi büszkeség, mely nála más alakban nyilatkozott, vagy akármi más megőrizte attól, hogy a járdataposók léha számát szaporítsa. Legalább azt hitte, hogy valami másra termett. Valami ugy vonta fölfelé. Hatalmas tettvágyat érzett néha-néha magában, híres ember szeretett volna lenni, költő, parlamenti szónok, miniszter. Maga sem tudta, hogy micsoda, csak valami. Előre törni, kiemelkedni a tömegeből, valamit tenni szeretett volna.

De mindez csak oly homályosan lebegett lelkében s nyomban követte a csüggedés. Az elkényeztetett fiu szertelen vágyainak szárnyát törte az élet. Megdöbbenve látta maga körül a szegénységet, mely minden törekvésének utját állja. Nem nőtt föl a nehéz küzködés edző iskolájában. Atyja gögje sokáig eltakarta előle a valóságot, mint serdülő

ifju, még mindig csalódásokban ringatózott, csak lassan jött tudatára annak, hogy földhöz ragadt szegények s hogy atyjának csekély fizetésén kívül semmi más segélyforrásuk.

Megriadt a szegénységtől. Vajjon mi lesz belőle? Büszke érzékeny lelke már előre remegett a megaláztatások hosszú sorától. Már egy kabát, mely nem oly finom, mint másé, fájdalmat okozott neki s arczába kergette a vért.

Mindegyre érzékenyebb és félénkebb lett. Elvonult az emberektől s üres álmódosokban keresett vigasztalást és örömet. Az ősök lomha vére, mely ereiben csörgedezett, e finom gyöngéd álmodozót is úgy látszott csak oly semmittevő életre szánja, mint otthon Ugaros-Karádon a többi nyers, dölyfös tagját ennek a nemes nemzetségnek, kik egész életüket elpipázzák, agarászszaak. Csak más körülmények, más emberek közt fog lefolyni élete, a buzaföldek, a rét és az istálló helyett valami iroda négy fala közt, egy tintafoltos asztal mellett, a hová az alantas hivatalnokok rengeteg seregével őt is odalánczolja a sors, mint a gályarabokat.

Mit remélhetett? Mit várhatott Elemér? Egy kis hivatalt, melyben eltengődhetik mint atyja. A dölyfös ember nem tudott sem magának, sem fiának protekciót szerezni. S mikor az apa meghalt és az élet egész terhe nyakába szakadt az alig huszonkét éves ifjunak, akkor egyszerre oly bátortalanság s oly határtalan szomorú elcsüggedés vett rajta

erőt, hogy meg sem kísérelte, vajjon bírna-e küzdeni a mostoha sors ellen. Megelégedett a mindennapi kenyérrel.

Hanem lelke mélyében azért megőrizte ábrándjait, álmait, költői kedélyének lelkesedését, mely a mindennapi kenyéren túl valami egyéb után vágyott. Föl-föllobbant benne az a sovárgás, melynek tárgyát maga sem ismerte. Szerelem? Dicsőség? Gazdagság? Maga sem tudta. Talán ez is, az is, amaz is. Föl-emelkedni szeretett volna e sivár nyomoruságos élet korlátaik közül. Álmodozásai közt néha úgy rémlett neki, mintha egyszer csak eljönne az ő ideje is. Mintha a szerencse egyszer csak feléje fordítaná mosolygó ábrázatát.

És ime most gazdaggá lett. Boldog isten! hát nem álom ez? Hát csakugyan ő az, a kit hízélgéssel, szeretettel vesz körül az egész gyászoló gyülekezet. Az urambátyámok, a nénémasszonyok csókokat czuppantanak arczára. A leányok napernyőik mögül kacsingatnak reá. Nyolczszáz hold megér egy kis fáradságot. Gyöngéd kezek szorongatják a fiatal ember kezét és résztvevő pillantások igyekeznek belövellni egészen szive közepéig.

Nyolczszáz hold szép jószág ebben a szük világban, mikor a Buksyak, a Kókayak, a Tihanyiak, mind a sok hires nevezetes nemzetség úgy száll lefelé, hogy maholnap egy szép selyemruhára való se telik.

A gondos anyák előre ellátják utasítással leányaikat.

— Most, most Vilma, — tuszkol előre egy pirospozsgás barna leányt Buksy Gidáné.

S a villogó fekete szemü leány erősebben kezdi, mint a többi. Gömbölyü karjaival átöleli a fiatal ember nyakát s mire az észreveszi, már a csók is ott ég ajkán.

— Jaj a szemtelen! Ki kéne kaparni a szemét, — suttogja Tihanyi Ábriné, a kinek mindjárt föl-cseperedik már a negyedik eladó leánya is.

A közben Buksy Gidáné is közelebb jön és segít a megzavarodott fiatal emberen.

— Hát nem ismered meg Vilmát? Tudod, a ki mindig a te párod volt, mikor odalent játsztatok a nagy kertben.

Elemér nem emlékszik rá, de nagyon sokra nem emlékszik, a mire most vissza emlékeztetik a gondos szülék és gyöngéd leánykák! Zürzavaros fejében összefoly minden gondolat és úgy ellágyul szive, hogy csak dadog, maga sem tudja mit.

— Olyan bamba lesz, mint a nagybátyja volt — véli a vén ravasz róka, a képviselő ur, Buksy Gáspár.

Buksy Gidáné a szemeivel integet Vilmának, hogy nem kell még elereszteni azt a fiut. És Vilma, a milyen neki keseredett volt, hogy már hat év óta hiába járják a bálokat, hát nem is eresztené s úgy lefogná ott mindjárt a gömbölyü karjaival, hogy

nem szabadulhatna; de a pap már rákezdte a halotti prédikációt s a többi rokonság minden oldalról előre tolakodik.

Bent a házban az öreg urak türelmetlenkednek. Ejnye, de sokáig beszél az a pap! Rég ismert adomákat mondanak el egymásnak. Buksy Gáspár képviselő ur a legujabb politikai helyzetet magyarázza. Aztán szóba kerül a Szellő, a Fecske. Csaby Elek a Sajó Bandi fajtájából kap két agárkölyköt a jövő héten. Az aratásra is ráfordul a beszéd. Összesül a szem, ha még tovább tart ez a rekkenő hőség. Ide bent is majd megful az ember.

Az a pap pedig még most sem végezte be a prédikációját, hogy az isten akárhová tegye!

A másik szobában a fiatalok tréfálnak a kis patikáriusnéval, a ki segít gyászfátyolt kötözni a kalapjaikra. A többi hölgyek úgy tesznek, mintha észre sem vennék a kaczer kis menyecskét. Mintha a világon sem volna. Kikerülik, hogy vele szóba álljanak. De a fiatal emberek, no meg a vének is, bezzeg azok nem kerülik ki. Mind ott lábatlanodik körülte.

— No, ne nyulkáljon hozzám, mert mindjárt belélsrurom ezt a gombostút, — fenyegeti a kis menyecske az egyik fiatal urat.

— Én, nagysád? — mentegetőzik a megszólított.

— Ha nem maga, hát valamelyik másik. Mind egyforma haszontalan népség.

Istenem! mit csináljon az ilyen szegény fiatal asszonyka, mikor ennyi haszontalan léhűtő közt nincs egy szív, a melyet ő keres, hiába próbálgatja őket sorba?

A Buksy had sivalkodik:

— Ne szurkáljon hát nagysád azzal a tüvel.

De a kis menyecske irgalom nélkül szurkál, nevetve, fénylő fehér fogait villogtatva. Épen olyan kedvében van. És ha kés volna a kezében, azt talán még nagyobb gyönyörűség volna beleszurkálni ezekbe az emberekbe.

Oh, milyen világ ez! Hát itt kell neki elhervadni, mint a virágnak, melyet idegen földre ültettek? S hosszú selyempillái alól oly ábrándos tekintetet vet jobbra, balra.

Jámbor férje azalatt áhítatosan hallgatja odakint a pap prédikációját, a ki perczről-perczre jobban belemelegedik a beszédbe. Most a hatalmas tölgyről beszél, melyet ledöntött a vihar, aztán sugár fenyőfa lesz belőle, melyet kivágott a halál fejszéje.

A férfiak helyeslőleg bólintgatják fejeiket, a nők szemeiket törülgetik zsebkendőikkel.

— Most tessék hallgatni, — sugja a tiszteletesné a körulte ülőknek.

Ő már tudja, hogy mikor jön a felhőtlen égből a villám, mely lesujtja az élet tengerén evező hajó legerősebb árboczát.

És ime most árbocz nélkül lebeg a hullámo-

kon a hajó, az árván maradt család, — folytatja a tiszteletes ur.

Csak akkor veszi észre, hogy hiszen a boldogultnak, mint afféle nőtlen agglegénynek, nem igen beszélhetni az árván maradt családjáról s a mint most meglátja a Buksy Gáspár ur mosolygó arczát a pitvarajtóban, egészen megzavarodik a szegény tiszteletes és sehogy sem talál egy mentő gondolatot, melyre ugorhatna az árbocz nélkül lebegő hajóról.

Erősen törülgeti nagy vörös zsebkendőjével izzadó fényes homlokát s szorongva tekintget körül, mintha segítségére siethetne valaki. De csak megütközött arczokat lát, melyek még jobban elbátorítalanítják. Érzy, hogy mindjárt belesül.

A tiszteletesné dorgáló pillantása végkép öszszeszevarja a szorongó egyházi férfit. Sejtí, hogy lesz mit hallgatnia otthon s azon töprenkedik, mikép hárítsa el magáról a gyanut, hogy nem nézegetett a kis patikáriusnéra s nem a miatt sült bele.

Pedig tiszta lelkiismerettel meg merne esküdni rá, hogy nem a miatt. De az asszony nem hiszi el neki. S a szegény elkeseredett tiszteletes ur már azt sem tudja, hogy mit beszél, csak beszél.

Buksy Gáspár ur fent az oszlopsoros tornáczon mosolyogva hunyorgatja szemeit; hanem Vermesné, a jámbor lélek egész áhitattal hallgatja.

— Meg kellene aranyozni a száját, lelkem, — magasztalja a mellette álló tiszteletesnének.

Elemér kábultan áll ott. A tiszteletes mély, rezgő basszus hangja csak érthetetlen, tompán kong füleiben, mint a harangok zugása. Gondolatai szanaszét kalandoznak. Mintha meg-meglebbenne valami tündérfátyol, mely mögött fényes jövő képei tüneznek föl. Aztán megriadva, borzongva, önmagát vádolva tapadnak szemei a koporsóra, melyen keresztül mintha látná a holtnak szemrehányó arczát, a mocskos szürke szakállal, a nagy, erős test begyömöszölve egy ócska fakószínűvé vált fekete attilába.

Ha körülnéztek volna, persze hogy megismerhették volna az öreg urnak új fekete kabátját is, melyet tavaly csináltatott, csak hogy a Kesze takács testén, a ki ott parádézott benne mindjárt az urak háta mögött s két hónap múlva abban fogja tartani az esküvőjét is a megboldogult tekintetes ur hű gazdasszonyával.

De hiszen istenem uram! az öreg tekintetes urnak már úgy sem kell. Sem a kabát, sem a nyolczszáz hold, a mi Elemérre szállt. Az élők használják az életet, a holtak pihenjenek.

## III.

## Tihanyi Dezső vetélytársat lát.

A tiszteletes ur eközben bevégezte hosszú beszédét s vörös zsebkendőjével megtörülte izzadt homlokát. A vámosi diákok rákezdték az éneket. A gyászmenet megindult.

Mindenki mozog. Mindenfelől újra ölelgetik Elemért, kezét szorongatják, vigasztalják. Egy hórihorgas, kopasz homloku ember, a kit hátratolnak könyökeikkel az urak, nyájasan hajtogatja magát.

Elemér megismerte a régi nevelőjét.

— Molnár ur!

Az érdeemes tanférfi is nyujtogatja kezét, de nem érik el egymást. Hiába keres valahol rést, a hol előbbre furakodhatnék, az urak nem eresztik s megint hátrább tolják.

Disznóság, hogy ettől az embertől már nem lehet megszabadulni. Mit keres itt megint? Mert hogy csak a temetés végett jött volna, azzal tegye bolonddá a nagyapját.

A Kompolthy Lenke története óta, a ki férjhez ment a nevelőhöz, nagy félelmet okoz Ugaros-Karádon ennek a professzornak makacs látogatása. Már megint?

A Buksy fiuk gyanakodó pillantásokkal kísérik minden mozdulatát. Ugy veszik észre, mintha

nagyon sokat pislogna a nők felé. Figyelmeztetik Tihanyi Dezsőt:

— Láttad?

De Tihanyi Dezső bosszusan rázza le őket nyakáról. Hagyjanak neki békét az ilyen ostobaságokkal. Egészen más az, a ki az ő gyanakodását felköltötte. Az a fehérképü mamlasz a gyászruhában, az a Budapestről idekerült tollrágó.

Valami homályos ösztön megrezegteti a Tihanyi Dezső kevély szívét. Hát ez lenne az ő vetélytársa? Ez a legényke, a ki olyan puhának látszik mint a vajás kifli? Ha megroppantja az ember, hát szétmállik az ujja alatt.

Mit lát rajta Thuróczy Olga, hogy oly nagyon nézi? Vagy reá is elragadt valami abból a nagy sürgés-forgásból, a mit a leányok, asszonyok mivelnek Elemér körül? Hogy kapkodnak rajta! Persze a nyolczszáz hold derék falat. Hogy acsarkodnak, hogy törik magukat, hogy igyekeznek kiragadni egyik a másik kezéből!

De Thuróczy Olgának nem szerencse az a nyolczszáz hold. Minek neki a vagyon? Nem elég gazdag ő úgy is?

Csak egyszer már tudná Tihanyi Dezső, hogy áll a szénája. Mert ez keserves állapot, ez az örökös bizonytalanság, ez a folytonos félelem, hogy egyszer csak valaki elejébe vág.

Már néha ajkán lebegett a szó, hogy világosan beszél Olgával: vagy, vagy. De mindig visz-

szariadt a döntő szótól. Még nincs itt az ideje. Még várni kell. De meddig? Édes istenem! meddig?

Igazán nem tudja mit gondoljon erről a leányról. Ez a jéghideg büszkeség elijeszti az embert. Kőből van az a leány? Márványból? Már százszor is föltette magában Tihanyi Dezső, hogy abba-hagyja az egészet, de hol keressen megint ilyen gazdag partit? Az egész vármegyében sincs. A gentry napról-napra jobban pusztul, három vármegyét is bejárhatni, míg egy gazdag eladó leányt talál az ember. Ilyen árva leányt, a kivel mindjárt megkapja a vagyont.

Nem, nem ereszti ki oly könnyen körmei közül ezt, a melyikhez már jogot tart. Három esztendeje, hogy utána jár s mindenfelé úgy beszélnek már Olgáról, mint menyasszonyáról. Nem is lábatlanodik Olga körül senki, van annyi gavallérság az összes fiatalságban, hogy nem akar senki az utjába vágni Tihanyi Dezsőnek.

Ne is vágjon. És ez a tejfelképü legényke vigyázzon magára. Ni, most oda hajlik Olgához. Szól valamit.

— Szeretném tudni, hogy mi mondani valója van?

Tihanyi Dezső a fogait csikorgatja s két könnyökével tolja félre az utban állókat, hogy előbbre juthasson.

A vámosi diákok torkuk szakadtából énekelnek. Négy markos uri ember épen akkor emelte

föl a koporsót. A gazdasszony újra rákezd a jajveszéklést:

— Óh drága jó tekintetes uram!

A nők fölülnek a kocsikba. A Tihanyi Dezső négyes fogata is előáll. Gyönyörűség rá nézni, olyan négy ló. S nem egy leánynak dagad a szive, a ki szeretne arra a kocsira ülni. Dezső kezét nyujtja, hogy fölsegítse Olgát meg Petheő Lászlónét; de a negédes leány visszautasítja s inkább a Petheőék ócska nagy batárjába ül, melylyel lassan czammog odább két lusta elhizott dög.

Tihanyi Dezső keserű mosolyra görbíti szája szélét.

S amint körülnéz, épen a két Vermes leány akad keze ügyébe, az a két csinos, gömbölyű leány, a kik szerényen hátra huzódnak, mert nem tartoznak az osztályos atyafisághoz s az apjuk csak tisztartó volt a szatmári püspöknél. Afféle bugris népség, a kiket lenéznek a született urak.

Hanem most csak azért is szóba áll velök Tihanyi Dezső. Derékon kapja őket s fölrakja a kocsijába.

— De vigyázzon reájuk, — inti az édesanyjuk.

Tihanyi Dezső már ekkor fölugrott a bakra s kezébe vette a gyepelőt. A pompás lovak sörényeiket rázzák s nyalkán hajtják meg fejeiket. A két fiatal leány egészen kipirul az örömtől és büszkeségtől, hogy a Tihanyi Dezső kocsiján mehetnek, az ugaros-karádi legelső gavallér kocsiján.

A kis patikáriusnét, a kitől mindenki huzódik, Vermesné ülteti maga mellé. A jó asszonyság nem bír betelni a Tihanyi Dezső dicséretével. Aztán rákerül a sor a többire: milyen derék uri emberek mind. Milyen kár volt azért a boldogult Kókay Ádámért! De hát ilyen a halál, lelkem, nem kiméli a legelőkelőbb uri familiát sem.

A szép kis menyecske nem felel, csak piczi piros ajkait harapdálja. Mit bánja ő e hitvány falusi lelkeket, a kiket szeretne lábacskaival letaposni a sárba, a dölyfös parasztokat.

S csodálatos gondolatok keringnek kis fejecskéjében. Ha egyszer akadna egy ember, a ki nemcsak úgy, hanem amugy is szerelmes lenne belé, a ki nagyon gazdag volna, báró volna, gróf volna és elválasztaná ettől a mostani pomádékeverő urától, méltóságos asszonynyá lenne.

Egy sóhaj lebben el ajkán s fölemeli ábrándos tekintetét. Óh, ha az valaha igazán megtörténnék!

Az urak gyalog követik a koporsót. Elől mint két zászló a két hosszú ősz szakáll: a Buksy Gáspár képviselő uré s a Petheő László bátyánké. Utánok a többi közbirtokosság, aztán a mesteremberek, Kesze Jancsi a részeges takács, nemes Szentirmay Pál a csizmadia, Klapacsek az asztalos, az ugaros-karádi polgárság, parasztság, Mind megadják a tisztességet a boldogultnak.

A temető kapujánál leszállnak a nők a kocsikról. Buksy Gidáné megint módját találja, hogy Vil-

májával ő jusson legközelebb Elemérhez. De a többi sem rest a rokoni szeretet mutogatásában. A Tihanyi Ábris négy leánya olyan epedő szemeket vet az érdekes fiatal emberre, hogy kőből kell lenni annak a szivnek, a mely még erre sem mozdul meg.

De a rokoni szeretetnek ez a pazar bősége mind hiába van. Annak a fiúnak elborult szemei nem látják sem a nyájas pillantásokat, sem a piruló arczokat, sem a hullámozó kebleket, nem látják a gömbölyded vállakat, a karcsu derekakat. Nem látnak semmit abból a sok szépségből, a mi most itt ki van állítva vásárra. Csak a koporsót látják, melyet leeresztenek a sirba s melybe le van zárva az a jóságos arczu, kevésszavu csendes ember, a ki most még csöndesebb lett.

Mindenki törülgeti a szemeit. Egy perczig igaz, mély meghatottság szállja meg e léha embereket, e hiu nőket mind. Érzik, hogy a rokonság köteléke összefüzi valamennyiöket. Mindnyájok vesztesége, mikor egy kidől közülök.

— Szent az atyafiság, Elemér öcsém, — mormogja Buksy Gábor ur.

Aztán a Kókay- meg a Buksy-család régi dicsőségét emlegetik. Megemlékeznek a familia minden hires tagjáról, a ki ott pihen a temetőben. No de Ádám sem utolsó volt. Dicsérik a boldogultat. Milyen tarokkista volt! Adomákat beszélnek róla. Egyik is, másik is előhoz valami történetecskét, a mi a flegmatikus öreg urral megesett.

Kérdezősködnek az agarairól. A Dido messze földön ritkítja párját. Kár, hogy az őszszel megsértette a lábát. Azt nem heveri ki soha egészen. Csaby Elek magasztalja a Kontrást.

— Azt tőlem cserélte az öreg.

Azután áttérnek az Elemér apjára. Az volt csak fáin ember. Az már tudott élni, nem úgy, mint szegény Ádám, bezzeg az nem huzódott a házába, mint a csigabiga. De bolondultak is ám utána a lányok. Nem csoda, hogy a legszebb leány a megyében, Kelemen Lóri is inkább őt választotta mint a bátyját.

Petheő László ur a szemeivel integet a fecsegőknek, de már késő. A multnak egy sötét árnyéka oda vetődött a fiatal ember lelkébe; azon tusakodik most egész uton, mig haza érnek.

De nem hagyják magában komor gondolataival. Az egész rokonság meg a birtokosok a szomszédságból mind haza kísérik.

— Egy kis ferblit, fiuk, — indítványozza vizgasztalásul Buksy Gáspár ur.

Körül ülik az asztalokat s dévaj tréfa, mulatság üt tanyát ott, hol imént a halott feküdt, kiterítve, zordonan.

Az asszonyok hatalmukba kerítik a konyhát, kamarát és olyan sütetést, főzést visznek véghez, mintha lakadalomra készülnének. A gazdasszony morogva kaparja ki a zsiros bődön fenekét s a lelkét is kiteszi a tenyerére, még sem hiszik el neki,

hogy nincs több. Addig kutatnak, míg két tele bödönt nem találnak valami sarokban a limlom közt, rongyos zsákokkal meg ócska vassal betakarva.

— Hát ez mi?

A gazdasszony ég felé emeli kezeit és keservesen sopánkodik:

— Szegény boldogult tekintetes ur, még a más világon sem lehet nyugodalma!

Odabent azalatt buzgón járja a ferbli, a tarokk, a preferánsz. Az asztalok döcögő lábai alá papiros darabkákat dugdosnak. Nincs elég gyertyatartó s a fiatalság, a melyik a kék szobában ütött tanyát, krumpliból csinált egyet magának, a miből nagy nevetség lesz. A Buksy fiuk élczelnek, a leányok vihognak. Mit ismeri még a fiatalság a halált!

A zaj elől beljebb huzódik Elemér. De nem hagyják sokáig ott, fölkeresik, visszaviszik, Buksy Gáspár ur bölcs tanácsokat osztogat unokaöcscsének. Csaby Elek két szürke lovát kínálja.

— Mert remélem, hogy most már itt maradsz köztünk.

— Persze, hogy itt marad, — erősíti Buksy Gáspár képviselő ur. Nagykorositni fogjuk, aztán megházasítjuk.

Buksy Gáspár ur mindent magára vállal. Menyasszonyról is gondoškodik.

Tihanyi Dezső fölüti fejét s oda kezd hallgatni. Mit károg a vén varju? De semmi gyanusat nem hall. Nyilván még nincs Buksy Gáspár urnak semmi

kiszemeltje, mert csak úgy beszél, hogy erre is, arra is egyformán érthetni, a mi bölcs beszéd egy okos képviselőtől, kinek szüksége lehet minden leányos apa szavazatára a jövő választáskor

Buksy Gáspár urnak arany szive van, a hová az egész rokonság befér

— Támogatni fogunk, öcsém, — biztatja Elemért.

Mindnyájan támogatják. Kókay Marczinak épen egy eladó sandlauferja van, az jó lesz Elemérnek. A hány pókoslábu ló van, azt mind rá akarják kötni Elemérre. Tihanyi Ábris neki szánta a leányait.

— Odaadom, öcsém, akár mind a négyet, ha tetszik.

A szolyvai vizes vinkó kitágítja a sziveket. Csengenek a poharak, a koczintgatásnak se vége, se hossza. Tinódy Zsiga valami kuczkból nyöszörög:

— Velem is pajtikám, velem is, azért, hogy oly szegény rokon vagyok.

Elemérnek koczintani kell vele is. Össze kell csókolózni vele is.

A szivek mindegyre jobban kitágulnak, mindegyre melegebben dobognak. Régi ellenségek újra összebarátkoznak. Ma mindnyájan érzik, hogy testvérek, osztályos atyafiak. Az ugaros-karádi komposzszeszorátusnak egyet kell érteni, össze kell tartani. Miért haragudnának még tovább azért, hogy talán az egyik véletlenül elszerette a másiknak a feleségét, vagy elnyerte a ferblin a pénzét? Az áradat az

egész gentryt fenyegeti, közös erővel kell elibe állni. A Grósz Simonok, a Háj Fülöpök, a Vermesek elragadozzák az ősi birtokot. Talpra magyarok!

Petheő László bátyánk hosszú ős szakálát simogatja, Buksy Gáspár képviselő ur is ugyanazt cselekszi. A két jeles férfiú érzi, hogy nekik kell elől járniok a példaadásban, az ősi törzsökös nemzetségek mind utánok mennek. S abban a kézszorításban, a mint ünnepélyesen megfogják egymás kezét, benne van a jövő záloga, hogy a legközelebbi képviselőválasztáskor Petheő László bátyánk ismét kirukkol Ugaros-Karád becsületéért s nem fog sajnálni egy rongyos ezres bankót vagy kettőt sem, ha épen kell, a Gáspár ur megválasztása végett.

Lassankint egészen elfelejtik Elemért s észre sem veszik, hogy ismét eltávozott. Minden figyelem a kártyaasztalokra fordul, a hol a tudomány és a tapasztalás aratja a diadalait. A vén Buksy Gáspár besöpri mindnyájok pénzét.

Tihanyi Dezső kegyetlenül káromkodik. Ma nincs szerencséje semmihez. A kártya ép oly csalfa mint a nők. Három éve, hogy arra a gazdag parthiera vár, lótfut Olga után mint a kis kutya, türi szeszélyeit s ma csak ott áll, a hol három év előtt állt. Ma sem tudja: hányadán van.

Lecsapja a kártyát az asztalra s egy sarokba ül, ott hajtogatja komoran, szótlan egymás után a boros poharat.

— Elég lesz már — inti egy pár öreg ur.

De csak iszik, annál többet iszik. Dühös gondolatok feszítik agyát. A dus zsákmányt nem akarja kibocsátni körmei közül. Aztán ismét más gondolatok kerekednek felül. Minek fusson ő olyan szekér után, mely nem akarja fölvenni? Van még leány, a ki két kézzel is kapna rajta. Ott vannak a Vermes lányok, csak egy szavába kerül, hát megkaphatja akármelyiket a kettő közül.

Igaz, hogy az is kirántaná a bajból, kifizethetné vele adósságait. De a Vermes leányokat mégsem veheti el. Micsoda család, micsoda származás? Egy nagybátyjok szürszabó, a másik ki tudja mi. Az egész megye fiatalsága kinevetné, hogy lám hiába kapaszkodott Thuróczy Olga után.

Nem, nem fog meghátrálni, nem mond le Olgáról. Föllázad benne a büszkeség, a dacz, talán egyéb is. Eh, mit tudja ő!

Aztán miért ijedne meg? Hisz nem történt semmi, csak ő képzelődik. Ez a bamba fiatal ember, a ki alig mer szólni a leányokhoz, nem lehet veszedelmes vetélytárs. Hisz most is szökik előlük.

És mégis ki tudja? Vajjon így szöknék-e, ha itt volna a többi közt Olga? Vajjon nem azért szökik-e, mert épen az az egy nincs itt? Hisz Tihanyi Dezső sem adna a többiért összevéve egy pipa dohányt.

Az erek kidagadnak homlokán, szemei szikráznak. Jaj annak, a ki utjában áll!

## IV.

## Éjjeli séta.

Még hallja Elemér a zajt a ház tulsó végében. »Vizi«, »blind«, »besszer«, »rebesszer«. A fiatal ember úgy érzi, mintha nem maradhatna tovább e házban, mintha az a zaj üldözné, kergetné innen. Mintha egyszerre idegenné vált volna ez a zsi-bongó sokaság. Nem érti beszédöket. Visszariad mind attól, a mit hall, a mit lát. Idegen világ ez neki.

Valami tompa, fájdalmas érzés nehezedik lelkére. Agya elhomályosul. A lelki rázkódások, az utazás fáradsága, az elmúlt éj álmatlansága, meg talán az a sok bor is, a mit beleerőltettek, úgy összezavarták a fejét, hogy nem tud teljesen tisztába jönni gondolataival. Füleiben még mindig zakatol a vasut dübörgése, közbevegyül a diákok temetési éneke, a kártyázók kiabálása, a leányok nevetése. És mindez oly zürzavar, mely eltompítja agyát s kinosan szorítja össze torkát, szivét.

A szoba levegője is oly rekedt, oly dohos. Talán hónapok óta sem szellőztették. Elemér nem bírja kiállni tovább. Azt hiszi, hogy megfulad. Ki kell innen mennie friss levegőre.

A holdvilág bekacsintgat az ablakon, mintha hívogatná. Reggő fénye megezüstözi a nedves, mocs-

kos falakat s künn az elhagyott kert lombjait. A sűrűségből egy fülemile éneke hallatszik.

A fiatal ember kinyitja az alacsony ablakot s keresztül ugrik rajta. Alig tudja, hogy mit cselekszik, csak akkor veszi észre, mikor már künn van a szabadban. Feje fölött a csillagos ég, körülte az ákác virágok illatával telt levegő? Nem is látja, hogy térdig gázol a dudva közt; a csalán és a vad kender elborított mindent, a hol hajdan az ő gyermekkorában virágok pompáztak.

De Elemér szemei előtt úgy tünik föl minden, mint a hogy hajdan állt. Mintha láthatatlan tündérek egy pillanatra átvarázsolták volna itt ezt az egészet.

Rózsák nyílnak mindenfelé, sűrűn elborítja a földet a verbéna apró piros virága, ott árvácskák tünnek elő egy csoportban, melyek oly nyájasan kandikálnak, mintha szép leányszemek volnának, amodább bujanövésű mályvák, kövér szegfűk, fuxiák, lenyuló nehéz virágaikkal, kényes tulipánok, fehér liliumok, melyeket oly áhítatosan nézett a gyermek, maga sem tudta miért.

De csak egy pillanatig tart a varázslat. A virágok újra eltűntek, a gaz benőtte az utakat. Amodább föl vannak kapálva a virágágyak s krumplival beültetve; itt egy keskeny darabon sovány hagymaszárak tengődnek. Mindenütt sivár elhagyatottság.

Csak az ákácok hatalmasodtak el s benőtték

a kert nagy részét. Cserebogarak zümmögnek fehér virágaik körül. Egyik-másik röptében Elemér kalapjához csapódik. Szárnyacskáik meglebbentik a mult idők emlékét, mely fölelevenül. Édes anyja szelid arczczal mosolyog a gyermekre: hová teszik már azt a sok cserebogarat? Hemzsegnak a leborított pohár alatt s kapaszkodnak egymás fölébe, ép úgy, mint az emberek az életben.

— Látod fiam, ilyen az élet, — bólingat nagy fejével Ádám bácsi.

Ilyen az élet. Kapaszkodunk föl a tömegeből s tapossuk le egymást. De az öreg Kókay Ádám csak a bölcs mondásokhoz értett, nagyon gyámoltalannak bizonyult szegény az életben. Ő ugyan nem taposott le senkit, csak ő rajta tapostak, még azok is, a kiket szeretett.

Az ifjunak szive elfacsarodik. Eszébe jut, hogy talán az ő atyja is.

Mert a mint most visszagondol gyermekkorára, eszébe jut egy és más dolog: édes anyja szomorúsága, Ádám bácsi hódoló tisztelete, aztán az az összeszólalkozás a testvérek közt. A fiu sejti, hogy atyja visszaélt Ádám bácsi jószívűségével s mély szomorúság fogja el fiatal szívét.

E közben a nélkül, hogy észrevenné, eljutott a kert szélére. Gyermekkorában itt mély árok volt posványos vízzel s tele kuruttyoló békákkal. Most az árok beomlott s könnyen át lehet sétálni a szomszéd kertbe. Széles, veteményes táblák követ-

keztek gyümölcsfákkal és ribiszkebokrokkal az utak szélein. Minden egyenes sorban zsinór szerint ültetve. Meg lehet ismerni Petheő Lászlóék kertjét.

A vén kastély fedele olyan volt, mint egy sakktábla, az ócska zsindeley tele tarkázva ujjakkal, a falak tisztára meszelve, minden oly szabályos és kicsinosított, mint Petheő Lászlóné maga. Ódonság uj ruhában. Az utak behintve friss homokkal, mint ő nagysága arcza rizsporrall.

A fiatal ember kóválygó gondolatai megint tovább szállnak. A szép, sugár, magas, büszke arczu leányra gondol, a kit Petheőnével látott a temetésen. Thuróczy Olga? Ki az? Nem emlékezett erre a névre; de restelt kérdezősködni. Meg aztán el is felejtette.

Annyi csinos leány lebegett körülte, mosolyogva, nyájasan, hogy annak az egynek a képe könnyen elmosódott. Csak most villant meg ujra s fölhevült agyának ugy rémlik, mintha sohasem látott volna szebbet, fenségesebbet. Gesztenyeszin hajának dus fonadéka mint korona veszi körül büszke fejét. Karcsu fejedelmi termete kiválik a többi közül.

De a fiatal ember nem bírja hamarosan megtartani zürzavaros képzeletében a tündéralakot. Csakhamar eltűnik az, hogy helyet adjon egy piros képü, tüzes szemü, nevető barna leányarcznak. Ej, hisz ez az igazán kedves, ez a hivogató, ez a biztató, mintha mosolygó szemei azt kérdeznék:

— Nem akarnál megcsókolni?

Aztán ismét másik jelenik meg, egy ábrándos, szelid kékszemű, szőkehaju. Aztán harmadik, negyedik. Mintha varázslat üzné az ifjuval tündérajátékát.

Uj világ nyilik meg előtte, nem az, melyet a Kammon kávéház füstjén keresztül látott. Szerelem, boldogság ingerkedik vele. Szive, mely eddig érintetlen maradt, most egyszerre hangosan kezd dobogni.

Mint a szük ketreczéből szabadult madár repdes lelke s nem tudja, hol állapodjék meg. Minden mosolyog körülte. A hold enyelgő képeket rajzol a lombok közé. Egy-egy szép leányfej kandikál ki innen is, onnan is.

Az akáczvírág kábitó illatába a jázminbokroké vegyül. Édes szédülés szállja meg az ifju fejét. Halkan, andalitón zizegnek a fák levelei. A fiatal ember csak jár, csak jár, mint az alvajáró. Ha világos lett volna, talán látni lehetett volna tántorgó lépteit; de így nem néztek reá csak a csillagok ragyogó szemeikkel s azok mind oly biztatón néztek. És a hold maga is olyannak látszott, mint egy mosolygó, nyájas leányarcz.

Sokáig bolyongott az ifju föl, alá, majd újra visszakerült Petheőék háza elé, mely a holdfényben egészen világosan emelkedett föl előtte magas fehér falával.

Csak képzelte vagy igazán megnyilt most ott egy ablak az emeleten? Egy leányfej kihajolt.

Lélegzetét is visszafojtva nézett oda Elemér:

Nem mert moczczanni, hogy egy zörrenés elriasztja a búbajos tüneményt. Csak nézte s lázas képzeletében vonásról-vonásra meg tudta különböztetni a szép arcz nemes körvonalait.

Ugy tünt föl neki, mintha az nem is volna előtte idegen. Mintha álmaiban már gyakran látta volna. Ez az, a kinek tündéri képe homályos vizióiban ott lebegett. Ez a nyugodt, fenséges, büszke arcz, melyet nem érintettek zajló indulatok.

Nézte, a mint az ott ül a nyitott ablaknál s kitekint a holdvilágos éjbe. Talán valami mégis van, a mi nem hagyja nyugodni az éjféli órában, a mi ébren tartja s a mi oda leköti az ablakhoz, hogy merengő szemmel révedezzen a holdvilág rezgésén.

Bizonyára nem sejti, hogy itt a fák közül szemmel tartja valaki s lázasan figyel minden mozdulatára. Talán ő is azt keresi révedező szemmel, a kit álmaiban látott, valami homályos alakot, mely soha sem jelent meg előtte világosan, de mintha ma mégis megtalálta volna hasonmását egy szelid, halovány arczu ifjuban.

De ez mind csak olyan homálycs, félig ön, tudatlan álmodozás. A fiatal leánysziv sejtelve mely bizonytalan ködöben lebeg.

— Helyes, nagyon helyes, — mondaná Petheő Lászlóné, ha ő nagysága mélyen nem aludnék s ha egyáltalán fogalma volna arról, a mi Olga lelkében végbemegy.

Hogyne volna helyes? Ő nagysága rögtön

gondolt erre a dologra, de nem akarta előhozni Olga előtt, mert ez a leány olyan csodálatos gondolkozású s az ember soha sem tudja, hogyan fogadja a legjobb szándékot is.

Persze, hogy rögtön gondolt rá ő nagysága. Nyolczszáz hold, így okoskodott ő nagysága, még ha fele futóhomok is, igen tisztességes birtok. Na már most, ha ehhez az Eleméréhez hozzáadja az ember az Olga hétszáz holdját, az már ezerötszáz hold. S minthogy ő nagysága is, magának nem lévén gyermekei, végrendeletében meg akar emlékezni az unokahugáról, összevéve az egészet, olyan tekintélyes birtok lesz ez nemcsak Ugaros-Karádon, hanem az egész megyében, hogy a ki annak az ura, abból minden lehet, főispán is.

Ő nagysága nem beszélt még erről a tervéről senkivel. Férjével sem, mert azzal úgy sem szokott semmit közölni, az csak afféle fölösleges ötödik kerék volt a háznál, a kinek nincs semmibe beleszólása s a ki egy pár fizetetlen kontón s egy pár prolongált váltón kívül semmit sem hozott a házhoz.

Még ma sem tudja ő nagysága, hogyan mehetett ő férjhez ehhez a semmi emberhez; de Olgát, a ki elhunyt testvérének gyermeke, szeretné megővni hasonló házasságtól. Az a Tihanyi Dezső ép olyan koldus gavallér, mint Petheő László ur volt annak idején s ő nagysága semmikép sem nézheti jó szemmel, hogy ez az ember annyit jár a házukhoz.

Bosszankodva vette észre, hogy ez a Tihanyi Dezső lassankint kiszorította a vagyonosabb fiatal embereket, a kik egymásután elmaradoztak. S ámbár Olga nem igen mutat valami nagy hajlandóságot Tihanyi Dezső iránt, ő nagysága fél, hogy a vége mégis csak az lesz, hogy férjhez megy ehhez az emberhez.

Milyen szerencse, hogy Ádám épen most meghalt. Ez az Elemér jóra való fiúnak látszik, bizonyára lehet vele okosan beszélni. Csak evvel az Olgával lehet-e majd? Ő nagysága ezen törte fejét egész este s talán még most álmában is arról álmodik, hogy hétszáz hold, meg nyolczszáz hold, az ezerötszáz hold.

Oh, ti bohók! a kik a holdvilágnál ábrándoztok s nyugtalan, vágyó sziveitek csak sóhajokat röpítenek a levegőbe, menjetek bátran aludni, van itt, a ki reátok gondot visel s vigyáz, hogy a hétszáz hold, meg a nyolczszáz hold összekerüljön, mert ez a természet rendje!

És ehhez nem kell sem ákáczkok illata, sem a hold rezgő fénye, sem két fiatal sziv titkos, rejtelmes vágyódása, csak a kétszer kettő s egy kis életfilozófia.

## V.

## Ebéd a Buksy Gida uri házánál.

Már megint evés-ivás?

Igenis az. Természetes, hogy evés-ivás. Hisz az emberi életnek java része abban telik el, nemcsak Ugaros-Karádon, hanem szerte mindenfelé, falukon, városokon, országos fő- és székvárosokban, mindenütt, a hol művelt nemzetek laknak. Hát a magyar maradjon csak hátra, épen a magyar, kinek ősi erénye a vendégszeretet?

De bizony eszünk és iszunk, a mikor kedvünk tartja. És na valakinek, mint Buksy Gidának, mindig kedve tartja, hát mindig eszik és iszik. Csupa öröm ezt a deres szakállu, piros képü, jókedvü uri embert nézni, hogy ül most is az asztalnál, milyen hatalmas falatokat kanyarint a hideg libaczombból réznyelü bicskájával, melyet rendesen maga mellé szokott tenni az asztalra.

Pedig még csak a reggelinél vannak; de Gida ur nem szereti azt a kotyvalékot, a mi két törött fülű findzsában ott párolog az asztalon az aszszony meg a kisasszony előtt, neki valami harapni való kell.

— Miczi lelkem, nem volna még valamitek?  
— kérdezi, mikor már a második libaczombot is elfogyasztotta.

— Ugyan ne egyél már annyit — utasítja rendre az erélyes urnő.

Most nem érnek rá, hogy keresgéljenek.

— Hisz látod, hogy mennyi a dolgom. Azt sem tudom, hol a fejem.

Istenem, uram! mennyi dolga van egy anyának, a ki vőlegényt akar keríteni a leánya számára! A kávé is csak úgy leönti a torkán, nem ér rá beleaprítani. Sietni kell. Neki kell magának kiválasztani a pulykát, a csirkét, mert az az ostoba teremtés, a szakácsné, bizonyosan a legsoványabbat ölné le. Pedig ha az ember vendéget hí, hát becsületesen lássa el.

Buksy Gida ur helybenhagyólag bólint fejével. Ugy van, ez az ő elve is: becsületesen adjanak enni.

Az urnő kövér, hatalmas alakja büszke önérzettől dagad. Azt hiszi, hogy még senki sem panaszkodhatott az ő ebédje miatt. Olyan fánkot, mint az övé, nem esznek az egész vármegyében. A diós-felfujtját is ki meri állítani akár a király asztalára; a mandulás kiflije pedig olyan, mint a pehely, olyan könnyü, hogy az ember majd elfujhatja,

— Nem igaz?

— De isten uccse olyan, — erősíti nagy lelkesedéssel Gida ur s mosolygó arczán már előre láthatni a mandulás kiflik élvezetét.

Csak más bökkenője ne volna ennek a mai nagy készülődésnek. Pedig már most arra kerül a sor.

— Te meg siess, — inti Gida urat gondos élete párja, — tudod, hogy még be kell menned Vámosra.

Gida ur füle tövét vakarja. Hisz épen ez . . . ez a fatális história.

A hatalmas urnőnek egy pillantása még csirájában elfojtja az ellenzéki hajlamokat. Semmi alkudozás. Az ezüstöt haza kell hozni a Grünbaum zálogintézetéből. Mit mondana Elemér, ha pakfonkanalakkal ebédelnének?

— Hátha, édes lelkem, talán máskorra hinánk meg? — bátorkodik megjegyezni Buksy Gida ur.

— Máskorra?

Az elámult urnő nem tudja, hogy mit mondjon. Hisz már így sem tudhatni, hogy nem késtek-e el? Azok a Tihanyi Ábrisék olyanok, mint az éhes oroszlán, lesik, hogy kit nyeljenek el. Bezzeg jó falat volna Elemér valamelyiknek a négy sovány gereblye leányaik közül. Aztán ott a többi: a Dénesék Ilkája, a Vermes leányok. Ki tudja, talán még a Tamásék Jolánja is? Azért, hogy kissé vénecske már? Nem kell neki hinni.

— Én nem hiszek senkinek. Még Olgának sem, Petheőéknek sem. Az a nagy kényesség, az a nagy méltóság csak olyan képmutatás. Nem teremnek a komoly házasulandó fiatal emberek oly bőven, hogy csak úgy rázni lehetne, mint a szilvát a fáról. És a mit én tegnap láttam, hát jól láttam, mert az én szemeimet nem lehet megcsalni.

Nem, azokat a rettenetes szemeket nem csalhatni meg, azok áthatnak az embernek szívéen, veséjén s Buksy Gida ur is úgy érzi, mintha ama rettenetes szemek fürkésző tekintete elől nem lehetne elrejteni legtitkosabb gondolatait sem. Hiába ötöl-hatol, hogy ő már tegnap este meghítta volna Elemért . . . de hiszen nem mondtad, lelkem . . .

Neje nagyon csodálkozik, hogy ezt még mondani is kell:

— Tudhattad volna magadtól. Az a szegény fiu! Nem birnám elviselni a lelkemen, ha Ábriséknak a hálójába kerülne. Résen kell lenni. Ilyenkor be kell bizonyítani az igaz rokoni szeretetet.

Buksy Gida urnak nincs a rokoni szeretet bebizonyítása ellen legkisebb kifogása sem; csak az az asztali ezüst motoszkál a fejében, azt nehéz lesz Grünbaumtól kiváltani. Százhatvan forint a kamatok nélkül.

— Háj Fülöp adhatna annyit, a vén zshivány — véli Gidáné.

Buksy Gida ur nem bizik benne. Igen, ha a termés nem volna már előre eladva.

— A kukoricza még nincs.

— De hiszen lelkem, az idén nem is vetettünk kukoriczát, csak épen a mennyi a háztartáshoz kell.

Uram teremtőm! hát mire való volna a feleség, ha az ilyen bajon nem tudna segíteni. Az aszszonyi ész mindjárt praktikusan fogja fel a dol-

got. Ha nekik nem lesz, lesz Csaby Eleknek vagy másnak.

Ez oly világos, hogy Buksy Gidának is be kell látni.

— Száz métermázsát bátran eladhatsz. Vagy százötvenet. Ugy is kell még pénz egyébre is. Elemért csak nem itathatjuk ezzel a rossz savanyu vinkóval, Budapesten pezsgőzni szoktak.

— Hüm, szoktak, a kik szoktak, — gondolja magában Buksy Gida ur; de minek disputáljon? A pezsgő jobban esik neki is, mint a karczos. Hát elhatározzák, hogy ma pezsgő lesz.

— Aztán egy szép nyári kalapot hozhatnál Vilmának.

— Csak nem teszitek föl azt is az ebédhez! — csóválja a fejét Gida ur.

De a mint kiejtette, már megbánta. Most már nemcsak a katonás asszony, hanem a leány is rátámad. Hát ő érte semmit sem akar tenni az apja?

— Dehogy nem, szentem, dehogy nem. Hát egy szép kalapot? No csak bizzátok rám. Hát még mit hozzak?

Hogy mit hozzon? Hiszen ha azt olyan hamarjában lehetne előszámlálni! Csak úgy zug belé a feje a nagylelkű családapának, a mint szédületes gyorsasággal kavarnak előtte czipők, csipkék, metszett poharak, feketekávés findzsák, szalagok, eczet- és olajtartó, hajtűk, de valódi békateknőből, egy skatulya rózsaszin puder, aztán olyan arany-

sujtásos kis spanyol dolmány, készen kaphatni a Sternék boltjában, a Vilma mértékét már ismerik. Nem is képzelhetni gyönyörűbb otthonkát. Vilma olyan lesz benne, mint valami angyal.

Természetes, hogy azt meg kell szerezni. Leveses tál is kellene, mert a régi csorba. Azok a haszontalan cselédek mindent összetörnek.

A gondos háziasszony szaporán végig futtat elméjében mindent, hogy mi is kellene még.

— El ne felejts dugóhuzót hozni magaddal. Meg egy csomag csokoládét. A cukrászhoz is beszélhatnál: ha volna készen egy tortája. De el ne hozd, ha nem friss.

Buksy Gida ur egészen belekábult, a hogy záporosó módjára szakad a nyakába a sok kommissió. Bizonyos, hogy legalább a felét elfelejti; de nem szól, csak zavaros mosolygással majszol egy darab turós bélest, a mit valahol kerített az almáriom fenekén, míg csak a ház uralkodó asszonya ki nem adja a rendeletet, hogy most már elég:

— Indulj, mert isten bizony még megelőz valaki.

— De nem lesz nagyon korán? jegyzi meg a férj. — Elemér talán még alszik.

— Ha ágyban találsz, annál jobb, — ez a Buksy Gidáné nézete.

S minthogy e nézet ellen nincs felebbezés, Buksy Gida ur begyömöszöli szájába a turós béles utolsó maradékát s elindul, hogy küldetését teljesítse.

De már akkor más családapák is elindultak és más családanyák is törnek a mozsarakban a czukrot, a mandulát és kegyetlen öldöklést követnek el csirkék, libák, pulykák közt. Ha husz Elemér volna, az sem birná mind megenni, a mit ennek az egynek a számára készítenek.

A fiatal ember a rokoni szeretet melegétől egészen elérzékenyül. Ma, jó alvás után, kipihenve, vidám szemmel nézi az egész világot. Az emberi gyarlóságok oly enyhe színben jelennek meg most. Csupa jó ember ez itt mind körülte, csupa szerető atyafi. Némelyik talán kissé nyers, de csupa igaz sziv.

— Hát itt maradsz köztünk, ugy-e? — marasztalják Elemért. — Nem mégy vissza, ugy-e?

Mit is keresne odafent? Budapest csak a mágásoknak való, a kiknek van hozzá módjuk, meg az éhenkórászoknak, a kik valami rongyos kis hivatalért csusznak-másznak s boszantatják, hányatják, rugdaltatják magukat holmi koldus tót diákokból lett irodafőnök által.

Az igazi uri ember legfeljebb a megyénél viselhet még hivatalt, ámbár ott is lehetetlen lesz már maholnap Azt akarják, hogy az ember rabszolgája legyen a hivatalának. Csaby Elek szolga-bíró volt egy darabig, de nem állhatta ki. Most Ocsu Bálint lett helyette Füzes-Harkányból.

— Annak parancsolhat a főispán, de nekem

ne parancsolgasson senki fia, — veri a mellét Csaby Elek.

Elemér még nem tudta, hogy mire határozza magát.

Mind ráesnek, hogy csak nem megy vissza tintát nyalni? A hátát görbíteni? Micsoda gondolat volna az? Hát nem elég már odafent Rezső, a ki számtiszt valahol a pénzügyminiszteriumban? Miklós, a ki szintén számtiszt? Pali, Józsi, Kari, a kik mind számtisztek és meghurczolják a Buksy, Kókay, Tihanyi nevet. De különösen Rezső, ki elvette egy házmester leányát.

A szégyen, a harag futja el az egész ugaroskarádi komposzesszorátust, ha erre gondolnak. Hát nem élhetett volna meg az a szerencsétlen itthon, csak úgy mint Tinódy Zsiga vagy Aba Géza?

— No én csak azt mondom, öcsém — fejezi be a vitatkozást egy nyakas őszfejű közbirtokos, — hogy a ki ur lehet, az ne legyen szolga.

Furcsa uraság, az igaz, azé a Tinódy Zsigáé vagy az Aba Gézáé, a kik csak olyanformán élőködnek, mint az ég madarai; de hát azért ki mondhatja, hogy nem urak?

— Aztán nemsokára én is behunyom a szememet, — hunyorgatja a szemeit Buksy Gáspár, a képviselő.

A furfangos vén ember mindig azzal biztatja a fiatalokat: ha majd ő behunyja a szemeit!

Igen, az lesz Elemérnek való, a képviselőség.

A nemzet jogait védelmezni, a hatalommal szembe szállni, ha kell. Álmodozó lelkét megragadja az a gondolat. Fényes jövőt lát maga előtt. Megnyílik az országház nagy terme, a hon atyái veszik körül, hires, tekintélyes férfiak komoly figyelemmel hallgatják beszédét, a fiatalság lelkesedik, viharos éljenzéstől rengenek a falak.

De most nincs ideje átengedni magát álmadozásainak. Csak mint a villámlás cikáznak át azok a gondolatok vakító fényükkel a sűrű pipafüstön, a mivel az ugaros-karádi atyafiság betölti az alacsony szobát. Beszélni kell a rokonokkal, jó barátokkal, felelni kérdezősködéseikre, kínálgatni a szilvóriummal, melyet duzzogva hoz be a roszkedvű gazdasszony.

Bezzeg a boldogult tekintetes ur idejében nem folyt így a dáridó már korán reggel, prédára megy most minden. Az a drága szilvórium. Hogy kimélgette a boldogult tekintetes ur! Milyen becsben tartotta! Ugy őrizte mint a szemefényét.

Bizony ha nem őrizte volna úgy, nem is jutott volna most egész kis hordócskával Kesze Jancsinak, a ki nem bocsátja közpredára, hanem megiszsa maga:

— A te egészségedre, rózsám, — biztatja a szerelmes gazdasszonyt.

De bármily gyöngéd legyen is e figyelem a derék vőlegény részéről, többet már nem lophatni a szilvóriumból, mert alig maradt egy pár üveggel

Elemérnek, azt pedig hamar elfogyasztja az atyafiság, ha így körülveszi a fiatal gazdát.

Szorongatják, ölelgetik, egymás kezéből kapkodják ki Elemért. Öten, hatan is híjják ebédre:

— Hozzám, pajtikám!

— De bizony én hozzám. Tartom a jussomat az elsőséghez.

— Hallgassatok. Az én vendégem lesz. Punktum.

— Csak nem veted meg barátságos meghívásunkat?

A szegény ifju azt sem tudja, hogy melyikre hallgasson. Nehéz a választás. Egyiket sem akarná megbántani. Legjobban szeretne sehová sem menni, hagyják őt itthon még ma, nagyon fáradt, levert, majd holnap.

Nem könnyen nyugszanak bele, de hát végre belenyugszanak. No, hát majd holnap.

Ezzel az üzenettel vetődött haza Buksy Gida ur valamikor úgy tíz óra tájban délelőtt. Pirospozsgás arcza meglepődéstől sugárzott.

— Nem kell sietni, Miczi lelkem, ma már nem lesz belőle semmi.

De arra a lesujtó pillantásra, melyet felesége reá vetett, egyszerre elmúlt a jó kedve.

Micsoda? Hogy nem lesz már semmi? Ki meri azt Buksy Gidánénak szemébe mondani, ha ő egyszer elhatározta, hogy lesz?

Igenis lesz és Elemér itt fog ebédelni ma,

igenis és Gida ur be fog menni Vámosra, végez Háj Fülöppel, Grünbaummal, elhozza az ezüstöt, a csipkéket, szalagokat, poharakat, a pezsgőt, a leveses tálat, a tortát, az aransujtásos spanyol dolmánykát.

Mindez megtörténik, ámbár a lehetetlenséggel határosnak látszik, mert Ugaros-Karádtól Vámosig jó egy óra, vissza megint egy óra, ott pedig be kell szaladozni a fél várost, alkudozni, veszekedni Háj Fülöppel, a ki megátalkodott vén jebuzeus, esküdni is, könyörögni is kell egy kicsit, tréfálni is, hogy:

— No Fülöp bácsi, menyecskézünk még?

Mert az öreg nagy lator volt a maga idejében s még most is olyan dolgokon jár az esze, a miken nem kéne.

— Igaz, a mit beszélnek, Fülöp bácsi?

— Hát tudom én, hogy mit beszélnek? — simogatja a nyírott bajuszát a vén akasztófárávaló.

— Hogy házasodik. Vettem én már észre a multkor, hogy a szép Rajner Eszti . . . Hej, csak nagy mester maga!

Tetszik a beszéd az öregnek, ámbár mentegeti magát, hogy no ugyan már mit gondolnak? Olyan öreg ember, mint ő, a ki már három feleségét<sup>1</sup> eltemette! Ne tessék minden pletykára hallgatni. Talán nem is róla, hanem a fiáról beszélnek.

De azért szinte hizik belé, olyan jól esik neki, hogy hát őt még a szép Rajner Eszttel is hirbe

hozzák. Kihuzza a kabátja belső zsebéből a nagy zsiros bugyellárist s leolvassa a pénzt az asztalra.

— Még ötven krajczár métermázsánkint, Fülöp bácsi, próbálgatja Buksy Gida ur.

De nem lehet. Az öreg jebuzeus hajthatatlan. Isten bizony, ezt is csak barátságból veszi meg, csak épen a tekintetes ur kedvéért, mert annyi lesz már a kukoriczája, hogy nem tudja hová tenni.

Buksy Gida urat bántja ugyan kissé a lelkiismeret, hogy fele árán adta el a kukoriczát, a mi még teremni sem fog; hanem megvigasztalódik, mikor Sternéktől sikerül a spanyol dolmányt, a csipkét, a szalagokat s a többi holmit pénz nélkül elhozni. A főnök nincs a boltban s az első segéd kezeit dörzsölve, hajlong:

— Igenis, a mint méltóztatik parancsolni, majd a régi számlával.

Ugy, hogy Gida ur neki bátorodva, még két legujabb divatu gyöngyös selyem mantillt is kiválaszt, egyet a feleségének, másikat a leányának. Ezt is tessék majd a többi számlához jegyezni.

Ragyogó jó kedvvel érkezik haza a boldog családapa. Van már minden, a mi kell. Hogy fog-nak örülni a szép mantilloknak! A csipkékből, szalagokból is többet hozott, mint mondták otthon. Ha már úgy sem kell fizetni érte, hát egyre megy.

Nevetve ugrik le a kocsiról. Ott várják már a tornáczon. Ott van Elemér is.

— Szervusz, Elemér!

Aztán sorra csókolja őket: feleségét, leányát, Elemért.

— No te ugyan sokáig késtél, — korholja az asszony.

De csak úgy gyöngéden, mert tulajdonképen nagyon bölcs cselekedet volt ez az elkésés, így együtt maradhattak magukban Vilma meg Elemér. Fiatal ember fiatal leánynyal, úgy a helyes. Gidáné tudja annak a módját. A háziasszonynak minduntalan dolga akad a konyhában, a kamarában.

— Ne zavartassátok azért magatokat, gyerekek. Vilma, mulattasd addig Elemért.

És Vilma mulattatja, a hogy csak tudja s a hogy csak kitelhetik egy minden áron férjhez menni akaró lánytól, a ki érzi, hogy évről-évre kevesebb reménységgel járja a bálokat.

Tükre még azt mondja, hogy szép, a férfiak is azt mondják, arcza talán ép oly üde és fiatal, mint tizennyolcz éves korában, mikor először vitték bálba; de hiába, már hat farsangot tánczolt át s ma-holnap a vén leányok közt emlegetik.

Kinos szorongás fogja el szivét arra a gondolatra. Istenem! hát miért nem akad neki valakije? Tánczoltatják, bókolnak neki, hizelegnek neki, de komoly kérő egy sem találkozik. Egyetlen egy sem; hiába biztatja szemeivel, mosolyával, néha egy gyöngéd kézszorítással. Mindhiába. Leánytársai férjhez mennek, némelyik már öt-hat éves asszony, újabb, fiatalabb nemzedék jön helyükbe, minden

farsangon újabb csoport. És már azok közül is mennyi férjhez ment!

Remegve szorítja két kezét keblére a szép barna leány. Hát miért? Miért?

Csunyábbak is férjhez mentek már, szegényebbek is férjhez mentek, csak ő érte nem jön senki. Senki!

Hogyne mulattatná Elemért? Hogyne járna kedvében? Csak tudná mikép. De a fiatal ember oly szótalan. Akármire fordul a beszéd, nem költi föl érdeklődését, hideg marad. A szép leány próbálja mindenfélekép. Lázasan kapkod a hurokon; hátha egyszer eltalálná az igazit?

— No gyerekek, hát együnk! — kiabál vigan a hazajött családapa.

Nem leli helyét, egyre ölelgeti Elemért, a leányát, a feleségét. De különösen a leányát, megczirógatja piros orcáját.

— Te aranyos gyöngyvirágom, te!

Azon nem is csodálkozik, hogy Elemért ott látja. Hát hiszen az természetes, hogy ha Miczi föltett magában valamit, annak meg kell lenni. Szabadkozott a fiatal ember eleget, de Miczi nénivel nem birt. A katonás asszony igen egyszerűen járt el. Rajta ütött a gyanutlan ellenségen s elhurczolta magával.

— Dejszen ha a többi mind olyan lelketlen volt, hogy itt hagyott, én nem hagylak, — jelentette ki határozottan.

Hiába volt minden könyörgés, minden szabadkozás: hogy mit mondanak majd Tihanyi Ábrisék, Pethőék?

Miczi néni kifeszítette széles, hatalmas mellét: — A kinek nem tetszik, hát beszéljen velem. Az erőszaknak engedni kellett.

S mikor a diadalmas hősnő tovahurczolta foglyát, kicsinylő mosolylyal gondolta magában:

— Te gyöngé legényke vagy, a kivel tehetünk, a mit akarunk s ha Vilma csak kissé okosan viseli magát, hát akkor nem szabadulsz meg, szép madaram.

És a mint ott ülnek az ebédnél s tömnek bele a szegény Elemér gyomrába a tömérdek finom, jó ételt s öntik belé a sok habzó pezsgőt s a fiatal embernek arcza kigyul, szemei ragyognak és hosszasán rá-rá tapadnak a mellette ülő szép leányra, akkor újra elmondja magában Buksy Gidáné:

— Már nem szabadulsz, szép madaram.

Az a Vilma okosan viseli magát. A félénknek biztatás kell, de csak lassan, nem rohamosan. Helyesen, édes leányom. Az a kis spanyol dolmány is sötétzöld bársonyból, arany sujtással megteszi a hatását.

A leány csókolni való és oly csinos, oly kedves ma. Ha nevet, gömbölyü piros arczán olyan bájos gödröcskék támadnak és olyan gyönyörű két sor fehér fog fénylik Elemér felé, hogy a világban jár-

tasabb embert is elszédíthetné, főképp így jó bor, jó ebéd mellett.

Mert azt meg kell adni, hogy minden étel kitűnő. Miczi néni ritkítja párját a főzésben és a leánya épen olyan lesz, szakasztott olyan, erősíti nagy buzgósággal.

— Igazi gazdasszony, falusi embernek való.

Azután átveszi a dicséretet az apa. Nem azért mondja, mert az ő leánya, hanem szeretné látni azt a leányt Ugaros-Karádon, de még az egész megyében is, a ki különb.

Az anya bölcs óvatossággal közbeszól:

— Nem illik az, Gida. Csak nem fogjuk a saját leányunkat dicsérni?

Nem is kell már jobban, mint a hogy cselekszik. A többit elvégzik azok a ragyogó fekete szemek, melyek talán soha sem fénylettek még oly ingerlőn. Nem csoda, hogy vakító fényök mellett nem látja Elemér a kétes tisztaságu abroszon a hajdani ebédek és vacsorák foltjait, sem a csorba szélű, repedezett tányérokat, sem a mocskos fehér függőnyt az ablakokon, sem a legyektől telepettyegtetett tükröt a falon.

Hisz az a kis budai korcsma, a hová ő atyjával ebédelni járt, sokkal mocskosabb volt, az abrosz ott sokkal jobban tele vörös bor- és zsirfoltokkal, a tányérok még csorbábbak és repedezettebbek, a tükör egészen behomályosult a füsttől, a gőztől, a portól, a piszoktól. Hogyan jutott volna eszébe,

hogy kifogásokat, hibákat, megróni valókat keressen itt, a hol minden oly kedves, oly nyájas?

A ház hatalmas asszonyának parancsoló alakja is csupa nyájasságtól olvadoz, a mint a leányát komandirozza :

— Vilmácskám, kináld még azt a mandulás kiflit Elemérnek . . . Vagy talán inkább abból a diós felfujtból tetszik?

Elemér kezeiket csókolja. Már igazán egyikből sem.

— De az én kedvemért, Elemér.

A szép leány kedvéért, no azért szívesen. Azért nemcsak ennyit. Azért kész volna tűzbe, vízbe rohanni. Szemei mindegyre hosszasabban tapadnak a leányra, kezeik mindegyre gyakrabban találkoznak, fejeik összébb hajlanak. Egyszer a leány kóstol is a fiatal ember poharából.

Buksy Gidáné int a férjének, hogy: látod? S buksy Gida ur visszaint derék élete párjának, hogy: látom. A jókedvü uri ember mosolyogva pödörgeti a bajuszát. Rég elmúlt idők jutnak eszébe, mikor Miczike még nem hizott így el, hanem takaros, kedves leány volt, piros, friss, mint a kicsattanó rózsabimbó s olyan jól esett az embernek, ha a könyökével hozzáérhetett a gömbölyü karjához.

Az öreg ur szerelmesen pislog a feleségére. Csak nincs olyan ital több a világon, mint a pezsgő. Tyü! az ember szinte érzi, hogy fiatalodik, hogy forr ereiben a vér.

— Igyunk, Elemér öcsém.

Hanem a gondos anya tudja, hogy meddig mehetni. A bor nagyon jó bátorító eszköz félénk természetű fiatal embereknek, Gida sem merte volna őt talán soha megkéretni, csak kerülgette, mint a macska a forró kását, ha a bátyjai egyszer be nem rugatják; de a jóból is sok, a mi sok és az már baj, ha valaki egészen a sárga földig leiszsza magát.

Sietni kell hát az ebéd befejezésével, ámbár Gida ur szörnyen szeretne még ropogtatni azokból a mandulás szeletekből, a diós felfujtat pedig még meg sem kóstolták.

— De lelkem, Miczikém . . .

A hatalmas urnő szigorú pillantása elnémítja a jóévtágyu urat. Hiába, nincs kegyelem; hozzák már a fekete kávé.

Vilma rózsás kövér ujjacskáival maga teszi be a cukrot az Elemér findzsájába. Miczi néniék nem szeretik a czeremóniázást:

— Csak úgy Elemér fiam, mintha otthon volnál.

Az ember tartsa rendben az asztali ezüstjét, a hogy uri házhoz illik; de a cukorcsiptető, az csak olyan inczifinczi új szokás.

Hanem nini, ki jön ott? Még föl sem keltek az asztaltól, már betoppant a vendég. Tihanyi Ábrissné jön a négy leányával. A kiállhatatlan nyafogó te-remtések! Mind olyan vékony, hogy a szél is majd elviszi őket. Bár csak elvitte volna!

— Isten hozott, édes lelkeim!

És türni kell, hogy jobbról, balról oda fészkelik magukat Elemér mellé s forgatják azokat a szende szemeiket és eresztgetik ki magukból a sóhajtásokat.

Még az a negyedik, az a legkisebb is, az a zöldbéka. Hát nem szégyen az, hogy ily korán, alighogy felcseperedett, már a férfiak után veti magát?

Buksy Gidáné elszörnyűködik ezen a nagy elvetemültségen; de mit csináljon? A rokonokat nem dobhatja ki az ajtón, hát nyájas beszélgetésben eltöltik együtt a délutánt.

Oh, nem ez az első délután, a mit így együtt töltöttek, ajkaikon mosolylyal, édes szóval, sziveikben elfojtott keserőséggel, irigységgel és haraggal; pedig a harag oka talán csak egy elveszett csirke volt, mely az egyik uri család portájáról a másikéra tévedt, míg most olyan szerencséről van szó, a milyen régóta nem volt Ugaros-Karádon s talán soha sem lesz többé. Rajta, leányok, anyák, ne hagyjátok!

## VI.

### A jó barátok.

Az ember nem is sejti, hányszor függ sorsa csak egy hajszálon. Ha akkor délután nem jön Tihanyi Ábrisné a négy leányával s nem fogják úgy körül Elemért, hogy egy pillanatig sem ma-

radhat szabadon Vilmával, hát nagyon valószínű, hogy abban a rózsás kedvében, a pezsgő által is, meg a csinos barna leány ragyogó szemei által is föltüzelve, a sok szivességtől, nyájasságtól, rokoni szeretettől elragadtatva, okvetlen mondott volna valami olyat, a miből egy kis ügyességgel teljes és tökéletes nyilatkozatot lehetett volna kikerekíteni.

Sőt ha az a duzzadó, szép, piros szájacská tovább is oly hivogatón mosolyog, talán még csokolózáson is rajta lehetett volna kapni őket, aztán örömkönyek közt megáldani a fiatal párt s félév múlva megtartani a lakodalmat.

Mily más lett volna akkor a Kókay Elemér sorsa! Regényt, az igaz, nem irtunk volna akkor róla, de nem vesztett volna vele. Vilmából jó aszszony vált volna, a ki pompás pulyka-, kappan-, libapecsenyékkal, mandulás, lekváros süteményekkel tömné az urát, aranygyöngyös házisapkát himezne neki a nevenapjára, s habár néha kissé pörölne is vele, ha papucskormány alatt tartogatná is, azért megbecsülné, szeretné, gondját viselné.

A komor, ócska ház fölvidulna hangos nevetésétől, jókedvü danolásától, vigan élnének, hires nagy ebédeket adnának, négy-öt sarjadékkal szaporítanak a Kókay-nemzetséget s az mind olyan pirospozsgás pofók lenne, mint az anyjok, apjok, Elemér potrohot eresztene s csöndesen pipázgatva, iddogálva, boldog nyugalomban vénülne meg.

Ha hagyták volna Tihanyi Ábrisék. De a sze-

gény sovány asszony a négy sovány leányával nem akarta azt a kövér zsákmányt oly könnyen átengedni másnak, mikor az nekik is jó lenne. Sarkában jártak hát szüntelen, nyomról-nyomra kísérték, meglepték ma itt, holnap amott, epedő pillantásokat vetnek feléje, sóhajtoznak, szemeiket forgatják, kezét szorongatják.

Ott lábatlankodtak mindenütt, ámbár hiva sem voltak, egész délutánokon Gidáéknál tanyáztak, vagy leskelődtek az ablakon s mindig az utcán kószáltak, mihelyt sejtették, hogy valamerre Elemérrel találkozhatnak.

Vilma szerencsésjének hát vége. Az az elszalasztott percz soha többé vissza nem tért. Hej! az életben vajmi ritkán térnek vissza az egyszer elszalasztott perczek. Hiába etették-itatták már ezután Elemért; az a sok jó ebéd és vacsora mind kárba ment.

De kárba ment a Tihanyi Ábrisné fáradsága, a négy leány kacsingatása és futkosása is. Hiába reménykedtek Csaby Elekék, hiába Kókay Tamásék. Mindegyre világosabb lett, hogy az ugaros karádi leányoknak nincs szerencsájök.

Ha csak nem Thuróczy Olgának? De biztosat senki sem mondhat, mert az a leány egyformán büszke és hideg mindig, az Elemér látogatásai pedig nem oly sürük, hogy nagyon föltünnének.

Csak Tihanyi Dezső aggódik folyvást. Ugy véli, hogy Petheő Lászlóné egy idő óta még hide-

gebb lett hozzá, Olga még büszkébb és tartózkodóbb. Már arra is gondolt, hogy szól Elemérnek, megkéri:

— Pajtás, ne rontsd a szerencsém.

De dölyfös lelke nem bír ennyire megalázkodni. Hogy ő könyörögjön? Nem teszi.

Pedig mindenfelől szorítgatják, sokáig már nem bírja. Háj Fülöpnél már vége a hitelnek. Thuróczy Olgával már nem lehet tovább biztatni a vén bítangot.

— Öreg ember vagyok én már, nem érem én meg annak az esküvőnek a napját soha sem, — mondta a mult héten.

És Tihanyi Dezsőnek magának is úgy rémlik, mintha ő sem érné meg soha azt a napot. Annyi fáradság, oly hosszú kitartó udvarlás, mind kárba vesz. Erre a blatra tette ő föl mindenét s a szerencse, úgy látszik, ellene fordul.

— Az ördög hozta ide haza ezt a mamlasz Elemért, — mormogta magában dühösen.

Mióta az az ember ide jött, azóta mintha kicserélték volna Olgát. Hisz azelőtt is büszkén nézett le udvarlójára, de azóta türhetetlen.

Az egész vármegyében nincs ember, a ki úgy tudjon hajtani négy lovat, mint ő, nincs, a ki különb lovas, különb tánczos. Hát miben áll fölötte Elemér? De az ördög bujt bele a nőkbe, hogy nem lehet eltalálni soha az izlésöket.

Még biztatja ugyan egy kis reménység, hogy

talán Elemér is elmarad mellőle a versenyfutásban, mint a többiek elmaradtak. Csak Háj Fülöppel beszélhetne az ember okosan. De a vén akasztófárávaló megbicsakolta magát. A Csaby Elek ur aláírására nem ad már semmit, tessék neki új aláíróhozni, másképp nem prolongál

— Ha olyan bizonyos a Thuróczy Olga kissasszony, akkor aláírhatná példának okáért Kókay Elemér ur is, — véli a vén uzorás.

S Tihanyi Dezső még most is látja a guny mosolyt az öreg zsidó ránczos arczán. Dühösen jár-kei otthon, dul-ful. Hát már nevetség tárgya lesz?

— Tekintetes uram, vaddisznó jár a kukoriczában, átcsaptak a báró ur erdejéből, — jelenti a csósz.

— Bánom is én, — förmed rá Tihanyi Dezső.

Mit bánja ő a vadisznót? Hadd turjon. Turják ő alatta is a földet. Maholnap úgy sem lesz már egy talpalatnyi sem az övé.

Eh! mégis mást gondolt. Estefelé vállára vetette a puskát s kiment szétnézni.

Holdvilágos este volt. A vaddisznó ilyenkor jön át az erdőből, majd szétdurrant köztük s lelő vagy egyet. Legalább észére téríti a bárót. Micsoda bolond passzió az, hogy elhagyja szaporodni erdejében a vaddisznót?

Az ugaros-karádi határ szélén szép nagy darab tölgyerdeje nyúlik el Szilvász Jenő bárónak. Fogoly

is átjön onnan gyakran s a báró tisztjei mindig perlekednek az ugaros-karádi urakkal a lelőtt vad miatt.

— Na perlekedhetnek majd megint a vad-disznóikért, — gondolja magában Tihanyi Dezső.

S a milyen ingerült és haragos, hát jól esik neki a gondolat, hogy valakit bosszanthat s valami vad gyönyörüséget érez abban, hogy lepuffanthat egy czudar dögöt, a mely az ő területére jön pusztítani. És ha egy ember volna, a milyen dühös és elkeseredett most Tihanyi Dezső, talán még azt is lepuffantaná.

A mint így kóborolt ott a földeken át, mind-egyre szilajabb, mindegyre vadabb indulattal, olyan különös gondolatok villantak át agyán. A puska, mely vállán lógott, mintha valami értelemmel bíró lényé változott volna, mely gonosz gondolatokat sugall neki:

— Lásd, én meg tudnálak téged szabadítani a vetélytárstól, az ellenségtől.

Eleinte borzad arra a gondolatra, de aztán daczosan ismétli magában:

— Ha én lelövöm a vadat, a mely nekem kárt tesz; hát az embert, a ki pokollá teheti egész életemet, miért ne?

S a puska agya, mely oldalát lökdösi, minden lépésnél nógatja:

— Miért ne? Miért ne?

Nem gyilkosságra gondol, csak párbajra. Nem

akar börtönbe kerülni Meg akarja ölni azt az embert, de úgy, a hogy az uri emberek szokták, lovagiasan, tisztességesen.

— Ha enyém nem lehet Olga, az övé se lehessen — mormogja fogcsikorgatva.

Egyikök fölösleges itt ezen a földön, egyiknek pusztulni kell. Miért legyen az Tihanyi Dezső s miért ne a másik?

Alkalmat mindig találhatni az összekoczczásra, egy pár jó barát mindig akad, a ki szívesen segédkezik s ha egyszer a pisztoly csöve elé kapja Tihanyi Dezső azt az embert, egyikök élve nem fog onnan elmenni.

Mindaz az elkeseredés, mi lelkében felhalmozódott, Elemér ellen fordul. Mintha annak is ő volna oka, hogy Háj Fülöp nem akar várni, hogy perelni, foglaltatni, árvereztetni fog. A vén róka neszét vehette, hogy a Tihanyi Dezső dolga Thuróczy Olgánál rosszabbra fordult s hogy ez az új emberke emelkedik, míg ő lefelé száll.

Véres karikák futkosnak szemei előtt. Bősz haraggal dobogtatja lába a földet. Már alig tudja, hogy miért jár itt kint ily késő este. A vaddisznók eszébe sem jutnak. Csak jár, mert valami lázas belső tűz hajtja s nem engedi megpihenni.

Szétszaggatott felhők rongyai szállnak át az égen, ép oly gyorsan, lázasan, mintha azokat is valami vad indulat kergetné. Néha-néha eltakarják a holdat, mely lerázza magáról s újra kibukkan,

mig egy újabb felhőgomoly rá nem szakad, mintha birkóznának, hogy ki gyúri le a másikat.

Már egészen az erdő széléig ért Tihanyi Dezső, a hol az ugaros-karádi határ végződik. Egy perczig tétovázva megállt ott. A fák közt csörtetést hallott. Akkor lekapta a puskát a válláról s figyelt.

Nem, ez nem vaddisznó. Ez a zörej sokkal csekélyebb, mint a mit a vaddisznók okoznak, mikor áttörnek az erdőn. Ez valami ember lesz, valami elkésett utas, mert az országut itt átszeli az erdő sarkát, vagy valami orvvadász, a ki nyulra les.

És ime az az ember közelebb jő. A hold épen akkor bukkan ki újra a felhők közül s rezgő fénye a közeledőre ömlik. Tihanyi Dezső megismeri s hideg borzongás fut át az egész testén. Azt hiszi, hogy csak fölizgatott képzelete játszik vele. Hogy az ott nem élő lény, csak kísértet, rémes látomány, melyet csak az ő lázas agya teremtett oda.

Vad, ijedt tekintettel mereszti reá szemeit Tihanyi Dezső. Oly sápadtnak tűnik föl az az alak a holdvilágnál. Elemér volna az csakugyan? Honnan jön? Mit keres? Rossz órában jött. Tihanyi Dezső keze reszketve emeli föl a puska csövét. Ha most lelőné? Ki keresné, hogy történt? Véletlenül, vaddisznó helyett.

Ki bizonyíthatná rá a gyilkosságot? Senki. Csak a ravaszt kell megnyomnia, egy durranás és az az ember ott fog feküdni holtan lábainál és soha többé utjába nem áll.

Akkor leereszti a puska csövét s elfojtott, rekedt hangon odakiált Elemérnek:

— Menj. Mehetsz.

De az nem ment, megállt.

— Menj, — ismételte Tihanyi Dezső zordonan. Elemér közelebb jött.

Tihanyi Dezső nem szólt többet, villámló szemei reá tapadtak a vakmerőre, a ki így szembe akar szállni vele. Maga kereste sorsát.

De amint újra fel akarta emelni fegyverét, érzi Tihanyi Dezső, hogy azt nem bírja megcselekedni, s az a szelid hang, a melyen Elemér megszólal, átjárja a szivét:

— Dezső!

Tihanyi Dezső megrázkódik s átnyújtja a puskáját Elemérnek:

— Elvesztettem az eszemet, pajtás. Nesze, lőjj agyon, mint a veszett kutyát, nem érdelek egyebet.

De Elemér visszaadja az oda nyújtott fegyvert, melyet Tihanyi Dezső leejt a földre. Az erős fölindulás egész testében megrázkódtatja az izmos férfit, hangja csuklik, csaknem zokogásba tör ki, amint Elemérnek nyakába borul:

— Nagyon szeretek egy leányt. Vagy a vagyonát. Nem tudom, az is lehet. De nagyon szeretem. Évek óta járok utána, vágyva, őrjögve. Már azt hittem, hogy az enyém lesz és akkor ide jössz, közénk állsz te.

— Én? — csodálkozik Elemér.

— Te, a ki gazdag vagy, válogathatsz, száz leányt is találsz, a ki szivesen hozzád megy; csak ezt az egyet hagyd meg nekem, ezt az egyetlen egyet.

Mélyen megrendülve hallgatta Elemér Tihanyi Dezső szenvedélyes kitörését. Nem kérdezte, melyik az a leány, egyszerre kitalálta: az, a melyik úgy érezte, mintha neki is egyetlenegy volna a világon.

De nincs oly áldozat, a mire a nagylelkű, nemes ifju kész ne volna. Ha szívét kellene kiszakítani, azt is odaadná. Arcza kigyul a lelkesedéstől. Attól a fiatal lelkesedéstől, mely büszkeséget és gyönyört talál az áldozatban is és annál nagyobb, mennél fájóbb az áldozat.

Átölelte Tihanyi Dezsőt s meghatottan szólt:

— Légy boldog. Engem soha többé nem fogsz gátul találni utadban.

Karonfogva mentek haza a csöndes holdvilágos estén, mely örök barátságuk kezdetét jelölte és beszéltek mindenről, túlaradó szívvvel, ifju lelkesedéssel, a hogy két jó barát beszél egymással, kik föltalálták egymást, hogy soha többé el ne veszítsék.

S másnap elvitte Tihanyi Dezső a váltót az Elemér aláírásával Háj Fülöpnek és a vén uzsorás bámul, fejét csóválja s olyanformán rémlik neki, mintha a világon mégis volnának különös emberek. Olyan — Háj Fülöp nem tudja, hogy fejezze ki magát, — olyan igazán különösek.

## VII.

## A mi a patikában történt.

A nagy fehér kastélyban, mely mint valami fejedelmi palota uralkodik az egész Ugaros-Karád fölött, nagyon csodálkoznak Petheő Lászlóék Elemér kimaradása miatt. Petheő Lászlóné ő nagysága, a ki olyan bölcs arithmetikával kiszámította, hogy Olga és Elemér összeadandó, vagyis hétszáz hold meg nyolczszáz hold, az ezerötszáz hold, nem érti, hogy mi történhetett. Maga az a büszke leány is olyan kérdőleg tekint nénjére, ámbár nem szól, nem kérdezi, csak szép fehér homloka huzódik redőkbe.

Petheő László ur tudna ugyan fölvilágosítással szolgálni s megmondhatná, hogy a patikában találkozott azzal a fiatal emberrel, a mi mindjárt világosságot gyujtana ő nagysága agyában. De Petheő László ur hallgat és nem mer szólni, mert nem tudná igazolni, hogy mit keresett ő maga a patikában. Hiába ölténé magára azt a jámborabb képét, mintha tizig sem tudna olvasni, ő nagysága könyörtelenül rá sütné, hogy már megint azért a semmirevaló szobaleányért járt ott, a kit ő nagysága a mult hónapban a szolgálatból elkergetett. Persze az a jóhírű dáma befogadta, mert hát a milyen az aszszonya, olyan a cselédje.

S ámbár Petheő László ur becsületére merne

megesküdni, hogy ártatlan az egész dologban, ő nagysága mégsem hinné el, mert saját szemeivel látott egy kis selyemkendőt, a mit ártatlan emberek nem szoktak ajándékozni.

Petheő László ur tehát bölcsen hallgat és nem visz hirt haza a patikában történő dolgokról. Még Tihanyi Ábrisenak és négy leányának a figyelmét is kikerülte a patika és senkinek sem jut eszébe, hogy ott egy érzelmes hölgyecske epedve vár egy ifju lovagot — oh, mióta várja! — hogy egy kis költészetet hozzon az férjének pomádés tégelyei és ipecacuana extractumai közé.

S ki lehetne e nemes lovag szerepére alkalmasabb, mint a fővárosból jött fiatal ember. Ah! ez nem lesz oly durva és érzéketlen, mint a többi. Megérezte azt mindjárt az érzelmes kis hölgy kezének fogásáról, mely félénk és szelid volt; kiolvasta szemeiből, melyeket, mint valami szende leányka lesütött, midőn a tüzes menyecske szemeivel találkoztak.

— Oh! mennyire örülök, — sóhajtott és mosolygott egyszerre a kis menyecske.

Az utcán történt a bemutatás, a gyógyszer-tár boltajtaja előtt, hol az ugaros-karádi urak órák hosszáig szoktak elácsorogni vagy a lóczán üldögélve, pipáikból eresztgetni a füstöt s csizmaszáraikat csapkodni agarász ostoraikkal, miközben egy-egy nyers tréfa is vegyült a szüz magyar dohány füstje közé.

— Menjenek, magok istentelének, — szolt a szép kis hölgyecske, ki oly légiesnek s oly leányosan finomnak látszott, mintha e durva karok közül soha egyetlenegy sem merte volna szentségtörés nélkül körülölelni karcsu derekát. — Jöjjon kérem, — szolt aztán Elemérhez, — hagyja itt ezeket a meg-rögzött gonoszokat.

S bevezette a fiatal embert az ő kis szalon-jába, mely ép oly kedves, ép oly negédes, ép oly ábrándos volt, mint kis urnője maga.

Más tapasztaltabb ember talán észrevette volna a mesterkélrt rendtelenséget a csinos kis butorokban, az asztalon heverő könyvekben, az apró csecse-becsékben, melyekkel a szoba fel volt ékesítve; valamint észrevette volna a fiatal asszonyka ártatlan csevegésében, szemeknek forgatásában és mélabus mosolyában a kaczer affektációt. De mit tudott Kókay Elemér a világról s a nőkről?

Csak nézte a szép asszonyt s gyönyörködve, néha el-elpirulva hallgatta szapora beszédét. Abból a kedves Budapestből, melyről az asszonyka cse-vegett, vajmi keveset ismert ő: alig egyebet, mint a kis vendéglő füstös szobáját, a hová ebédelni járt; az irodát mogorva, pókhálós falaival, poros asztalaival, unalmas aktáival és szegény hivatalno-kaival, kik vászonujjat huznak föl könyökükig, hogy be ne piszkolják kabátjaik ujját. Ismert aztán még az iskolából egy pár uri pajtást, a kikkel néha találkozott az utczán vagy a kávéházban, vagy néha

hónapokig sem találkozott. Látott nagyritkán, egész farsangon át egy vagy két bált, melynek költségét megkoplalta, de legalább pillanatra láthatta az előkelő világot fényes tolettjaival, persze hogy csak úgy, mint mikor valaki álmában látja maga előtt elshanni.

Nem volt bátorsága betolakodni abba a fényes világba. Nem volt meg benne a szerencsét hajhászó kalandor vakmerősége, bár nevével, előkelő fiatal ismerősei révén, kik a gentry-világhoz tartoztak, könnyen befurakodhatott volna bárhová s élhetett volna, mint annyi más, a szédelgő és tányérnyaló diszes társaságban, mely nem keresi: miből élsz, csak azt, hogy mint gavallér tudd magadat viselni a tánczteremben, vagy a kártyaasztalnál vagy az előkelő világban előforduló egyéb alkalommal.

Annyit ugyan minden világban való járatlansága mellett is jól tudott Elemér, hogy azok a fővárosi körök, melyekre a kis patikáriusné hivatkozott, nagyon távol állanak a tulajdonképi előkelő világtól; de ő előtte, az ismeretlen, szegény kis hivatalnok előtt, a vagyonára döllyfös háziur, a meggazdagodott gyáros, a dus jövedelmű orvos és gyógyszerész lakása épúgy zárva állt, mint a mágnások termei. S az ifju éveit siralmas száműzetésben Ugaros-Karádon töltő hölgyecske annyi kitűnő család nevét hadarta össze, a kikkel Budapesten ismeretségben állt s annyi jeles, hires és gazdag férfit tudott megnevezni, a kik kezéért esengtek, hogy

Elemérnek csak úgy kápráztak tőle a szemei s magában meg kellett vallania, hogy igazán isten csodája, hogy ez az ünnepeelt hölgy mégis ezt a Dankó Árpádot, ezt a bamba falusi patikust választotta.

— Csak egy szivet kerestem, mely megértsen, — sóhajtott a gyöged kis teremtés.

És azt a szivet azóta folyvást keresi, mert természetes, hogy a házasság csak csalódást hozhatott e drága léleknek.

De nem panaszkodik. Tudja, hogy van még a világon több olyan bohó szív, melyet nem elégít ki a lét durva anyagiassága.

És oly ábrándosan nézett föl szép szemeivel Elemérre s egész gyöngé kis alakja, mely igéző pongyolába volt burkolva, annyira epedni látszott a vigasztalás után, hogy igazán keményszivűnek kellett volna lenni a fiatal embernek, ha nem sietett volna megvigasztalni.

Nem mondhatni, hogy ezt valami szerfölyt ügyesen végezte volna el, akadozott, elpirult, de bármily gyarló volt is a vigasztalás, mégis elég hatatónak mutatkozott, mert egy gyöngéd kézszorítás tanúsította a szenvedő szegény szivecske háláját s édes mosoly derítette föl a csinos busongó arcocskát.

Hisz a szárazságtól epesztett virágnak sem kell több, csak egy harmatcsepp, hogy felüdüljön. Ennek az érző kis szivnek is csak egy jó barát rokonszenve kellett.

— Az a rokonszenv, melyet csak a kiválasztott lelkek értenek meg, — biztosítá uj barátját a kis menyecske, hosszasan ott felejtve bársonyos piczi kezecskéjét az ifju kezében.

Melyik fiatal ember nem akar kiválasztott lélek lenni? Melyik az, a kinek nem hizeleg, ha egy szép fiatal asszony benne találja föl azt a nemes lelkü barátot, kinek rokonszenvé enyhítő csepp az élet sivár pusztaságán?

És Elemér úgy érezte, mintha ő is ott járna az élet ama sivár pusztaságán s mintha neki is nagy szüksége volna a rokonszenv enyhítő cseppjére.

De a mi az ő szívének bubánata, arról nem szól. Arról nem szólhat. Azt soha senkinek nem szabad megtudni. Hogyan áldozta föl szerelmét, az örök titok marad.

Érzi, hogy szive utána szakad, de a mit ígért, azt beváltja. Őt sem fogja soha senki megérteni, senki sem fogja ismerni mély bánatának okát, melyet hurczolni fog egész életén át. Mert most, mióta lemondott, most még jobban érzi, mennyire szereti azt a leányt, azt a szépet, azt a fenségeset, a kit nem lehet soha elfelejteni.

A kis menyecske másra magyarázza a fiatal ember elmélázását és hallgatását s nem fukarkodik a bátorító kézszorítások dolgában. De Elemér csak a barátság kézszorítását érzi s fogadást tesz magában, hogy hű, igaz, önzetlen barátja lesz ennek a szegény elhagyatott nőnek, ki oly egyedül áll

a világban s kit senki sem ért meg környezetéből.

Ha Elemér helyett más valaki lett volna ott bent a szobában az ugaros-karádi urak közül s avval a másvalakivel kaczérkodott volna így az érzelmes hölgyecske, valószínű, hogy az nem elégedett volna meg egy pár kézszorítással, hanem ölébe kapta volna a kis menyecskét s derekasan összecsókolgatta, szorongatta volna s meg lett volna győződve, hogy a kis menyecske sem akar egyebet. De Elemér sokkal ideálisabb lelkü volt, hogy sem ily alacsonyan mert volna vélekedni erről a gyöngéd asszonykáról, ki a sok hullámozó csipke és szalag között oly légiesnek látszott, mintha teste sem volna.

Igy beszélgettek sokaig édes, ártatlan bizalmasságban a tiszta lelkek barátságáról és más hasonló dolgokról, a tavaszról, a virágokról, a költőkről. Elemér bevallotta, hogy ő is irt néhány verset, csak gyöngye szárnypróbálgatás ugyan, érzi tehetsége csekély voltát.

De a kis menyecske ragyogó szemei látják már benne a jövődő hirneves költőjét s kalandos fejcskéjében nagyszerű regényes történetek kóvályognak szerelmes költőkről, a kik megszőktetik holmi hitvány kalmár vagy gyógyszerész kis feleségét s verseket irnak róla, melyben megéneklik csókra termett piros ajkait, ölelésre nyiló lilium karjait.

Mindez keresztül-kasul száguldoz fejecskéjén, mialatt álmodozó szép szemei félig lecsukódtak.

Lármás beszéd s nagy zörej hallatszott be akkor a másik szobából. Valaki feldöntött egy széket. Aztán kinyílt az ajtó s bejött a férj vagy fél-tuczat uri emberrel.

Egyik-másik furcsa tekintettel pislogott a kis menyecske és Elemér felé; de a férj kövér, nyílt, becsületes arczán szikrája sem látszott a gyanakodásnak. A jó ember még a szénapadlás történetét sem ismerte s olyan őszinte barátságos jóindulattal nyújtott kezét Elemérnek, mikor elváltak, hogy az urak sokat nevettek rajta ez este a kaszinóban.

Elemér most már nem maradt sokáig s miután megigérte az udvarias gyógyszerésznek, kinek a pajtásai csaknem háta mögé röhögtek, hogy máskor is meglátogatja őket, eltávozott.

Ki erre, ki arra ment, mert már különben is délfelé járt az idő, de Tihanyi Dezső még messzire elkísérte Elemért. Soha sem volt még ily nyájas hozzá s Elemérnek jól esett, hogy nem talál benne mákszemnyi ellenséges indulatot sem.

— Pajtás, — szól Tihanyi Dezső barátságosan átkarolva az Elemér vállát — ha segítségedre lehetek, szívesen teszem. Én voltam, a ki feldöntöttem a másik szobában a széket.

Elemér csodálkozva tekintett reá, mintha kérdezni akarná: ugyan miért?

— Oh te szenteskedő! — kiáltott föl amaz ;  
— talán nem jó volt, hogy figyelmeztettelek.

— Csak nem gondolod? — utasította vissza  
Elemér.

Tihanyi Dezső ajkai körül gunyos mosoly  
játszadozott. Szerette volna egyenesen megmondani :

— Ugyan mit komédiázol és lovagiaskodol  
olyan asszonylyal?

De nem szólt semmit. Neki így is, úgy is,  
mindegy. Ő hallgatni is tud, ha kell.

A kik hallották Tihanyi Dezső kifakadásait  
az első napokban a közējök pottyant mamlasz ellen,  
nem győztek csodálkozni a nagy barátságon, mely  
köztük keletkezett. Dezső mindennap fölkereste Ele-  
mért, magával vitte s ha utjok történetesen a patika  
felé vezetett, pedig rendesen arra vezetett, Dezsőnek  
olyankor mindig gondja volt rá, hogy Dankó pajtás-  
nak dolga akadjon a patikában, míg Elemér beszólt  
a kis menyecskéhez.

Ezeknek a látogatásoknak aztán hire ment  
egész Ugaros-Karádon s elszörnyűködve adták odább  
házzól-házra. Nemsokára oly rossz hire lett szegény  
Elemérnek, a milyen rossz csak a legelvetemedet-  
tebb embernek lehetett. Családapák és családanyák  
iszonyodva emlegették nevét, nem azért, mintha  
valami hallatlan dolog lett volna Ugaros-Karádon,  
hogy valaki a más ember feleségét szereti, de a kö-  
rülmények estek sulyosan a latba. Megbocsáthatat-  
lannak látszott, hogy minden reá épített reményt ily

galád módon semmisít meg. Egy leány sem számíthat reá többé, hogy fehér menyasszonyi ruhájában, koszorúval fején és pompás bokáig érő hosszú fehér fátyollal oltárhoz vezesse ez a csélcsap ember.

Szörnyű volt az elkeseredés valamennyi leányos háznál. A négy sovány Tihanyi kisasszony szerette volna a szemeit kikaparni annak a gyalázatos kis patikusnénak. Miczi néni arról beszélt, hogy ki kellene seprüzni a helységből. Gondolkoztak arról is, hogy meg kellene mondani az urának; de ezt abba hagyták, mert akkor még nagyobb lenne a baj, Dankó elválnék a feleségétől s Elemér elvinné azt az asszonyt.

Nem tudták, mit csináljanak. Buksy Gida ur, a kit harczias élete párja minden istenadta nap rémítőnél rémítőbb hírekkel kizavart nyugalmából, azt tanácsolta, ne bolygassák ezt a históriát, menél jobban piszkálják, annál rosszabb. De Miczi néni nem hagyhatta abba. Tele lármázta vele az egész falut.

Most már mindenki emlékezett rá, hogy mikor ide jött Elemér, a legelső alkalommal a temetésen mindjárt lehetett látni, miféle jómadár. A ki úgy lesüti a szemeit, annak nem tiszta a lelkiismerete. Ki tudja, micsoda gonoszságon jártathatta már akkor az eszét.

Oly általános volt az erkölcsi érzület fölháborodása Ugaros-Karádon, hogy még Tihanyi Dezső sem merte egész nyíltan mentegezni barátját, csak

úgy féligmeddig. Olyanformán, hogy: ej no egy kis gyöngeség. Ki tehet arról, hogy némelyik ember vajból van, mindjárt elolvad?

Bezzeg ő nem olvad el, ő hűségesen megy egy czél felé, folyvást csak azon egy czél felé s nem tekint sem jobbra, sem balra. Tudja, hogy akadályokkal kell küzdenie. Tudja, hogy Petheő Lászlóné ellene van, Petheő László pedig olyan gyámoltalan öreg ember, a ki csak a kaszinóban, meg a közbirtokosság gyűlésén adja a tekintélyt, de otthon a felesége előtt a száját sem meri kinyitni, főkép mióta nem bírja kitisztázni magát bizonyos gyanu alól, mely tisztos ősz szakállá daczára is reá nehezedett ama bizonyos szobaleányt illetőleg.

Tihanyi Dezső látta, hogy semmit sem várhat a Petheő László bátyánk jóakaratótól; az asszonyok azonban elviszik az ő hűségének s az Elemér csélcapságának a hírét a nagy fehér házba is, hol Pethőné megtudja végre az Elemér kimaradásának az okát, a mi nem maradhat teljesen titok Olga előtt sem, bár Petheőné takargatná a dolgot, ha tudná. Mert hiszen a férfiak ugyis mind egyformán hiábavalók s ha már választani kell közülök, hát inkább egy semmirevalót nyolczszáz holddal, mint másik semmirevalót nyolczvannal, még pedig olyan nyolczvannal, a miből talán már egy hold sem az övé.

Ő nagyságánál tehát bármikor számíthatna bocsánatra a megtérő bűnös; de az a büszke leány,

ezt jól sejti Tihanyi Dezső, soha sem fog megbocsátani, ha szeretett.

## VIII.

### A nagy nap.

Hónapok multak el és Ugaros-Karádon semmi sem változott, mintha Ugaros-Karádra nem is szólna az örök változandóság törvénye. Ugyanaz a preferánsz, ugyanaz a ferbli járta a kaszinóban. Ugyanazok az emberek unatkoztak a patika előtt a lóczán. Ugyanazok az apró neheztelések, irigykedések, vilongások folytak az uri családok közt s ugyanazok a régi barátságos vacsorák békítették ki a haragosokat.

Csak a természet külső képe változott. Az idő már őszre járt. Dér borította a mezőt, a fák megkopaszodtak s az egész táj még sivárabbnak tűnt föl, mint máskor. A varjuk csoportosan ereszkedtek le az udvarokra. A kaszinó két alacsony szobája megtelt a friss dohány csipős füstjével.

Minden úgy volt, mint tavaly ilyenkor. A Kókay Ádám ócska házában megint egy csöndes magányos ember üldögélt, lustán álmodozva és pipázva. Csakhogy most nem volt az egy totyakos öreg, hanem egy fiatal ember, a ki nem tudja, mit csináljon. Beül nagy karosszékebe s egész nap olvas.

— Mi akarsz lenni, öcsém? — szólítja meg Buksy Gáspár — hogy így falod a könyvet?

Még tudós soha sem volt a familiából s megfoghatatlan, hogy mi lelte ezt a szegény fiút? Maga sem tudja, hogy mi lelte. Úgy érzi, mintha nem ide való volna. Mintha nem szerezne neki semmi örömet, a mi másnak örömet szerez, sem a ló, sem az agár, sem a kártya, sem a barátság. Mintha visszavágnék az ő kis hónapos szobája után, a hol dolgoznia kellett, a nagy város utczái után, a hol magányosan ödögött a zsibongó sokaság közt, míg fejében egy-egy készülő dal rithmikus sorai csengtek, bongtak.

Most feje oly üres és oly nehéz. Itt a vagyon, melyre áhítozott s mely most oly értéktelennek tűnik föl előtte. Néha megvillan fejében egy-egy álma. Hir? Dicsőség? Most már nem földhöz ragadt szegény, a kit lenyom a mindennapi megélés gondja és mégsem vágyakozik semmi után. Olyan szárnya-szegetten gunnyaszt szobájában.

Néha elmegy az atyafiak közé, de mintha azok is elidegenedtek volna már tőle. A patikában sem csepegtetnek már a rokonszenv cseppjeiből sajtó szivére. A kis menyecske hamar meggyőződött, hogy ez a fiatal ember mégsem az igazi s most az orvosi karral próbál szerencsét. Persze, hogy nem az ugaros-karádi öreg doktorral, a ki rut, zsémbes, lompos agglegény, hanem a vámosi fiatal orvossal, a ki minden harmad, negyed nap átrándul,

néha naponkint is, ha betege van Ugaros-Karádon és soha sem mulasztja el tiszteletét tenni Dankóéknál.

Az egész Ugaros-Karád az agarászok versenyére készül most, de Elemért az nem érdekli. Elmegy megnézni a nagy ezüst billikomot, mert hát a többiek rábeszélik; de nem készül futtatni. Mit bánja ő, akárki nyeri el!

Már egy hét óta ki volt állítva a kaszinóban az agarászverseny nagy ezüst billikoma. Fűzes-Harkányból, Szent-Györgyről, az egész környékről mindenünnen eljöttek megnézni az urak. Nagy vitatkozások folytak, hogy ki viszi el a billikomot. A fűzes-harkányiak a Konyáry Pista Didojára fogadtak. Az ugaros-karádiak nem hagyták a maguk fajtáját: a Csaby Elek Fecskéje leveri a Didot. Aztán Tihanyi Dezső egy új agarát fogja futtatni, Hevesből kapta, a Bogárdy Tamás Karcsujának a fia.

Erősen összeszólalkoznak ezen. Van, a ki nem ad a Bogárdy Tamás agaraira egy fityinget sem. Lárifári beszéd az, hogy ilyen meg amolyan híresek. Mindegyiknek gyöngye a hátulsó lába, nem ide a homokra való az.

Nagy fogadások történnek. Lesz dolga Háj Fülöpnek. Annyi uri ember rohanja meg pénzért, hogy a vén uzsorás hatvan perczeten alól nem adhat és a selejtesebbje az uri népnek kétszáz forintos váltót ír alá száz forintért. Hiába, a becsület a legelső

A hölgyek is eljöttek megnézni a billikomot, Petheő László bátyánk megmagyarázza nekik, hogy ezt nézzék 'nagysádkáim, ezt a két agarat itt a tetején.

— Remek, nagyszerű, — ez a hölgyek egyhangu ítélete.

S biztató pillantások szállnak a szép szemekből jobbra, balra és nem egy sziv dobban meg hevesebben a leendő győzelem reményében.

Ede, a kaszinó lelkes szolgája, a kit egy évi csavargás után újra visszafogadtak, de úgy, hogy többé el ne vesszen a billiárd-golyó, alig győzi nyitogatni az ajtót ő nagyságaik előtt.

Hát majd a nagy napon, akkor lesz csak igazán a lázas sürgés-forgás.

Előtte való este megjött a Tisza-Zugból Sajó Bandi is három agárral.

— De a billikomért nem futtatok, — nyugtatja meg az aggódó kedélyeket.

Határtalan lelkesedés veszi körül az agarászok nesztorát, a jeles férfit, kinek hirneve messze kiterjed a Tiszán innen, meg a Tiszán tul.

Csöndes, kevés szavu öreg ember, a ki ősz szakállát simogatva, csak mosolyog arra a sok hetvenkedésre, a mit az ugaros-karádi fiatalság művel. Szakértőn megvizsgálja az agarakat, egyiket-másikat megdicséri s fitymálva huzogatja vállait a Tihanyi Dezső hires agarára:

— Bogárdy fajta, ismerem.

— Az öreg is minden nap egy nótát felejt, mint a vén cigány, — jegyzi meg boszusan Tihanyi Dezső.

A holnapi naptól sok függ. Dicsőség és pénz, mert nagyon sokba fogadott és talán még egyéb.

Tegnap óta egyre forgatja fejében, hogy megkéri az Olga kezét. Nem fogja tovább halogatni. Ugy látja, mintha minden további várakozás még messzebb elütné céljától. Választ akar végre, határozott választ.

De oly nyugtalan és levert, hogy inkább holnapra hagyja a dolgot. Ha holnap nyer az agárversenyen, ha ő lesz a nap hőse, akkor lesz itt a kedvező alkalom.

Talán holnap nyájasabban fog reá tekinteni Olga, ma még oly büszke és megközelíthetlen.

Az a holnapi nap. Hej! az a holnapi nap! Hány sziv várja azt dobogva, lelkesedve, bizakodva vagy aggódva. Az asszonyok, és leányok is pártokra oszolnak. Kinek ez az agár, kinek amaz a kedvencze. És soha még annyi gyöngéd kacsó nem simogatta a pákosztos állatok karcsu nyakát, hátát, fejét, mint most.

Csak Olgának mindegy, csak ő marad hidegen. Mintha a lelkesedés és zsibongás árja nem hatna el hozzá. Szemei még mindig a távolba tekintenek, de már nem oly tiszta fénynyel, hanem elborultan. Már nem keresi ott a messze távolban azt, a ki

soha sem fog eljönni. a ki nincs is a világon, mert itt csak salak van és nyomoruság.

A nemes büszke leány lehajtja fejét. Előtte áll az élet közönséges országútja, melyen járnak az emberek, nem törődve a sárral, mely őket léptenyomon beföcskendezi. Reá lépjen ő is? Végig járja ő is?

Kinosan forgatja azt a gondolatot elméjében, míg a többi könnyű szívvvel mulat és várja a holnapi napot.

Korán reggel Petheő László ur házához gyűltek az urak. A fölnyergelt paripák és az agarak az udvaron várnak, míg odabent vígan folyik a reggelizés. Petheő László ur méltósággal kínálja a szilvóriumát. A háziasszony ő nagysága a pogácsával jár körül.

A lovak türelmetlenül kapálják már a földet, az agarak ásitoznak, a szolgák kezeiket dörzsölik, mert csipős hideg van így korán reggel. November közepe felé jár az idő.

Végre megjelenik az oszlopos tornáczon a Sajó Bandi hosszú ősz szakála. Fekete báránybőr kucsma fedi a híres ember kopasz fejét. A lovászfiúk, a kocsisok mind bámészkodva nézik. Még az öreg Mihály is kidugja fejét az istálló ajtajából.

— Az árgyilussát, hogy győzi olyan sokáig!

S a vén ember magyarázza a közelebb állóknak, hogy még csak olyan futkározó gyerek sorba járt, mikor Sajó Bandi ur már embernyi ember volt.

De hát a szegény ember elébb kidül, azt az arkangyalát ennek a világnak!

Sajó Bandi még most is oly délczegen megüli a lovat, hogy Tihanyi Ábris, a ki pedig sokkal fiatalabb ember, egész töpörödött aggastyánnak látszik mellette. Petheő László urról nem is szólunk, mert az csak kocsira kapaszkodik.

— Ide szentem mi hozzánk, — hívják az asszonyok.

Mert négy kocsival kijöttek azok is. Jukker fiatal asszonyok, életre való lányok, a kikben fölbuzdul a nemes vér ezen a nagy napon.

Kiértek már a faluból s egy dülő-uton haladtak friss szántás közt mindkét oldalt, a lovasok elől az agarakkal, a kocsik utánuk. Szép tiszta őszi nap volt. Az a kis dér, mely a földet borította, már eltűnt, csak itt-ott látszott még az árok szélén. Az agarak előrenyujtott nyakkal haladtak, szorosán a lovak mellett. A lovasok figyelmesen tekintettek, jobbra, balra.

Sajó Bandi mélyebben a fejére nyomta báránybőrkuksmáját, aztán gyorsabb ügetésre nógatta lovat. Mindnyájan követték az ősz vezért.

Befordultak egy buczkás rétre, a hol viz ütötte föl magát az alacsonyabb helyeken. Tihanyi Dezsőnek villogtak a szemei, ez az ő területe, ha igazat mondott az öreg Bogárdy Tamás.

Az egyik fiatal lovasnak úgy rémlett, mintha már megpillantotta volna a nyulat.

— Csak a szemed káprázik, öcsém, — szól Sajo Bandi s erősebben fogai közé szorítja kurta-száru makra-pipáját.

Mindnyájan nevetnek rajta. A hahota tovább terjed a kocsikra is. Az asszonyok, a leányok kaczagva kiabálnak oda:

— Hol a nyul, Lajos?

De most már igazán fölbukkan amott egy öreg tapsifüles.

— Hajrá! — hangzik élesen, vastagon, harsányan, rekedten.

Az agarak utána iramodnak, a lovasok is sebesen vágatva, azután a kocsik. Veszett nyargalás ez keresztü-kasul, buczkákön, árkokön.

— Hajrá! Hajrá!

Az arczok kipirulnak, a szemek csillámlanak. Hajrá!

Tihanyi Dezső legelől jár. Elemér csak a hátulsók közt. A leányok megjegyzik, hogy ez a Dezső hatalmas gyerek. Hogy ül azon a lovon! Csókolni való!

Ezt az utolsó megjegyzést Csaby Margit mondta. Kimondja ő akárki előtt.

— Hátha szavadon talál fogni, — vetik ellen a többiek.

Hátraszegi daczos fejét:

— Hát akkor is.

De nincs mit félni. Tihanyi Dezső nem fogja szaván azt a szegény leányt, a kik hatan vannak

testvérek s egyre-egyre huszonöt hold sem jut. Hiába epedsz te szegény, szép virágszál, a te sor-sod az, hogy hervadj el, vénülj meg s örömtelen tekints vissza elveszett ifju életedre.

Hanem most még nem hiszed, most még azt gondolod, hogy szép vagy, valaki majd keblére tűz, valaki szeretni fog. És miért ne lehetne az a valaki Tihanyi Dezső?

De most hajrá, hajrá!

Egyszerre a vén nyul ravaszul meglapult. A Tihanyi Dezső Szellője átugrotta. Akkor a nyul irányt változtatott s jobbra kezdett szaladni. Az agarak utána. A Csaby Elek Fecskéje elütötte.

Tihanyi Dezső káromkodva vágta sarkantyuját paripája oldalába. Kezében reszketett az agarászostor.

Most fölugrott a második nyul. A Csaby Kálmán Fecskéje megint legelől jár, a Tihanyi Dezső híres agara pedig oldalutat vesz s úgy kerül a nyulnak elejébe gyalázatos indzsellér módon.

A Tihanyi Dezső arcza elsáppad, aztán lángba borul. Annyit vesztett ma, hogy nem bírja felét sem kifizetni, hacsak megint Elemért nem iratja alá valami váltóra.

Hát megint az Elemér kegyelmére szorul? Büszke lelkét a szégyen mardossa. És ilyen kedvvel menjen ő most leányt kérni?

De azért jó kedvet mutat. Még soha ilyen jókedvűnek nem látták. A fiatalság bámulja, az öregek dicsérik érte.

— Az apád is derék uri ember volt — erősi Sajtó Bandi.

Tihanyi Dezső fogcsikorgatva hallgatja s szeretné megfojtani ezt a vén embert, a ki a Csaby Elek Fecskéjének ítélte oda a billikomot. De nem árul el semmit abból, a mi a lelkét mardossa. És este a Petheő Lászlóék házánál iszik, tánczol, mulat, míg belsejében forr a harag és a kétségbeesés.

Lázás gondolatok kergetik egymást fejében. Hátha itt hagyná a mulatókat s elmenne most Elemérhez és azt mondaná neki:

— Pajtás, visszaadom a szavadat, nekem úgy sem használ. Kéresd meg Olgát, hozzád bizonyosan elmegy. Légy boldog és az isten áldjon meg.

Kidagadnak az erek halántékain. Nem bírja már tovább ide bent s kimegy a folyosóra, hogy égő homlokát lehűtse a hideg éjjeli levegő.

A nyulak ott lógtak sorban fölaggatva végig a folyosón s mintegy kisértetiesen merednek Tihanyi Dezsőre. S mialatt vigan szól a zene s zajosan mulat odabent az egész társaság, rettenetes gondolat villan át agyán. Ha fölakasztaná magát ide a nyulak közé, más vége úgy sem lehet ennek a hitvány életnek s mikor a mulató társaság hajnal felé szétoszlik, hát itt találnák?

Visszatér a szobába a mulatókhoz, de az a gondolat nem hagyja el, bekiséri oda is, a táncz közé, a mosolygó női arczok közé.

Petheő Laczi bátyánk fényesen megvendégeli

az egész uri társaságot. Nincs vége-hossza a pohárköszöntéseknek, a koczczingtatásoknak. Az ugaroskarádiak le akarják inni a füzes-harkányiakat, ezek meg amazokat.

A legnagyobb szobában tánczra perdült a fiatalság. A jókedv ki-kitör, a szivek kitágulnak, pihegő keblek, ragyogó szemek tündérvilágot varázsolnak elő s másnap reggel azon veszi észre magát két vendég, hogy vőlegény lett, maga sem tudja hogyan.

A ki nem tánczol, az egy kis csöndes ferbl mellett mulat. Az ugaroskarádi birtokosság megállja a sarat itt is, ámbár billikom nem jár érte. A füzes-harkányi urak rettenetesen megkoppasztva kerülnek haza másnap.

Csak egy ember jár-kelel itt e vidám társaságban kétségbeesett gondolatokkal s nem látja, hogy egy pár gyöngéd szem figyelemmel kíséri s megremül attól a kétségbeeséstől, mely kilátszik színlelt vidámsága alól.

— Mi baja, Dezső? — kérdé Olga, midőn késő éjfél után újra egymás mellé kerültek.

Tihanyi Dezső csodálkozva tekint a szép leányra. Ez a részvét hangja oly szokatlan a büszke ajkon. Tehát elérkezett volna igazán az a pillanat, melyre oly régóta vár?

Új bátorság szökik szívébe. Most vagy soha  
— Szeretem, Olga, régóta, tudja nagyon jól.

Mondja ki végre azt a szót, mely megöl vagy boldoggá tesz.

A leány hosszasan hallgatott és gondolkozott. Lehajtott fejjel, a nélkül, hogy föltekintene, halkan szólalt meg aztán:

— Hiszi, hogy boldog lenne csakugyan velem?

— Kimondhatatlan boldog.

Olga újra mélyen elgondolkozva hallgatott. Még egyszer megfordult elméjében a gondolat: helyesen cselekszik-e, ha oda nyújtja kezét szerelem nélkül?

De mire vár még? Az, a miről ő álmodozott, az nincs is a világon. Az az ifju, a kit ő ideálnak képzelt, közönséges léha ember. És nénje még most is beszélni mer róla. Még most is kész volna reá tukmálni, csak azért, mert gazdag. Mig itt áll egy szegény ember, a kit kezével és vagyonával boldoggá tehet. Miért habozna tovább? Másforma férj nincs a világon, csak a fiatalabb leányok álmaiban. Ez legalább meg fogja becsülni, szeretni fogja és Olga nem fog egyedül állni a világon.

Szemeiben a büszkeség tekintetét most először váltotta föl a gyöngédség tekintete.

És a mint lassan körülpillantott, a gyöngédség e tekintetét látta más fiatal leányok szemeiben is és úgy tünt föl neki, mintha egyszerre megértené, hogy a nők hivatása, hogy másokat boldoggá tegyenek.

Az asszonyok már szedelőzködnek, hogy haza mennek; de a fiatal leányok mosolyogva kérik,

hogy még ne. S egy fiatal leány mosolygó kérésének ki állhatna ellent? A mamák hát ott maradnak bóbiskolva, álmosan, de boldog álmok közt ringatózva. Visszaemlékeznek azokra az időkre, mikor nekik suttoztak így hizelgő szavakat, mint most leányaiknak, mikor az ő kezeiket szorongatták s mikor az ő sziveikbe lopózott be először az az édes érzés, hogy szeretnek s hogy szeretik őket.

A hajnal rózsaszínü fénye kezd besütni az ablakokon. No már most igazán haza kell menni.

Bucsuznak. Asszonyok, leányok ölelkeznek, a mamák gondosan bepólyálják leányaik fejét nagy kendőkbe, aztán szanaszét oszolnak, ki gyalog, ki kocsin. Már csak néhány fiatal ember járja bent a bolondját.

A legvigabb leány, Csaby Margit is elment már. Ő maradt az anyjával utolsónak. A küszöbön még egyszer megállt, mintha várna valakit. De ez a valaki ott benn ül még, még mindig Olga mellett, mig Petheő Lászlóné el nem szólítja a leányt s a fiatal emberek egyedül maradnak.

Ő nagysága fáradt, álmos és kedvetlen. Boszszantja Elemér kimaradása s a Tihanyi Dezső konok, megátalkodott udvarlása. Hát már ennek soha sem lesz vége?

— Kompromittálni fogod magadat ezzel a Tihanyi Dezsővel.

— Már nem, édes néném, — felelt Olga — mától fogva menyasszonya vagyok.

Nyugodtan ejtette ki azt, minden fölindulás nélkül, mint a ki megfontolta, hogy mit cselekszik.

## IX.

### Az esküvő.

Farsang végére tüzték ki az esküvőt. Tihanyi Dezső nem akarta sokára halogatni, mert az ember csak akkor igazán biztos, mikor a menyasszonyát haza hozta a templomból.

A háza ugyan nem igen van olyan állapotban, amilyennek kellene lenni, de így tél idején nem lehet már azon segíteni; hanem legyen csak egyszer majd kezében a vagyon, olyan új házat építtet, hogy különb lesz, mint a Petheők nagy emeletes ócskasága.

A négy fekete mellé szerez még egy másik fogatot, mert ur akar lenni s meg akarja mutatni, hogy kell urnak lenni. Háj Fülöpnél most megnyílt a hitel. Annyival szolgál az öreg, a mennyit parancsol a nagyságos ur. Igaz ugyan, hogy egy kis iráskát is kér a Kókay Elemér uraságtól, mert tesszik tudni, az ember halandó s ámbár ő úgy bizik a nagyságos urban, mint saját fiában, azért az irás mégis csak irás és ha valami szerencsétlenség történék, a mitől az isten mentsen meg, ilyen öreg embernek mégis csak kell valamivel biztosítani a családját.

— Jól van, öreg, jól — szakította félbe kevélyen Tihanyi Dezső; — megkapja, a mit akar.

Még mindig nehezére esik ugyan Elemért a jótállásra kérni s fogcsikorgatva teszi meg az utat az Elemér házáig; de nem fog már sokáig tartani s aztán büszkén emelheti föl fejét, melyet most megaláz ez a kunyorálás.

Hisz igaz, hogy Elemér a legjobb barátja, Elemér minden áldozatra kész, de Tihanyi Dezső megsokalja, hogy a leányt is, meg a vagyont is, nem akarja ő kizsebelni Elemért. Egyelőre azonban mégis csak aláírhatja vele azt a váltót, aztán a másikat, meg a harmadikat, mert ménkü sok az embernek a kiadása így vőlegény korában s Háj Fülöp előszedegeti a régi váltókat is. Az ilyen előrelátó öreg ember gondoskodik magáról s most itt a legjobb alkalom, hogy a régi váltókat kicseréljék ujakkal, melyekre rá kerül most már az Elemér neve is, hiszen Háj Fülöp tudja, hogy a Kókay Elemér uraság szívesen teszi. Isten bizony, tessék elhinni, nagyon szívesen.

Tihanyi Dezső meghökken, a mint látja, mennyi régi váltó bujik elő a Háj Fülöp aztalfiókjából. Igazán, maga sem tudja, hogy mennyi. Hanem mindegy, most már nem nagyon fő a miatt a feje, nagyobb gondot okoz neki az új fogat. Vas dereket szeretne. Szilvász Jenő bárónak van egy olyan, azt szeretné.

A báró barátságból kétezeröttszáz forintért

átengedi. De ahhoz megint a Háj Fülöp segítsége szükséges és megint egy kis aláírás Elemértől.

— De már ez az utolsó, — fogadkozik magában Tihanyi Dezső.

Ki tehet azonban arról, hogy a vasderesekhez új kocsi is kellett, új szerszám is kellett. És még sok egyéb kellett, mielőtt érkezett volna a menyegző napja, melyre nagy fénnel készült egész Ugaros-Karád.

Olyan öröm uralkodott minden házban, mintha mindegyik a maga lakodalmát ünnepelte volna a Tihanyi Dezsőében. Mindenki tiszta szívből kívánt neki szerencsét. Megérdemelte, elég sokáig járt utána.

Dicsérték az Olga választását. Jól tette, hogy nem ment ki a közbirtokosság kebeléből. Egész Ugaros-Karádnak dicsőség, hogy mégis csak itt maradt.

Petheő Lászlóné nem tud ugyan kibékülni a dolog illetén fordulatával, hogy mégis csak ez a semmi ember, a kitől úgy féltette Olgát, lesz a gazdag lány férje s beül a jószágba. De nem tesz már ellene semmit, mert ugyis tudja, hogy hiába tenne és hiába beszélne akármit. Beszéltek neki eleget annak idején, mégis férjhezment ehhez a mostani haszontalan urához; Olga is csak úgy tenne.

Arra szorítkozik hát, hogy a kelengye megfelelő legyen, olyan, hogy még évtizedek múlva is emleghessék Ugaros-Karádon. Annyi ezüstöt és annyi fehérneműt összevásárol hát Budapesten, hogy egy

egész boltot megtölthetnének vele s valóságos népvándorlás indul meg a Petheőék háza felé. Mindenki bámulni akarja a sok szép drága holmit. Az asszonyok kezökbe szednek minden darabot, megkérdezik az árát s csodálattal eltelve adják kézből-kézbe, hogy gyönyörködjenek benne.

Még szegény Tinódy Zsigáné is előkullog a zsellér kunyhójából, ő is látni akarja. S mikor haza felé ballag, egészen eltelt büszkeséggel, hogy olyan gyönyörű csipkés holmikát látott, a mik mind Ugaros-Karádon maradnak, az egész közbirtokosság dicsőségére, melynek ő is szerény tagja, a mennyiben a közös legelő árendájából neki is juttatnak évenként tíz forintot, noha nem dukálna semmi, mert ők régen eladták az ő részöket.

Buksy Gidáné biztatja az urát, hogy ilyet hozassanak Vilmának is. Nincs ugyan rá semmi kilátás, hogy egyhamar férjhez adhassák, de a kedvező alkalmat nem kellene elhalasztani. Az a budapesti kereskedő most bizonyosan nem komiszkodnék, hogy utánvételt küldje. Most fönn van Ugaros-Karád becsülete, gondos családapa ilyenkor lásson utána.

Buksy Gida ur vakargatja a fejét. A dolog tetszik neki. Csak bökkenője ne volna. A budapesti kereskedőkkel nem lehet úgy tenni, mint Sternéssel, hogy az ember három évig marad adós vagy négyig s akkor is összeszidja az ember, ha a pénzt merik kérni. Czudar világ van odafent.

— Miczi lelkem, ne hagyjuk mi el ezeket a jó becsületes Sternéket.

Igaz, hogy Sternék dupla áron számítanak mindent; de hát honnan éljen a szegény kereskedő, ha nem az uraktól?

A leányok tanácskozásokot tartanak együtt, hogyan öltözködjének a lakodalomra. Mert hogy mind nyoszolyó leányok lesznek, az természetes. Még a Tihanyi Ábrisék négy lánya is.

Valakinek a szeme csak megakad rajtok. Sokan lesznek itt arra az alkalomra az egész vármegyéből. A főispán is megígérte; mert közelget megint a képviselő választás ideje s olyankor nagyon ajánlatos, hogy ő méltósága bizonyítékát adja rokoni jóindulatának a megyebeli birtokos-családok iránt, a mire bokros teendői miatt nem ér rá egyébkor.

Míg a nők a ruhák kiválasztásával vannak elfoglalva, az urak figyelme a lovakra irányul, mert hiszen tudvalevő, hogy egy igazi uri menyegzőn ez a legfőbb dolog. Mindegyik külön fogattal akar megjelenni, mint a másik. Csereberélik a lovakat, a mit ma vettek, azt holnap eladják, hogy megint ujat vegyenek.

Mert egy jó négyes fogat összeállítása nem olyan csekély dolog, mint azt holmi latejnerék képzelik, a kik azt gondolják, hogy ló-ló, az mind-egy s fogalmuk sincs arról, mennyi gondot okoz az embernek, ha vagy a rudas vagy az ostorhegyes nem illik a többi közé.

Ilyen gondok, aggodalmak és készülődések közt érkezett el a menyegző napja. Pompás fogatok hosszú sora állt Petheőék udvarán. Egyenesen mint a peczek ültek a bakon a libériás kocsisok. Két nyoszolyólány kijött s tarka kendőket osztogatott szét, hogy kössék a lovak füleihez.

A falu népe ott ácsorgott a kerítésen kívül, lesve, hogy mikor jönnek már s türelmetlenkedett, hogy oly sokáig készülnek. A szegény ember elmulasztja miattok a dolgát, panaszkodtak keservesen. De azért el nem mozdultak, ha estig kellett volna is várni.

Végre mozgólódás támadt a kocsik sorában s egyenkint a följárat elé robogtak, a hol beült a násznép. Elől jött mályvaszin selyemruhában bársonyuszálylyal Petheőné a főispán karján s fehér volt a rizsportól, mint egy kísértet. A menyasszonyt Kókay Elemér vezette. A vőlegény Buksy Vilmával jött.

Tegnap még úgy volt, hogy a nyoszolyólányok közül Csaby Margit fogja kísérni. De az este hirtelen rosszul lett. Furcsa híreket suttognak felőle. Azt beszélik, hogy lekaparta a gyufáról a foszfort s egy pohár vízben megitta. Késő éjjel szaladtak az öreg doktorért, fölverték a patikáriust is, valami orvosságot kellett hamar elkészítenie. S még az éjjel áthozták Vámosról az új doktort is. Azt mondják, hogy talán életben sem marad szegény.

Mindenki úgy tesz, mintha nem akarná elhinni,

de azért mindenki tovább terjeszti. Találgatják, hogy mi lehetett az oka? Tegnapelőtt még oly vidám, oly bolondosan jókedvű volt. Úgy készült a mai lakodalomra, no most kedvére kitánczolja magát. De találkozott, a kinek már akkor sem tetszett az a lármás kicsapongó jókedv. Az nem természetes.

— Valami baja van annak a lánynak, mondta Buksy Gidáné is.

De nem hallgattak reá. Már mi baja volna? Ugrálni szeretne, az a baja. No majd holnap kitöltheti a kedvét.

— Ki, Miczi néni, — mondta a leány s csak úgy ragyogtak a szemei.

Megforgatta a leánypajtásait, majd az egyiket, majd a másikat. Kaczagott, bolondozott. Fölpróbálta a fejére az Olga menyasszonyi koszoruját:

— No lányok, hogy illik?

Pompásan illett neki. Megnézte maga is a tükörben s tetszett neki. Aztán elkérte az Olga menyasszonyi ruháját:

— Csak egy perczre, édes aranyos Olgám, egyetlen egy perczre, ha szeretsz.

Olga teljesítette a hóbortos kívánságát:

— Hát vedd föl.

Körülbelül egyforma termetűek voltak s a menyasszonyruha remekül ráillett Margitra, mintha csak rászabták volna.

Úgy sétált végig a tükör előtt, szép büszke

fejét hátraszegve, csupa pajkosság, vidámság, csupa ragyogó élet.

És ihol ma. Ez rettenetes. Alig birják elhinni. De miért? Miért?

A menyasszony előtt eltitkolták az esetet. Az istenért! meg ne tudja. Csak az utolsó perczben mondtak neki annyit, hogy Margit beteg lett, nem jöhet.

Petheőné tudja s egy pillanatig megfordult elméjében az a gondolat: nem lehetne-e e szomoru eset folytán elhalasztani ezt a gyűlölt esküvőt, melylyel mostanáig sem barátkozott meg? De fél a botránytól, a mi ebből kikerekedhetik. Mit beszélnének mindenfelé? Mit mondanának a vendégek, a rokonok, az uri családok, a kik messziről ide jöttek, a főispán? Semmikép sem lehet elhalasztani.

Néma elszántsággal ül hát be a kocsiba a főispánnal, a ki rendkívül udvarias, rendkívül szeretetreméltó, úgy hogy a Buksy Gáspár képviselő ur jelöltsége a jövő választásra nagy veszedelemben forog.

Az ősz hazafi maga is észreveszi, de azt gondolja magában: hej, addig még sok viz lefolyik a Tiszán. Az a kopott violaszin mente, mely rajta lóg, sok viharos időt kiállt már s egy kis fufangossággal mégis csak visszakerült ő mindig a képviselői székébe, akárhogy próbálgatták onnan kilódítani.

A fényes menet, a kocsik hosszú sora a sok diszmagyar ruhás uri emberrel s pompás uj és si-

ralmasan ócska toilettekbe öltözött hölgyekkel, körülkerül a falun, mert máskép mindjárt ott volnának a templomnál, alig száz lépés a Petheőék házától; de így körülkerülve, az egész Ugaros-Karád gyönyörködhetik a mai nap pompájában.

Mikor a Csabyék háza előtt robognak el a kocsik, Csaby Elek, a ki az asztalra könyökölve gunyasztott odabent, dühösen fölugrott:

— Hol a puskám? Hadd lövöm agyon azt a gazembert!

De az ágyból egy gyöngye hang megszólalt:

— Miért, apám? Dezső nem vétett. Engem sohasem ámitott. Mit tehet arról, ha mégis szeretem.

A dühös ember két köncseppet törült ki a szeméből s odament leánya ágyához és reáborult:

— Oh, a nyomorult! Hát nem látta?

S kitört belőle fuldokolva a fájdalom. A zokogás megreszkettette nagy, izmos testét.

Margit vigasztalni próbálta s bágyadt kezével czirógatta arcát, mint kis leány korában:

— No ne sirj, apa, jobban leszek. És nem teszem soha többé. Nem szomorítlak meg soha többé.

De atyja csak annál jobban zokogott. Végre abbahagyta, mert az orvos jött.

A nászmenet ezalatt a templomhoz érkezett s párosával kardcsörtetve bevonult az isten házába. A tiszteletes ur már ott várta s a padokból előre nyújtotta nyakát a kíváncsi sokaság. Ott voltak mind, a kik a diszmenetben részt nem vettek, Ver-

mesné a két csinos kövér leányával, Tinódy Zsiga, a ki hiába könyörgött, hogy egy ócska magyar ruhát adjanak neki valahonnan, kardot kapott volna az alvégi korcsmárostól, a ki valamikor a szatmári püspök huszárja volt.

Ott ült az alsóbb fajta uri nép, a kiket más-kor szívesen látnak ugyan, de mikor itt a főispán, meg Szilvásy Jenő báró, meg más előkelő idegen uri emberek, akkor mégis csak jobban szeretik, ha nem látják.

Dankó Árpád is ott ült kipödört bajuszával s nyájas, becsületes arczával, melyen szikrányi neheztelés sem látszott azért, mert nem hitták meg a lakodalomra: míg kis felesége otthon isten tudja hányadik zsebkendőt tépi már szét mérgében s ugyanazt cselekszi csipkegallérokkal és egyéb eltéphető tárgyakkal is.

Vermesné nem győzi csodálni az urak daliás alakjait, a hölgyek csinos öltözeteit s egyre mutogatja a két leányának:

— Nézzétek csak, milyen kedves az a Szidi! Milyen gyönyörű Vilma abban a rózsaszínű ruhában! Milyen pompás a Petheőné toilette-ja! Milyen szép a menyasszony!

Aztán az urakra fordul a beszéd.

— Jaj, be nagyszerű a báró ur abban a meggyszín bársony mentében! Csupa drágakő az öve, a mente csattja. Hát még a főispán! Nézzétek csak. Aztán Buksy Gida ur. Igazán derék uri ember.

Meg a Kókay Vincze két fia, milyen csinos fiuk abban a sujtásos magyar ruhában! Milyen deli szép ember a vőlegény!

Tinódy Zsiga nyöszörög. Jaj, ha ő is ott lehetne közöttük! Lám, Aba Géza élelmesebb volt, az szerzett magának diszruhát a vándorszínészektől Vámoson. Ráadták a legszebbiket, a melyikben Mátyás királyt szokták játszani, gyapjubársonyból biborpiros mentét, macskaszőrből készült hermelin prémel, sárga attilát, égszínkék nadrágot.

Szilvásy Jenő báró, a ki megismerte Aba Gézát s még emlékszik rá a régi gavallér időből, kegyesen megszólítja:

— Hát te micsoda maskarának öltöztél?

Aba Géza sejtí ugyan, hogy az öltözete nincs egészen rendjében s a hamis aranypaszomántok nem valami nagyon diszesek lehetnek a kopott gyapjubársonyon, de azért büszkeségtől dagad a keble, mert az egész Ugaros-Karád látta, hogy Szilvásy Jenő báró beszélt vele, még a vállára is veregetett.

A tiszteletes ur bele kezdett ékes beszédébe, melyre már két hét óta készül s felesége áhitattal hallgatja ott mindjárt az első padban Vermesné mellett. A szivekről lesz benne szó, melyek kinyílnak a tavasz lehelletére mint a virágok, de éltető levegőjük csak az ur félelme lehet, mely támasza és talpköve a boldog házasság épületének.

— Most jön a java, figyelmezteti a tiszteletesné Vermesné.

Csakugyan most jön az igaz szeretet, melynek rózsalánczait szét nem tépheti semmi vihar, ha a hit malasztja edzette aczéllá.

Vermesné egészen elérzékenyül.

— Halljátok? — figyelmezteti egyre a leányait.

De azoknak máson jár az eszök. Arra gondolnak, mikor fognak ők is így a pap előtt állni, fehér menyasszonyi ruhában, koszorusan, fátyolosan.

S a jelenlévő nyoszolyóleányoknak is az forog a fejökben, mikor fognak ők itt állni az Olga helyén s pillantásuk végig fut a kardos, diszruhás vőfélyeken és megállapodik Eleméren. Hátha mégis?

De Elemér oly szórakozottnak látszik, oly szótlan s szemei a földön révedeznek, mintha nem is esküvőn, hanem temetésen volna.

— A patikában jár az esze most is — véli Buksy Gidáné, a ki legnagyobb jóakarójából legnagyobb ellensége lett.

De Tihanyi Dezső jól tudta, hogy nem ott jár az, s gyanakodva, komoran huzza össze szemöldökeit. Ez a mai nap rettenetes nap neki. A mit lát, a mit hall, minden csak föllázítja, elkeseríti.

Nem ilyennek képzetle ezt a napot, mely a boldogság kezdete volna s mely pokolbeli gyötrelmekkel kezdődik. Nem elég a Csaby Margit esete? Nem elég, hogy az a boldogtalan leány megmérgezte magát semmiért? Most ez az Elemér vág olyan gyászos arcokat. Olga maga hideg, komoly, csaknem szomorú.

— Hát mindenki szerencsétlenségének én vagyok az oka? — tusakodik magában Tihanyi Dezső.

S mialatt a pap beszél a boldogságról, mely az ifju párra vár, a vőlegény fejében kinos, keserű gondolatok cikáznak. Nem lett volna-e jobb élni szegényesen azzal, a ki őt úgy szerette, hogy a szeméből kilátszott, mint élni fényben, pompában ezzel a másikkal, a ki soha sem fogja szeretni?

— Nagyon sápadt a vőlegény, — suttognak az asszonyok.

S mindenkinek eszébe jut Csaby Margit. Kérdezősködnek az öreg orvostól, a ki ép akkor érkezett a templomba, hogy valamit lásson még a parádéból.

— Semmi nagy baja — iparkodik az öreg ur megnyugtanni a kérdezősködőket; — egy kis meghülés, annyi az egész. De tánczolni persze hogy nem fog ma.

Az öreg ur még nevetni is próbál, a mi azonban nagyon rosszul sikerül az ő őszinte, becsületes képével.

A pap már beszédének a vége felé járt s talán szerencsésen be is végezte volna ezuttal, ha az a suttogás, a mi most az asszonyok közt támadt, meg nem zavarja. De azt hiszi szegény, hogy valami bolondot mondott, a miatt suttognak s aggodalmában egyszerre elvesztette a beszéd fonalát. Csak törülgeti izzadó homlokát az ismeretes vörös zsebkendővel, de mind hiába, egyetlen egy gondolat sem maradt meg izzadó homloka alatt.

A tiszteletesné segítne neki s integet is; de hiába, az még jobban megzavarja. Már nem lehet rajta segíteni, fátuma szegény papnak, hogy minden ünnepélyes alkalomkor belesüljön a beszédébe.

Hamarosan bevégzi hát, úgy a hogy, a mit különben örvendetes tudomásul vesz a názsereg, mert már fáztak a hideg templomban s maga a méltóságos főispán is olyan furcsa kívánságokat mondogatott el már magában erre a hosszú beszédü papra, a mik egy cseppet sem illettek az isten házába, noha némileg enyhítő körülményül szolgált, hogy pópista ember kívánja kálvinista papnak.

Mikor véget ért az esketés, mindenki a menyasszony és vőlegény? köré tódult, hogy boldogságot kívánjon nekik. Legelül báró Szilvász Jenő és a főispán, utánok a többiek. Egy hórihorgas sovány ember is odatolakodott. Ni már megint a professzor: Mit keres ez már megint itt? Mintha egészen a családhoz tartoznék? Hát már sem temetés, sem lakodalom el nem mulhatik a nélkül, hogy ő részt ne vegyen benne? Nem bírják megérteni, hogy mit lábatlankodik itt minden ünnepélyes alkalomkor?

De ez a ragaszkodás és hódoló tisztelet az ugaros-karádi törzsökös nemzetségek iránt meghatja Petheő Lászlóné ő nagyságát s kegyesen fogadja az alázatos tanférfiu kézcsókját és a Buksy meg a Kókay fiuk nagy boszuságára meghivja őt ebédre.

— Legyen szerencsénk, Molnár ur.

Nagy a tolongás a menyasszony és vőlegény

körül. Az alatt a doktor átfurakodik köztük s visszasiet a betegéhez, a hová Vámosról is ujra várják a fiatal orvost, hogy konzultációt tartsanak, mert a szegény szép fiatal leány még mindig élet és halál közt lebeg.

Ott kétségbeesés, itt nyájas mosoly és üdvözlő szavak. Száz kézszorítást is kell váltani a menyaszszonynak, vőlegénynek, az asszonyok, a leányok, sorban mind megcsókolják Olgát. Szilvász Jenő báró tréfál, hogy nem terjesztenék ki ezt a dicséretes szokást a többi jelenlévőkre is és ő maga áll oda első sorban, a mi nagyon zseniális tréfa lehet, mert rendkívül tetszik az ugaros-karádiaknak, uraknak, hölgyeknek egyaránt s még két hét múlva is emlegetni fogják, milyen derék ember a báró.

És Szilvász Jenő maga is elhiszi, hogy ő milyen derék ember. Máskép hogyan is lehetne az, hogy ez a nyafogó, gögös mágnás egyszerre oly népszerű lett? Csak azért, mert a főispánságból kicseppent? Hát olyan nagy érdem az?

Mégis úgy kell lenni a dolognak, mert ma a nagy ebéden a Petheőék házánál legalább tizen föl fogják köszönteni s maga az öreg Buksy Gáspár is lelkes pohárköszöntőben ki fogja fejezni abbeli óhajtását, hogy a magyarok istene adjon még több ily jeles főurat a hazának, — azonban úgy — de ezt már csak magában gondolja hozzá, — hogy ne lábatlankodjanak az ő kerületében.

Közben a kézszorogatások, a csókolózások

végét érték. A diszmenet újra sorakozik. A Buksy fiuk, a kik erre az esküvőre jöttek haza az egyetemről, kardjaikat csörtetik. Elemér elmélázva áll s meg kell taszigálni, hogy induljunk.

— Micsoda gyámoltalan vőfély ez! gondolják a Buksy fiuk, a kik érzik magukban, mennyivel hivatottabbak ők.

De most már Elemér is fölrezen elmélázásából s nem tépelődik tovább azon, hogy milyen világ ez, a hol képmutató arczczal kell járni-kelni, diszmagyarba öltözni, szerencsét kivánni, mig az embernek szive majd megreped.

Most már mindennek vége. Olga örökre a másé s neki be kell állni a sorba és karját nyújtani az első nyoszolyóleánynak. Most már a vőlegény ment elől menyasszonyával. Sápadt, hideg, néma volt mind a kettő.

Mindketten úgy érezték, mintha sziveik sohasem álltak volna egymástól távolabb, mint most, mikor egymásnak örök hűséget esküdtek.

## X.

### Az uj ház.

Tavaszszal munkások egész raja lepte el a Tihanyi Dezső udvarát, téglákat hordtak, árkokat ástak s hozzáláltak az uj ház építéséhez. Kőműve-

sek jöttek ki Vámosról, a kik egész nyáron át itt dolgoztak s vasárnaponkint a »Vörös ökörhöz« czimzett korcsmában verekedtek az ugaros-karádi férfilakosság fiatalabb részével. Később aztán jöttek ácsok, bádogosok, szobafestők, egész karaván telepedett le itt.

Sőt egyszer eljött az a fővárosi építész is, a ki a tervet csinálta. Tíz percz alatt mindent meg nézett, értekezett a kőműves-pallérokkal, elszítt egy finom szivart, megivott egy pohár cognacot és zsebrevágta a honoráriumot. Ez mind kitelt tíz perczből, aztán fölült a vonatra és visszament Budapestre. Hja, az idő pénz.

A munka serényen folyt, ámbár egy pár kőművest betört fejjel haza kellett szállítani Vámosra. A vörös ökörben határozottan nem volt szerencsésök. A földmives osztály ott mindig leverte az iparos osztályt, a mi nem kevésbé emelte az ugaros-karádiak önérzetét. Az uri rend is nagy érdeklődéssel kísérte az ütközetek lefolyását s minden ily alkalommal újra lehetett hallani a kaszinóban:

— Hiába, nincs párja Ugaros-Karádnak.

Az urak minden nap eljártak megnézni, meny nyire haladt az építkezés, közben-közben tanácsokat is adtak az építő palléroknak, a mit azok egyik fülükön beeresztettek, a másikon ki, mert ilyen ez a városi mesteremberség, hogy kutyába sem veszi az urakat, csak éppen azt, a ki fizeti őket.

Az általános érdeklődés már az alap ásásánál

elkezdődött. Sok csont és mindenféle törött cserép került felszínre, a mi nem csekély fejtörést, szerzett s nagy vitát idézett elő a kaszinóban.

Eleinte ugyan rá sem hederítettek arra a sok szemétre, hiszen a csont csak csont, a cserép meg cserép, de a pap, a ki két forint évdíjjal a megyebeli régészeti társaság tagja volt, nem hagyta abba a dolgot:

— Kérem, nem lehet tudni, micsoda fontos leletekre akad az ember.

S idézett egy sereg példát, a hol római arany pénzeket, byzanczi ezüst ivópoharakat, népvándorlás korabeli durva mivű ékszereket egész halommal találtak.

— Tyü a rézangyalát! — kiáltottak fel az ugaros-karádi urak, — olyan kellene nekünk!

De voltak, a kik az egész népvándorlási historiában a római és byzanczi pénzekkel és serlegekkel egyetemben nem hittek. Szédelgés az egész. Majd bizony a rómaiak ide jöttek elásni a pénzeiket a Tihanyi Dezső udvarára!

E fölött nagy viták folytak a kaszinóban. Ily heves mérkőzés nem volt az agárverseny óta. De győzött a régészek pártja. A tiszteletes ur nagy diadallal ment be Vámosra, nyolcz uj tagot jelenteni be a régészeti egyletbe, mind ugaros-karádi urak, kiket|égetett a tudomány szomja s rettenetes kapzsi vágy a római arany pénzek és byzanczi ezüst serlegek után. Hej! ha azt innen kikaparhatnák!

A tiszteletes ur, kit szintén elragadott a tudományos láz s ki minden kiásott cserépdarabban egy-egy becses régiséget képzelt, melyet meg kell menteni a jövő században fölállítandó vámosi muzeum számára, olyan dolgokat mesélt Vámoson a gazdag leletekről, hogy a régészeti egyesület rögtön összejött választmányi ülésre s titkárát, Molnár tanár urat megbizta, hogy vegye beható szemle alá a talált nagybecsű leleteket s az ugaros-karádi közbirtokossággal egyetértőleg intézkedjék az ásatások folytatásáról.

Tihanyi Dezső bosszusan utasította el a tudományos beavatkozást. De mikor rajta mentek nagy erővel, hogy: hát ez az atyafiság? ez a barátság? el akarja dugni a római kincseket, a mik jogosan az egész közbirtokosságot illetik? akkor végre kijelentette, hogy nem bánja, üsse a kő, csináljanak, a mit akarnak, csak őt ne akadályozzák az építkezésben.

Nagy buzgalommal hozzá kezdtek hát a kiásott szemét átkutatásához. Soha még oly szívesen nem fogadták Molnár urat, mint most, mikor megérkezett Vámosról. Egymás kezéből igyekeztek kiszedni:

— Hozzám szálljon, kedves tanárom, — ölelte nyakon az egyik.

— De énhozzám, — huzta volna magával a másik.

Még a Buksy fiuk is, a kik közül mindig

lebzselt itthon egy-két jogász gyerek, még azok is csupa szivesség, csupa nyájasság voltak iránta. Annyira megjuhászítja a legbüszkébb lelkeket is a halomszámra osztozás alá kerülendő arany és ezüst reménye.

Molnár urat mélyen meghatotta a barátság ily meleg nyilvánulása. Sohasem remélte volna, hogy ennyire szeretik, s már-már hajlandó lett volna elárulni nagy titkát, a mi őt időnként ide-ide vezette s a mit tizenkét év óta őrzött keblében, hiven elrejtve.

Most a meghatottság e perczeiben elejtett egy-két szót Elemér előtt. Ő is a legnagyobb ragaszkodással viseltetik e nagyrabecsült családok iránt, drága és szent kapcsok fűzik őt Ugaros-Karád-hoz s reméli, hogy egykor talán még jobban . . . .

Megijedt attól, a mit ki talált mondani s félbeszakította :

— No, de majd akkor, mikor eljön az ideje. Még most nem szólhat arról . . . . Isten ments, hogy oly vakmerő volna! . . . Majd akkor . . . .

Talán ha Elemér erősen vallatta volna, a mily meghatott állapotban leledzett a jámbor tanár ur, mindent kivallott volna, a mi sokkal később, csak évek mulva tudódott ki; de Elemér oly szórakozott volt s annyira elfoglalva a saját tépelődéseivel, hogy alig hallotta hajdani nevelőjének félig kimondott vallomását.

Más gondolatok rágódtak az ő lelkén s a nagy

harczban sem vett részt, mely a régészet hivei és ellenségei közt folyt, kik minden nap elmentek kotorászni a kiásott földben, az egyik rész folyvást remélve a byzanczi ezüst serlegeket meg az arany pénzeket, a másik rész gunyolódva, napról-napra jobban megerősödve hitetlenségében.

Molnár ur kijelentette, hogy ez nem alkalmas talaj népvándorlás korabeli leletekre. Rohamos csökkenése következett volna be erre a tudomány iránt való felbuzdulásnak Ugaros-Karádon s a régészeti egyesület nyolcz lelkes tagja közül talán egyetlenegy sem maradt volna meg, ha Molnár ur reményt nem nyújt arra, hogy az ugaros-karádi határban van még olyan hely, a hol római pénzeket és byzanczi serlegeket találhatni. A csőszdomb alatt kell ásatni, azt hiszi, hogy ott nevezetes régiségekre akadnának. A nyáron majd eljön a vakáczió alatt s akkor hozzá látnak az ásatáshoz.

— Úgy, csak isten hozza mennél előbb.

Meleg kézszorongatások közt bocsátják el az érdeemes tanárt. Sőt egy pár az urak közül brudert is iszik vele. Hisz ez jóra való, derék ficzkó, ezt be kell venni az uri társaságba.

A Molnár ur eltávozása után zavartalanul folytathatták a munka, a kőművesek hozzákezdhettek az alapfalak lerakásához; de az urak azért eljöttek ide mindennap, habár arany pénzeket és ezüst serlegeket nem lehetett itt többé várni. Tanácsokat azonban lehetett adni a palléroknak, hogy nézzék

csak, ezt nem úgy kéne, hanem amúgy, ez a fal vékony lesz az meg vastag, ezt az ajtót nem ide kellene tenni, hanem amoda.

Alaposan megkritizálták a fővárosi építész tervét, miközben erős kifejezések is lőnek hallhatók, mint: »szamárság«, »nem ért hozzá«; de próbálta volna csak azt valami idegen, milyen hatalmasan tört volna ki a méltatlankodás a vakmerő ellen, ki Ugaros-Karád büszkeségét így meri meggyalázni.

Mert arra az épületre mindnyájan büszkék voltak. Az olyan uri kastély lesz, a milyen nincs az egész környéken. Vetekedik a Szilvásy Jenő báróéval.

De az építés sok pénzbe kerül s azt a pénzt mégsem tanácsos úgy váltóra szedegetni föl Háj Fülöptől, törlesztési kölcsönt kell hát kötni betáblázásra valami banknál, a mi könnyen megy ugyan, mert a Thuróczy Olga birtokán nincs egy krajczár teher sem, de nagyon nehezen megy Tihanyi Dezsőnek, hogy ezt a dolgot előhossa.

Oly hideg és tartózkodó a viszony férj és feleség közt még most is, hogy Tihanyi Dezsőből néha majd kitör az elfojtott düh:

— Hát ez a márvány hölgy sohasem fog fölmelegedni?

Hát hiába minden kedveskedés, minden hizelkedés? Mindezt azzal a csöndes, hideg nyugalommal fogadja a nő, mint fogadta leánykorában. S Tihanyi Dezső már unja ezt a szerepet, mely

annyíra ellenkezik daczos, büszke lelkével. Hát csak szaladozzon Olga után, mint a kis kutyája? Nem volt elég idáig?

Hát kellett neki ilyen feleség, a kit alig mer megölelni, a ki mintha csak épen türné csókjait s a ki előtt mindig úgy kell vigyáznia, hogy egy káromkodás ki ne szaladjon a száján? Mikor pedig olyan nagy kedve volna rá, hogy leszedje a csillagos eget s nem tudja, hogy mit csináljon szilaj haragjában?

Csak legalább az adósságaitól szabadult volna meg. De az is mind a nyakán maradt. Háj Fülöp-pel a minap összeszámoltak s kisült, hogy huszonhárom ezer forint az adóssága. Hihető, hogy az öreg közé számított egy pár már kifizetett, de feledékenységből nála maradt váltót is. De mindegy, azt is meg kell fizetni.

Tihanyi Dezső úgy vélte, hogy mikor a házépítésre fölveszik a törlesztési kölcsönt, ezt is majd bele foglalják. Úgy gondolta ki előre, hogy majd egy gyöngéd perczen bevallja Olgának:

— Lásd, édesem, egy kis adósságom van, rendezzük azt is.

Hisz mi az a huszonhárom ezer forint az Olga vagyonához képest?

Ilyen percz azonban soha sem jön s azok a komoly, hideg tekintetű szemek felbőszítik, úgy hogy szeretné karjai közt megfojtani azt a nőt. De szólni neki nem mer. A házépítésről is csak

úgy tartózkodva szól, a huszonhárom ezer forintot pedig egészen elhallgatja.

Egy darabig azon gondolkozik, hogy eladja azt a nyolczvan holdacskáját, a mije van. Abból ugyan nem telik ki az egész adósság, de azt a csekélységet, a mi fölmarad, könnyen kifizethetné lassankint. De szégyenli magát a birtokostársai előtt. Nem, azt nem teheti. Mit mondanának?

Marad hát a Tihanyi Dezső adóssága tovább is Háj Fülöpnél, ki biztosítja a nagyságos urat, hogy nála holtig elmaradhat, még a fiának is meghagyja, hogy ne merje zaklatni a nagyságos urat és akár-mikor szüksége lesz a nagyságos urnak egy kis pénzre, csak ő hozzá tessék fordulni, a mit Tihanyi Dezső fogcsikorgatva meg is ígér.

Igy telnek el a mézes hetek, hónapok és a ház épül, diszesen, hatalmasan s hirdetni fogja mindenkinek, hogy milyen ur lett Tihanyi Dezső.

Büszkeségtől dagad a szive, mikor az egész ház készen áll s ő nejével végigsétál a magas, tágas szobák hosszú során és parancsokat osztogat, hogy helyezték el a fővárosból érkezett pompás u butorokat.

— Meg vagy elégedve? — kérdezi odahajolva nejéhez.

Gyöngédebb elismerést várt, mint a milyenben részesül s nem érti, hogy mit kíván még Olga? Mért viszonozza oly bágyadt mosolylyal az ő udvarias figyelmét? S miért tekint még mindig oly

tétova, elmélázó szemmel a távolba, mintha még most is ott keresné leánykori álmainak tündér káprázatát?

Az új ház pompásan berendezett szobáival hidegen hagyja Olgát; alig vet egy-két pillantást ide vagy oda, a mire épen figyelmezteti férje. Talán meg sem látná a nagy ebédlő plafondjának aranyozott stuccoit, sem a gyönyörű kályhákat, sem az előcsarnok márvány-oszlopait.

Mindez nagy összeget nyelt el s mikor teljesen elkészült, megdöbbenve vette észre Tihanyi Dezső, hogy kétszer annyiba került, mint a mennyire tervezve volt s e miatt jócskán meg kellett terhelni betáblázással a birtokot.

Igaz, hogy Olga nem tett semmi ellenvetést s szótlan aláírta az elébe terjesztett iratokat, de Tihanyi Dezsőnek úgy látszott, mintha valami borongó árnyék húzódnék át fehér homlokán.

Lehet, hogy Dezső csak képzelte; de a kedvetlenségnek ez az árnyéka bántotta, föllázította a férjet, ki mindegyre kényelmetlenebbül kezdte magát érezni diszes otthonában s mindegyre több időt kezdett tölteni istállójában és a kaszinóban.

Az új házban pedig egyedül ült, elmerengve a fiatal asszony, de nem panaszkodott, hanem jóleső megnyugvást talált benne, ha férje mennél kevesebbet háborgatja.

Bizalmas barátnője nem volt senki. Csaby Margit, a kivel még legbizalmasabb lábon állt, na-

gyon meghidegült iránta. Olga soha sem tudta meg, hogy miért. Lehet, hogy azért is lett olyan, mert folyvást betegeskedett. A milyen üde, piros és egészséges volt azelőtt, olyan beteges lett most, egészen lesoványodott, gyönyörű rózsás arcza olyan fakóvá vált és beesett. Mindig a gyomrával bajlódott. Az orvos fürdőt, légváltozást tanácsolt.

A nyár közepén aztán elment egy nagynénjével, mert az anyjok régóta nem élt. Vissza sem jöttek többé, mert azalatt Csaby Elek eladta a birtokát s végkép elköltöztek innen.

Olcsón kelt el a birtok, mert Csaby Elek minden áron szabadulni akart tőle. Már majd megvette Abner, a volt vámosi mézárós, a mi nagy ijedtséget okozott az ugaros-karádi közbirtokosság közt. Szaladtak is Tihanyi Dezsőhöz:

— Pajtás, ne hagyd, hogy ilyen csufság érjen bennünket, vedd meg te.

Arra Csaby Elek megrázta a bozontos fejét s csak annyit mondott:

— Tihanyi Dezsőnek nem eladó semmi árért.

Szaladtak hát Kókay Elemérhez, Petheőékhez. Utoljára is Petheőék vették meg.

Tihanyi Dezső gunyosan vonta félre száját. Na ugyan, mintha nem ő lenne meg a felesége idővel a Petheőék örököse s mintha nem az ő kezébe kerülne majd ez a Csaby-birtok is?

Igy pusztult el Ugaros-Karádról a Csaby-nemzetségből az utolsó. Hogy követni fogják még töb-

ben is más nemzetségekből, azt érezték, tudták; de ki busulna a jövő miatt, mikor az még oly messze van? S mikor vannak még szerencsés fordulatok, hogy egy-egy pusztuló család újra fölemelkedik, mint most Tihanyi Dezső, a ki uri módon él pompás uj házában s Szilvásy Jenő bárót is barátai közé számíthatja.

— Milyen boldog ez a Dezső! — nyöszörgött szegény Aba Géza, valahányszor elment a pompás uj ház előtt.

Lám, neki nem sikerült. Ő is csak ezt akarta, egy gazdag partit; de neki nem kedvezett a szerencse s a ki most látja a szánalmas külsejü, kis embert, alig bírja elhinni, hogy milyen mágnások után szaladozó, grófokat, bárókat majmoló firtli volt még nemrég, mig utána nem uszott az a kis birtoka azzal a csepp eszével együtt.

— Milyen boldog ez a Dezső! — ismétli mindenki s irigykedve tekintenek a szép, uj házra melynek belsejében komoran jár-keel egyik szobából a másikba a boldog ember s nem találja helyét sehol.

## XI.

### Nevezetes eredményei a tudományos ásatásoknak.

Az ugaros-karádi urak vendégszerető házai versengtek, hogy kinek a vendége legyen Molnár ur, mikor a vakáció alatt kijött, hogy a megígért ásatásokat elkezdjék a csőszdomb alatt. De a szerény férfi, bár nyilvánvaló volt, hogy forró óhaj-tása bensőbb baráti viszonyba lépni Ugaros-Karád uri családjával, ezuttal is csak az ő régi barátjához, a tiszteleteshez szállt.

Ott mégis legotthonosabban érezte magát. A tiszteletesné elkészítette korán reggel a pohár kávéját s a tiszteletes ur nem zaklatta a szilvóriummal, mert tudta, hogy nem issza. Délben levetheti a kabátját s ingujban ülhet az ebédnél, ha tetszik, a hogy a tiszteletes ur maga is cselekszik ilyen disznó meleg kánikulai napokon.

De most le nem vetné a kabátját, hiába biztatják.

— Ugyan ne komédiázz, pajtás, szól a tiszteletes ur.

A tiszteletesné is erőlteti, hogy de bizony tesék, csak úgy, mint otthon, csak úgy, mint máskor.

Nem teszi. Nincs az az ékesszólás, a mivel rávehetnék.

De még más változásokat is lehetne észrevenni rajta, ha a tiszteletesék ügyelnének rá, valami méltóságosabb magatartás tűnik fel beszédében, szokásaiban. Már nem danolgat esténként kettősben a tiszteletes urral, a hogy azelőtt szokta, mikor a vacsora után egy czilinder bor mellett, a miből kettő meg három is lett néha, ott maradtak ülve a terített asztalnál éjfélig vagy tovább s néha a tiszteletesnének is velük kellett énekelni az ő vékony, czérna hangjával, a mi olyan furcsa volt a közt a két erős basszus közt.

Most, ha a tiszteletes ur néha rá akar gyujtani egy nótára, Molnár ur azzal áll elő, hogy ő rekedt, a mit hisznek is neki, meg nem is.

Egyébként alig jut ideje, hogy egyszer-kétszer otthon vacsoráljon, az urak mindig elhordják, ma ennél kell neki ebédelni vagy vacsorálni, holnap amannál s rendesen csak éjfél után vetődik haza a tiszteletes urral együtt.

— Bizony egész lump lesz az uram is maga mellett, — pirongatja a tiszteletesné.

De hiába. Az urak nem hagyják békében. A kit egyszer Ugaros-Karádon megszerettek, nem menekülhet az, ha csak a föld alá nem bujik.

Néha egy-egy ilyen ebéd vagy vacsora után a nagy barátságtól fölmelegedve, azt hiszi, hogy most talán elérkezett már az ideje, hogy nyiltan szóljon. De mikor másnap reggel fölébred, ismét megszállja a félelem és a habozás. Nem, még

nincs itt az ideje. A titok leplét még nem lehet levonni.

Még a tiszteletesék sem sejtenek semmit s abban az ártatlan hitben élnek, hogy csak az ő kedvökért jár ide Ugaros-Karádra évek óta Molnár Józsi.

Az urak egyszer-másszor ingerkednek a pappal:

— No, no, jó lesz vigyázni az asszonyra. Nőtlen ember veszedelmes a háznál.

De a pap jót áll a barátjáért, még inkább a feleségéért. Aztán van ő olyan legény, de különb is, mint Józsi, még egy ősz szál sincs a hajában, Józsi meg erősen szürkül.

— Bizony pajtás, itt volna már az ideje, hogy megházasodjál, — inti barátját a pap.

A tiszteletesné is biztatja:

— Miért nem házasodik? Szerzek én magának szép, fiatal menyasszonyt.

S a Vermes leányokra gondol: milyen jó lenne az egyik Molnárnak.

Molnár ur elpirul, megzavarodik és nem tudja, mikép vágja ki magát.

A pap iparkodik kisegíteni:

— Mondd meg az igazat, hogy nem akarsz házasodni, agglegény akarsz maradni.

Molnár ur szabadkozik. Azt nem mondja. Lehet, hogy egyszer eljön az ideje.

— Csak nagyon sokára ne hagyja, — fenyegeti tréfásan a tiszteletesné; — mert bizony megvénül.

Molnár urnak nyomja a szivét, hogy nem nyilatkozhatik, de még nem lehet. Csak annyit árul el akkor este bizodalmasan tiszteletes barátjának, hogy némi kilátásai vannak a tanfelügyelőségre. A főispán mellette van, a miniszteriumban is vannak jó emberei. A mostani tanfelügyelő öreg ember, legközelebb nyugalomba megy.

— És akkor, barátom, itt lesz az ideje.

A tiszteletes ur nem érti, hogy miért csak akkor?

— Én nem vártam, pajtás, mig esperes vagy püspök leszek, hanem megházasodtam, a mint eklézsiát kaptam, mindjárt.

— Hja, az más, — viszonozza Molnár Józsi.

De nem magyarázza meg, hogy miért más és a pap teljességgel nem érti meg, hogy miért kell az embernek előbb megvénülni s tanfelügyelővé lenni, hogy megházasodhassék.

Tovább azonban nem firtatják a dolgot és Molnár ur is csakhamar a régészetre fordítja a beszédet, mint arra a tudományra, mely ez idő szerint kiválóan érdekli az ugaros-karádiakat. A csőszdombról azt következteti a tanár ur, hogy az avarok korából való földhányás lesz, ilyen helyeken többnyire érdekes leletekre bukkannak. De meglehet, hogy praehistorikus régiségeket is találnak. Hej, az lenne csak valami!

A római edényeket nem bánja Molnár ur. Aból neki magának is van szép gyűjteménye. Urnák,

amphorák. Különösen egy remek darab. Multkor szerencséje volt bemutatni Buksy Tamás uréknak is, a kik Vámoson jártak.

És itt újra elpirult, ámbár teljesen megfoghatatlannak látszott, hogy minek pirul el valaki azért, mert szerencséje volt egy római amphorát bemutatni Buksy Tamáséknak.

De a tiszteleteseknek nem jutott eszökbe semmi gyanúsító gondolat. Még az sem tűnt föl nekik, hogy Molnár ur sokkal több időt tölt el a különböző ebédekkel, vacsorákkal és ezek folytán keletkező reconnaissance-vizitekkel, mint a tudományos ásatással.

Mert Molnár ur oly szigorú volt az udvariaság szabályainak megtartásában, hogy egyetlen ebéd vagy vacsora után sem mulasztotta el a köteles látogatást. Azt sem mulasztotta el, hogy az épen ott véletlenül látogatáson lévő hölgyeket haza ne kísérje.

Csodálatos játéka lehetett a véletlennek, hogy ezek a hölgyek többnyire Buksy Tamásék voltak, tudniillik Buksy Tamásné ő nagysága és Jolán leánya, úgy hogy ő nagysága már egy pár ízben kifakadt:

— Hogy a manóban lehet, hogy mi mindig találkozunk ezzel a Molnárral, akárhová megyünk?

Jolán kisasszony talán tudott volna fölvilágosítást adni e különös természeti tünemény felől; de tanácsosabbnak vélte ez idő szerint a hallgatást.

Buksy Tamásné azonban jó asszony volt, a ki, bármennyire bosszantotta is ez a szüntelen való találkozás, mindig megkérdezte az őket udvariasan haza kísérő Molnár urat, hogy nem tetszik-e beszélgetni? A mi Molnár urnak rendesen tetszett, sőt ha egy kicsit marasztották, még uzsonnára is ott maradt, úgy hogy a napszámosok a csőszdombnál várhattak s azalatt akár a nagy kincset is elemelhették volna, ha valaki az ugaros-karádi régész urak közül nem járkált volna mindig ott.

Az ásatás serényen folyt. A régészeti egyesület megint két új taggal szaporodott Ugaros-Karádon, úgy, hogy már most tizen voltak. Nagyszerű eredmény. Az egész vármegyében nincs több helység, a hol a tudománynak ennyi lelkes hive volna.

Kissé türelmetlenkedtek ugyan, mert már két hét óta ástak és semmit sem találtak. Kezdték a csőszdomb északi oldalán, folytatták a délin, most meg már arról beszéltek, hogy a keleti oldalán kelene megpróbálni.

— Próbálhatják azt akárhol, — gunyolódtak a tudomány ellenségei, kik újra föl merték ütni fejeiket.

A Molnár ur nimbusza veszélyben forgott. Lassanként a tudomány emberei is gyanakodó pillantásokat kezdtek reá vetni. Buksy Tamás a régészek legbuzgóbbika is megingott hitében s véstjóslóan összeránczolt homlokkal ejtette ki a kaszinóban a végzetes szót, melyben már bentfoglaltatott a kétkedés:

— Meglátjuk.

E végzetes szó kimondását követő nap, midőn a »véletlen« szokás szerint összehozta a tanárt Buksy Tamásné ő nagyságával és Jolán kisaszszonynyal, Jolán halkán így szólt hozzá:

— Magának okvetlen találni kell valamit.

Molnár ur siralmasan nézett a kipirult arczu leányra. Könnyü azt mondani, de hogy találjanak, ha nincs mit? Molnár ur már nagyon megbánta, hogy a tudomány érdekében ilyen vállalkozásra adta a fejét. Félt, hogy ebből baj lesz. De mit csináljon? Ásna, ásna, de ha nem kerül elő semmi?

— Elő kell kerülni, — szólt a leány határozottan. — Hát nem érti?

Molnár ur valóban nem értette:

— Hiszen kérem, ha nincs, hát nincs.

— Fogja, itt az én karpereczem, — akarta mondani Jolán.

De minek mondta volna? Hiszen azt úgy is megismerik, hogy nem római. Aztán meg ezzel az emberrel nem is lehet okosan beszélni.

Haragosan elfordult, haza sem engedte magát kísértetni s a szegény tanár busan ballagva magányosan a parókhia felé, elmélkedhetett azon, hogy kár volt a tudományszomjat így felköltetni Ugaros-Karádon, mert ez most már mint az éhes oroszlán lesi, hogy kit nyeljen el.

Nagyon szomorú gondolatok közt érkezett haza a parokhiára, hol nem izlett neki sem az a

kitűnő paprikáscsirke, a mit a tiszteletesné föltálalt vacsorára, sem az a jóféle szűzdohány, a mivel a tiszteletes ur megtömött neki egy hosszú száru selmeczi pipát. Még a bor sem; de azt csak megitta, sőt többet is ivott valamivel, mint kellett, elkeseredve lecsapta a fejét, rákönyökölve az asztalra, olyan állapotban, a milyen egyáltalán nem illett jövendőbeli tanfelügyelőhöz és jövendőbeli királyi tanácsoshoz.

A tiszteletesné csak nézte egy darabig, aztán mosolyogva megszólalt:

— Az a maga baja, hogy meg kellene magának házasodni.

Csakhogy erre a vigasztalásra Molnár Józsi még jobban elkeseredett.

Nem lesz abból talán soha semmi ebben az életben.

Másnap, harmadnap nagy buzgósággal folytatta az ásatást a tanár ur, de hiába. Az ördög tudja, hová rejtették az avarok kincseiket, de ide a csőszdomb alá nem, mert itt ugyan egy fikarcznyt sem lehetett belőle találni.

Csüggedten vánszorgott haza Molnár ur a parokhiára s betegnek tetette magát, hogy ne kelljen Kókay Vinczékhez elmenni vacsorára, a hol bizonyosan többrendbeli gyanakodó szemmel találkozott volna, melyeknek pillantásából azt olvasta volna ki:

— No, te szédelgő!

De azért következő nap is folytatta az ásatást, mindegyre jobban elenyésző reménnyel, de annál lázasabb igyekezettel. Az ugaros-karádi régész urak körülfogták. Lassan, vigyázva ástak a napszámosok. Egyszer az egyik megszólal:

— Valami van itt az ásóm alatt.

— Megállj! — kiáltottak az urak s egymásután leugráltak mind a gödörbe.

Lázás izgatottsággal lesték, hogy mi lesz.

Vigyázva kapard el a földet, — oktatták a napszámost.

S maguk is segítettek elkaparni a földet. Oly türelmetlen kíváncsisággal várták.

— Hahó! mi ez?

Valami szürkés kilátszott a földből.

— Edény. Korsó.

Most a tanár ur is odahajolt s csüggedtségét feszült várakozás váltotta fel. Ő is nézi, hogy mi az? Szemei megcsillannak. Csakugyan edény, római edény. Végre-valahára! Hát mégsem ástak hiában.

A jelenlévő urak mind lázban vannak.

— Össze ne törjétek, — riadnak a munkásokra, a kik alig mernek hozzá nyulni.

Az urak maguk vájják ki a földből.

— Amphora, — kiált föl a tanár örömtől ragyogó arcczal.

— Mi az? — kérdezik az urak.

— Olyan edény, a miben a rómaiak a borikat tartották.

Derék, tetszik az uraknak. Római boroskorsó.  
Ez már igazán derék.

— Még pedig pompás példány, teljesen ép —  
jegyzí meg a tanár. — S tessék csak azokat a  
beégetett ábrákat nézni rajta.

Fölemelik.

— Ejnye be nehéz. Mi lehet benne?

— Hát mi lenne? Talán megtelt földdel, —  
véli a tanár.

— De be van dugva, — szólt az egyik ur.  
A tanár nem hiszi:

— Már hogy volna bedugva? Tessék leka-  
parni róla a földet.

— De bizony be van dugva.

A tanár bámulva látja, hogy be van dugva  
nagy fadugóval s bekötve hólyaggal. Imént még  
ragyogó arcza egyszerre elborul. Látja, hogy ez  
csak pajkosság, bolondot akarnak üzni belőle. Az  
amphora is olyan ismerős. Hisz ez az ő saját  
gyűjteményéből való.

— Ki csinálta ezt? — kérdezi kedvetlenül.

Bámulva tekintenek reá:

— Mit?

— No, ezt a tréfát.

— Micsoda tréfát?

Senki sem érti, hogy a tanár ur mit akar.

Azalatt lehasították az amphoráról a hólyagot  
s próbálgatják kivenni a dugót. Hátha bor lesz  
benne? Kotyog.

Kiveszik a dugót. Nézegetik, szagolják a korsóban levő folyadékot. Bor az. Hát mi lenne más?

— Ki kóstolja meg?

Hárman is ajánlkoznak egyszerre. A papot eresztik előre.

Nem könnyü inni a nagy római edényből, de hozzávaló segítséggel mégis sikerül.

— No? — kérdezik az urak égető kíváncsisággal.

— Biz az, instálom, bor, még pedig finom bor — jelenti a tiszteletes ur.

— Adjátok csak ide azt az izét — kiált most Buksy Tamás ur.

S megkóstolja ő is.

— Isten ucsce, bor.

Sorba akarják kóstolni valamennyien.

— De csak egy kortyot — figyelmezteti őket Buksy Tamás.

Mert drága bor ez, rettenetes drága. Aranyakkal sem lehet megfizetni. Kétezer éves bor. Tyü a rézangyalát! Milyen felfedezés ez! Hogy fog bámulni az egész világ!

Hiába erősködik a tanár, hiába tiltakozik:

— Valaki felültetett bennünket. Ki fognak nevetni.

— Ugyan ne prézsmítáljon öcsém, — válaszolt Buksy Tamás. — Nem látja, hogy bor? Hogy most ástuk ki a föld alól? Heten vagyunk itt élő tanuk. Szeretném látni, ki meri a szemünkbe mon-

dani, hogy család? Olyan szent igaz ez, mint a hogy élünk.

Valamennyien rá estek a tanárra :

— Hallgass. Hisz azt el nem tagadhatod, a mit a saját szemünkkel láttunk.

Még a pap is ellene támadt. Letorkolták.

— No bizony mire vinné az irigység! Azért, hogy nem ő maga találta!

Nagy diadallal bevitték a faluba a becses leletet.

— De úgy, hogy egy csepp ki ne loccsanjon belőle, — intézkedett Buksy Tamás ur.

S a mai dicső nap méltó befejezéséül az egész társaságot szívesen látta vacsorára. Ott aztán lelkesült hangulatban ünnepelték meg a régészeti tudomány e fényes vivmányát.

A tanár szemlesütve kullogott a többi után s a vacsorán is nagyon kényelmetlenül érezte magát, mert folyvást attól félt, hogy egyszer csak előáll valaki, hogy ő csinálta ezt az egész tréfát. Annak aztán elterjed a hire Vámoson meg egyebütt is és nagy ártalmára lesz a tudományos reputációjának, mert mindenütt nevetni fognak rajta.

De nem állt elő senki, sőt a lelkesedés fokról-fokra emelkedett. Molnár urat ünnepelte az egész társaság. Buksy Tamás még a hölgyeket is fölszólitotta, hogy ;

— Koczczintsatok vele.

Mindenki Molnár Józsefért emelt poharat, a

derék tudósért, ki Ugaros-Karádra vonta nagyfontosságú fölfedezésével az egész tudós világ figyelmét. Elhatározták, hogy a kétezer éves borból küldenek a magyar tudományos akadémiának, az országos régészeti társaságnak és egyes tudós férfiaknak is: egy részt azonban itt tartanak örök emlékül.

A nagy római edényt fölállították az ebédlőben, hogy mindenki gyönyörködhessék benne, mert folyvást jöttek kíváncsiak, a kik hírét hallották s látni akarták.

Mint a futótűz terjedt el a nagy esemény hire egész Ugaros-Karádon. A gunyolódók, a hitetlenek megszégyenülve sompolyogtak ide, hogy lássanak és higgyenek. Az egész Ugaros-Karád uszott a dicsőségben.

Senkinek sem jutottak többé eszébe az arany pénzek s az ezüst serlegek, a rómaiak, byzancziak és avarok kincsei, a miket vártak. Oly dicsőséges eredmény volt, a mit elértek, hogy egyébre már nem is gondoltak. Kétezer éves bor! Nagyszerű!

— Éljen Molnár! — harsogott a diadalkiáltás, mely a nap hőségének szólt.

És Molnár József ekkor nagyon komolyan kezdett azon gondolkozni: vajjon nem érkezett-e el most már igazán az az idő, a mire ő eddig várt? S a mint szemei a Jolán kisasszony pajkosan mosolygó szemeivel találkoztak, valami affélet olvasott ki azokból, de bizony elérkezett.

Csak ne félt volna attól a csufos szégyentől,

a mi rögtön bekövetkezik, mihelyt kiszül, hogy ez a kétezer éves bor csak misztifikáció. Pedig ki kell neki sülni, mert nem lehet igaz.

Hisz az amphorára is ráismer Molnár ur. Most már biztosan tudja, hogy az ő saját muzeumából való; itt a szám is, a mit czeruzával rájegyzett. Valami semmirevaló ellopta, megtöltötte borral, elásta a föld alá s most ő rajta fognak nevetni mindnyájan, ha ugyan valami rosszabbat nem gondolnak, mert gondolhatják azt is, hogy ő maga követte el az egész csalást. Soha sem fogja róla lemosni semmi ezt a szégyent.

De csodálatos dolog, nem sült ki semmi, sem azon este, sem később s az ugaros-karádiak megmaradnak rendithetlen hitőkben, hogy kétezer éves római bort találtak a csőszdomb alatt.

Később nagy vita tárgyát képezte ez az eset a tudományos világban s irtak is erről a lapokban s a szakbeli folyóiratokban, a hol tagadták, hogy ez megtörtént volna valaha. De ha az egész tudós világ el is tagadja irigységből, hiába tagadják azt, a mit az ugaros-karádiak saját szemekkel láttak, saját ajkaikkal izleltek.

Csak azt sajnálják, hogy a tudományos akadémiának s a régészeti társaságnak nem küldhetek belőle. Mert bár nagy gonddal elzárták éjjelre a borral telt amphorát a Buksy Tamásék kamrájába s nagyobb biztosság okáért Jolán kisasszony magához vette a kulcsot s a párnája alá tette, reg-

gelre mégis elpárolgott az egész bor, egy csepp sem maradt az amphorában.

Keresték a tettest, de soha sem jöttek nyomára. Az egerek nem lehettek, mert azok nem bírnak annyit meginni.

— Embernek kellett lenni, — dühöngött Tamás ur.

S fenyegette, hogy elevenen megnyuzatja, de biz az soha sem került a kezébe. Az üres amphorát aztán megparancsolta mérgében Jolánnak, hogy dobják a szemétdombra, a hol természetesen el is vészett. Nem törődött vele többé senki.

Ép oly rejtélyes maradt Molnár ur előtt az ő amphorájának a története. Mert mikor haza érkezett Vámosra, az amphorát ott találta a maga szokott helyén s kérdezősködésére, hogy ki vitte azt el s honnan került megint vissza, fölpattant a gazdasszony:

— Már ugyan ki vitte volna el? Kell is az az ócska cserép valakinek?

Hiába erősítette Mornár ur, hogy ő látta Ugaros-Karádon. A gazdasszony nem engedett:

— Látta a tekintetes ur, a majd megmondom, hogy mit. Káprázott a tekintetes urnak a szeme.

A mi végre nem volt lehetetlen, mikor meg gondolta Molnár ur, hogy mennyit ivott Ugaros-Karádon.

## XII.

**Buksy Gáspár ur behunyja szemeit.**

Addig-addig ígérette, hogy egyszer igazán megtette. Buksy Gáspár képviselő ur behunyta szemeit. Igaz, hogy nem jószántából tette, mert az ilyenre nem igen érez kedvet az ember hetvennégy éves korában sem; de a halál nem kiméli a legfurfangosabb vén embereket sem, hiába akarnak elbujni előle.

A gyászseset a fővárosban érte az agg hazafit. Ott is temették el. Nem vitték háza a családi sirboltba, mert bizony nincs is Ugaros-Karádon; csak küldöttség jött föl tolmácsolni a részvétet, melyet választókerülete és az atyafiság érzett e súlyos veszteség folytán.

Igaz, hogy sok pénzüket elnyerte a boldogult, mert már régóta csak a ferbliből meg a képviselő-ségből élt, de most nem jutott senkinek eszébe az, csak a csapást érezték, mely Ugaros-Karádot sujtja. Ki fogja helyét betölteni?

Csakhamar azonban még más aggodalom is merült föl: ki fogja megfizetni a temetési költségeket?

Mert a mint megérkezik a küldöttség Budapestre s látja a fényes előkészületeket, a kapualját egészen bevonva fekete posztóval s széles ezüst

sujtásos, sarkig érő fekete bundában, nagy ezüstgombos bottal, az *Entreprise des pompes funébres* egy ölnél magasabb portását, aztán fönt a boldogultnak két, hónapos szobácskából álló lakásán az egyik szobát tetejétől aljáig szintén egészen bevonva ezüstrojtos fekete posztóval s a közepén az ezüstdiszítésű pompás bronzkoporsót — akkor hül el az ugaros-karádi küldöttség: hisz ez bele kerül ezer forintba, ha nem többé.

— Ki rendelte ezt?

Megtudják, hogy valami Tercsike nevű fiatal leány, ki a boldogultban »legkedvesebb bácsikáját« siratja, ámbár nehéz volna kimutatni, hogy a rokonságnak hányadik fokán áll. No de vannak szellemi rokonságok is és egy gyászoló hölgyet, a ki könyhullatások közt jön elbucsuzni a ravatalon fekvő bácsikájától, nem illik firtatni, hogy és mikép áll a dolog? Csak a temetés költségeire nézve szeretne tisztába jönni a küldöttség, mert elég volt, a mit életében kiharácsolt tőlük a boldogult, nemhogy még holta után is ilyen nagy költségbe verjék érte magukat.

De a gyászoló hölgygyel nehéz értekezni. Az csak annyit felel a hozzá intézett kérdésre, hogy:

— A hagyaték.

Világos, hogy már beszélt valami ügyvéddel. De miféle hagyaték?

— Hát a hagyaték.

A gyászoló hölgy nem tud egyebet mondani.

Hiába törik rajta a fejüket az ugaros-karádi urak. Buksy Tamás azt a véleményét fejezi ki, hogy tán olcsóbb koporsót kellene rendelni s az ezüst-sujtásos portást el kellene kergetni a kapu alól a fekete draperiájával együtt, mert ő úgy látja, hogy a vége mégis csak az lesz, hogy nekik kell megfizetni mindent.

A többi is látja ezt, de ilyen szégyent még sem cselekedhetnek. Ha már benne vannak, hát isten neki, a miatt az ezer vagy másfélezer forint miatt nem fognak piszkoskodni, legyen meg az öregnek a fényes temetése.

S az öreg, bár nem hunyorgatja már a szemeit, olyan ravasz és mosolygós arcczal fekszik ott a koporsóban, mintha még most is azon jártatná az eszét:

— Rászedtelek mindnyájatokat, ugy-e?

De csak a temetés után sül ki minden, a mikor Tercsike előáll az ügyvéde kíséretében s késznek nyilatkozik hiteles tanukkal is igazolni, hogy a boldogult szóbeli végrendelettel már régóta neki ígérte minden hátramaradó vagyonát.

— No lelkem, azt ugyan oda ígérhette, — szól Buksy Tamás, — mert az összes hátramaradó vagyon az ott ni a másik szobában.

Egy rozszant bőrdiván, egy ócska ruhaszekrény, melyben két kopott kabát lógott meg egy nadrág, aztán egy tintafoltos íróasztal, melynek kitért lábai már számtalanszor lettek beragasztva, de

most megint ki voltak törve, végül néhány szék és egy rossz nyoszolya, rongyos paplannal, rongyos matráczzal, — ebből állt az egész hagyaték.

— Hát a földbirtok? — kérdezte Tercsike.

— Igenis, a földbirtok? — ismételte az ügyvéd.

— Ha csak a holdvilágban nincs, másutt nem tudom, hogy hol lehetne, — válaszolt Tamás ur.

Arra összenézett a gyászos hölgy meg az ügyvéd.

— Kérem, ne méltóztassék tréfára venni a dolgot, — szólt most az ügyvéd nagyon komolyan. — Mi meg fogjuk tenni a törvényes lépéseket, azonban hajlandók vagyunk barátságos egyezségekre is, ha az urak elfogadható ajánlatot tesznek.

— No csak tegyék meg a törvényes lépéseket, — szóltak az ugaros-karádi urak nevetve. — Gratulálunk az örökséghez.

Az ügyvéd arcza hosszúra nyult:

— Ilyen körülmények közt, ha nincs mit perelni . . .

Vállait huzogatta és menni készült.

— De én azt akarom, hogy pereljen! — kiáltott a gyászos hölgy.

— Ugy előleget kérek, — viszonzá a törvény embere.

— Hiszen mondtam magának, hogyha megnyerjük az örökséget . . .

— Kedves kisasszony, arra most már én egy fabatkát sem adok.

Mikor látta a gyászoló leány, hogy áll a dolog, abba hagyta a siránkozást s olyan átkozódásra fakadt, mely semmikép sem illett ily fiatal személyhez. Vén gazembernek szidta a boldogultat, a ki fiatal leányokat hamis ígéretekkel ámit s kiséprűzéssel fenyegette az egész ugaros-karádi küldöttséget, mely bizonyára nem lehet különb, mint az a közülök való vén országcsaló.

Miután ezt az ügyet ily módon elintézte a küldöttség s átvette a temetkezési vállalat busás számláját, ellátogatott az országos pártkörbe is, hogy tapogatózzanak, vajjon nem akar-e valami idegen elem betolakodni az ugaros-karádi közbirtokosság birodalmába? Nem készül-e le jelöltnek valami budapesti ügyvéd, a kik már elárasztják az egész országot, úgy hogy az ember ősi fészkeben sem biztos tőlük. Hiába ígérgette a boldogult nekik, atyafiainak, hogy: ti következtek utánam. Isten tudja, ki következik?

De a pártkörben semmi nyugtalanítót nem tapasztalnak. A pártelnök mélyen hallgat arról, hogy hányan szaladoztak már nála, a kik mind a közóhajtás sürgető kívánalmának tartanak, hogy a Buksy Gáspár megüresült széke általok töltsék be. De az ugaros-karádiak még nem értesülnek a körben az áldozatkész hazafiak e nagy számáról. Egyelőre csak lelkes kitartásra kéretnek.

Azonban már a vasutnál a váróteremben várt reájok a párt néhány buzgó híve, hogy még egy

kézszerítással kitartásra serkentsék a bekövetkezendő küzdelemben, egyuttal becses személyöket vagy valamelyik jó barátjukat ajánlják az elvtársak szives figyelmébe, mint a kik hajlandók hazafiai kötelességöket teljesíteni, ha a választó polgárok bizalma reájok esnék.

De az ugaros-karádiak nem akarnak idegent csak a maguk fajtáját s utközben, mig haza érnek, meghányják-vetik a dolgot. Kókay Elemér jó volna. Az nem is kerülne pénzökbe, mint az öreg került mindig, mert Elemérnek van miből költeni.

Mindnyájan megegyeztek ebben. De mikor hazaérték Ugaros-Karádra s Elemérnek beszélni kezdtek a dologról, az mindjárt félbeszakította öket:

— Én már szavamat adtam Dezsőnek, hogy az ő jelöltségét fogom támogatni.

— Hüm, hüm, — csóválták fejöket a hazatért küldöttség tagjai, — no ez ugyan sietett.

Buksy Gida, Buksy Tamás, Kókay Vincze, mind nagyot néznek. Ejha, tán nekik is lenne beleszólásuk vagy mi? Az a Dezső kissé tovább kapaszkodik, mint a mennyi megilleti. Már meg képviselő is akarna lenni? Hát még mit akar?

Már most sem tudja a nagy fölfuvalkodottságában, hogy mit csináljon; hát majd akkor? Le kell törni a szarvát, nem még növelni.

Ez lett a jelszó most Ugaros-Karádon: le kell törni a szarvát! És Tihanyi Dezsőnek is sajnosan kellett tapasztalni, a mit már előtte évezredek óta

annyian tapasztaltak, hogy a népszerűség vajmi gyarló és változandó. Hogy toltá volna a szekérét az egész Ugaros-Karád, míg alulról iparkodott fölfelé kapaszkodni; most, hogy idáig ért, már nem akarják tovább eresztetni, visszarángatják s rángatják még lejjebb is, ha tudnák.

Hja, barátom, ez az emberi természet nemcsak Ugaros-Karádon, hanem széles e világon mindenütt. Azért kár neked dühösködni s szidni az ugaros-karádiakat, a kik neked kinyitották a tárczajokat, mikor te még szegény voltál, váltókat zsiráltak, mikor még nagyon bizonytalan volt, hogy te bírod-e fizetni valaha s az ingöket is szívesen odaadták volna, ha kérted volna.

De most persze minderre nem emlékszel, csak azt látod, hogy torzsalkodnak ellened s nem akarnak besegíteni a képviselőházba, a mi te szerinted czudarság s rokonokhoz nem illő.

Csak Elemér viseli magát mint jó atyafi és gavallér. Az ő aláírására ad pénzt a választáshoz a vámosi takarékpénztár, mely alkalommal persze, hogy az Olga aláírását is kéri.

Keservesebben nem esett semmi Tihanyi Dezsőnek az egész választási hercze-hurcza alatt, mint mikor ezt az aláírást kellett kérni Olgától. Tudta ugyan, hogy Olga nem nagyon fogja kérdezni, hogy mire kell, mennyi kell, hanem veszi a tollat, s szó nélkül aláírja mind a két darab váltót, a mit férje elébe tesz. De ez a hideg érzéketlenség jobban fáj

Tihanyi Dezsőnek, mint fájna a szemrehányás és panaszkodás.

— Nem is kérdezed, hogy mire kell? — szólt vonagló ajakkal, a mit igyekezett mosoly alá rejteni.

— A mi az enyém, az a tied is, — viszonzá a nő. — Miért kérdezném? Különben gondolom, talán mondtad is már, hogy a választásra.

Több szót nem váltottak erről a tárgyról. A férj ideges kézzel összehajtogatta a váltót és zsebébe tette, azzal az elhatározással, hogy többé meg nem kéri Olgát, inkább Háj Fülöptől szerez pénzt, ha kell.

Pedig sok kell, minduntalan kell, mert Szilvász Jenő báró is föllépett s az nem afféle ember, hogy úgy lehetne vele beszélni, mint Elemérrel:

— Pajtás, ne rontsuk egymás szerencsését.

Rontják bizony, a hogy csak birják. A népszerű báró átrándul Ugaros-Karádra és sorba látogatja az uri házakat. Teszi tiszteletét a patikában is, hol a kis menyecske azt hiszi, elérkezett végre az igazi. Finom, főrangú gavallér, olyan, a milyenről ő mindig ábrándozott.

Hogy dobogott szivecskéje és milyen epedő szemeket vetett a báróra. Oh, ez bizonyosan meg fogja érteni őt.

Hogyne értette volna meg? A nemes báró jártas volt az efféle dolgokban és soha életében nem játszotta József szerepét, a ki megszökik Putifárné elől, mint az a szerencsétlen Kókay Elemér,

a ki már régóta nem mer a patikába jönni. Legalább egyedül nem mer, csak társaságban. Oh, a nemes báró el mer egyedül is jönni, sőt épen egyedül szeret jönni s ha lehet, lerázza a nyakáról Buksy Gida urat, valamint Buksy Tamás urat és a többi urakat is, a kik most mindig vele vannak s tanácskoznak a haza sorsa fölött.

Rettenetes a fölfordulás Ugaros Karádon, ilyen még sohasem volt. Osztályos atyafiak törnek egymás ellen, a rokoni szent kapocs teljesen fölbomlott. Nincs több ferbli a kaszinóban. Ha véletlen össze kerülnek ott, heves összeszólalkozások történnek; inkább hát nem is mennek oda. Tinódy Zsiga meg Aba Géza gunyasztanak ott esténként, ujságot olvasva s tanácskozva, hogy ne pártoljanak-e át megint Szilvásy Jenő pártjára, a honnan már két ízben megszöktek.

— Tudod pajtás, a mágnás mégis csak mágnás — oktatja Tinódy Zsigát Aba Géza, — s tudod, jobb a győztesekhez mint a vesztesekhez tartozni.

De Tinódy Zsiga előtt nem eléggé világos a dolog:

— Dezsőék is mozognak. Petheő Laczi bátyánk egy pár süldőt ígért az őszre s két zsák búzát küldött tegnap.

— Nekem nem szurják ki azzal a szememet, — tiltakozott Aba Géza. — A báró küld négy zsák búzát is, ha kell.

Tinódy Zsiga nem akarja megvallani, hogy már a mult alkalommal küldött a báró s attól tart, hogy megsokalják a sarczolást; de minthogy a szegény embernek használni kell a kínálkozó szerencsét, hát a választás napjáig még néhányszor megvesztegetteté magát, föl váltva, hol az egyik, hol a másik párt által.

A »Vámosi hirlap« rettenetes képét festi a korrupciónak, mely a Szilvász-párt által üzetett. Hallatlan megvesztegetések folytak, nyilvánosan vásároltattak a szavazatok, a legarczátlanabb módon, lábbal taposva minden tisztességet s alapjában alá-  
ásva a közerkölcsiséget.

Ugyancsak e választás alkalmából olvashattuk a »Vámos és Vidéke« czimü lapban, mily hajmeresztő és gyalázatos megvesztegetésekhez folyamodott a Tihanyi Dezső pártja, mely nem pirult a legbotrányosabb eszközökkel vásárolni meg ama szavazatokat, melyeket csak a tiszta meggyőződésnek kellene vezetni. Odáig vitte e párt a legszemérmertlenebb korrupción, hogy mély undornak kellett támadni minden tisztességes hazafiban a közerkölcsiségnek ily lealázására.

A közerkölcsiség ez éber őreinek tudósításából annyit minden esetre látunk, hogy ez a választás nem lehetett olcsó s Tihanyi Dezsőnek bizonyára még több izben be kellett kopogtatni Háj Fülöphöz.

Nagyon el volt keseredve a rokonság miatt, mely oly ellenségesen viselte magát iránta. Buksy

Gida, Buksy Tamás, Kókay Vincze és mások házról-házra jártak Szilvásy báró mellett korteskedni, átmentek Szent-Imrére s a kerülethez tartozó többi helységbe, a hol mindenütt kitűzték a Szilvásy zászlóját.

De nem elég, hogy az urak, beleavatkoztak még az asszonyok is. Miczi néni az udvarra gyűjtötte a parasztokat s ott itatta. A kis patikáriusné addig zaklatta az urát, a ki szeretett volna ebben a harczban semleges maradni, míg csak nyilvánosan nem csatlakozott a báró pártjához. Aztán hódító körutra kelt a kis menyecske, megkaparította az öreg doktort, a postamestert, sőt a tiszteletes urat is, mert a felesége is unszolta.

Kétségbeesetten látta Tihanyi Dezső, mint növekszik az ellenpárt. Bezzeg az ő pártja hiányt szenvedett lelkes nőkben, Petheőné csak lanyhán viselte magát, Tihanyi Ábrisenak pedig akkor sem járt egyében az esze. mint azon, hogyan lehetne mégis megkaparítani Elemért a négy leánya közül valamelyiknek a számára. A mi pedig Olgát illeti, az oly nyugodt és hideg maradt, mintha nem is róluk volna a szó, mintha nem is hallaná a lázas tusakodás zaját, mintha nem is látná, az ellenségeskedés mint válik napról napra élesebbé.

A kaszinó érdemes elnöke s a közbirtokosság igazgatója, Petheő László bátyánk megkíséríti kibékíteni a versengő feleket, de gyöngye próbálkozása elveszett a harczy zajban s a közgyűlésre, melyet

összehívott, nem jelent meg más, mint Aba Géza és Tinódy Zsiga, a kik husz forintért fejenkint vagy egy hizott sertésért hajlandók kibékülni akárkivel. Nem is magas taksa, atyafiságosan van számítva.

Folyik hát tovább az ádáz harcz, mely föl-kavar Ugaros-Karádon mindent s Buksy Gáspár ur, ha ott lent a koporsóban még beszélhetne, bizonyosan azt mondaná, ősz szakálát simogatva és furfangosan mosolyogva:

— Látjátok, milyen baj az, ha egyszer egy magamfajta öreg ember, a kire olyan nagy szükség van, behunyja a szemeit.

### XIII.

#### A választás.

Gyönyörű májusi nap süttött Ugaros-Karádra, mikor összemétköztek a pártok, Ugaros Karád Ugaros-Karád ellen, rettenetes testvérharczban.

Már előtte való este bevették néhány Tihanyi-párti választópolgár fejét, a mi rossz előjelül szolgált a Tihanyi-pártnak, ellenben nagyban emelte a Szilvász-párt önérzetét. A régi restaurációk és követválasztások fénykora tünt föl a nemes urak elméjében. Az öregebbek még emlékeztek rá.

— Hej, az volt az idő, tekintetes uram! — emlegeti nemes Szentirmay Pál a csizmadia, Buksy Gida ur előtt.

A mire Buksy Gida helyeslőleg bólint, hogy biz az, ámbár mint afféle kis iskolás fiu, vajmi keveset láthatott abból az időből. De hát szeretjük a régi dicsőséget mindnyájan s miért ne jusson annak egy sugára a mai szép májusi napon Ugaros-Karádra?

Csakhogy itt vannak a csendőrök, meg a szolgabíró, meg egy század katonaság s megakadályozzák a régi dicsőség visszatérését. Kutatják a tegnapi esti verekedés részeseit is és egy csomó embert befognak.

— Mi a ménkü lelt benneteket, hogy az én embereimet befogjátok? — támadja meg Tihanyi Dezső a szolgabírót.

— A te embereidet? — bámul az. — Hiszen reájok vallottak a panaszosok magok.

— A panaszosok magok? Gyalázatos áruulás?

Ebben ráismer Tihanyi Dezső a vén kortesvezér nemes Szentirmay Pál uram kezére. De hogy csinálhatta?

— Persze nektek nem kellett egyéb, csak az, hogy egy pár bekötött fejű embert vezessenek oda, — dühösködik Tihanyi Dezső; — azoknak a szaván aztán elindultatok.

A szolgabíró nagyon meghökkent, mert a főispántól olyan utasítást kapott, hogy kéz alatt támogatni kell Tihanyi Dezsőt. Na hiszen szépen támogatják! De a befogott embereket már elkísértette a csendőrökkel Vámosra a járásbirósághoz. Ha

utánuk küld is, mire visszakerülnek, akkorra este lesz s talán már vége is a szavazásnak.

Tihanyi Dezsőben forr a méreg. Reggel óta egyik bosszuság a másik után éri. A füzes-harkányi jegyző már kétszer járt nála, hogy:

— Szökdösnek az emberek, kérem alásan.

— Hát őriztesse őket jobban — felel Tihanyi Dezső bosszusan.

A jegyző mentegetőzik, hogy hiszen őrizteti, úgy vigyáz reájok mint a szeme világra, nem is eresztenek ki egy élő lelket sem a vörös ökör udvaráról, két vasvillás embert állított a kapuba; de hátul szöknek meg a kerítésen át.

— Hát mért nem állítanak oda is vasvillás embereket.

— Nem lehet, kérem alásan — magyarázza a jegyző; — zugolódik a népség.

Egy százforintos bankónak a markába csusztatása után azonban vállalkozik a derék férfi, hogy szembeszáll a nép zugolódásával.

Isten tudja hányadik század már, a mit ez az érdemes közhivatalnok e választás alkalmával zsebre tesz; de Tihanyi Dezső biztosan tudja, hogy nem az utolsó s hogy még ma újra el fog jönni ez a buzgó pártember, mert addig kell verni a vasat, míg meleg.

Tinódy Zsiga már sokkal olcsóbb, annak csak tizforintosok kellenek. De az is rossz hirt hoz.

Tegnap még azzal biztatta Dezsőt, hogy a

szent-imreiek mind egy lábíg mellette lesznek. Ma már nyöszörög, hogy :

— Nincs többé becsület.

Csak tiz kocsival jöttek be.

— De az mind a mienk, — ebben talál vigasztalást.

Tihanyi Dezsőnek sovány vigasztalás. Az urak, látja, hogy ellene vannak, még a jó pajtásai sem jöttek be Szent-Imréről. A füzes-harkányiak meg úgy tesznek, mint az ugaros-karádiak, ellene szavaznak.

— A főispán az oka, — gondolja magában boszusan, — csak elrontja a dolgomat a támogatásával.

De még bizik a népben. Az az egyszerü, becsületos nép nem fogja őt cserben hagyni, főkép ha vasvillás emberekkel őriztetik.

Most érkeztek meg épen a tornyosiak s egetverő lármát csapnak, a mint lengő zászlókkal elhaladnak a háza előtt. A nagy éljenzésre előbb az ablakból hajtogatja magát Tihanyi Dezső, aztán kimegy közéjük.

Száz kéz is nyulik feléje, paroláznak s egy csoport mámoros kortes bemegy vele a házba is. A nagyságos asszonyt akarják látni, hogy az isten áldja meg!

Patkós csizmáik tapossák a finom szőnyeget s förtelmes foghagyma és pálinkabüzt terjesztenek a szobákban. Tihanyi Dezsőnek nagy megerőlteté-

sébe kerül, hogy nyájas és szives maradjon; de mit el nem tűr az ember azért, hogy mint képviselő szolgálhassa a hazát?

Még az elveiből is leszakít egy darabot, hol itt, hol ott, ha szükséges és bizalmasan sejteti a főispánnal is, hogy nem idegenkednék attól sem, hogy esetleg a kormánypárton foglaljon helyet, ha másképp nem lehet.

Most e perczben azonban egészen demokrata. Ha Buksy Gáspár föltámadna, nagy öröme telnék benne. Épen úgy karon fogja a tornyosi öreg birót, mint az elhunyt ősz hazafi szokta; csakhogy ujoncz még e téren s azok a ravasz vén parasztok kiolvassák az arczából, mennyire kelletlen teszi.

Hát még a nagyságos asszony, a ki úgy húzódozik tőlük s finom kis kezét oly idegesen vonja ki a durva kérges kezek közül, melyek szorongatják?

— No hát istennek ajánljuk, — szól az öreg biró.

S utána kotródik az egész csoport.

— Lehattél volna hozzájok barátságosabb is, — jegyzi meg bosszusan Tihanyi Dezső.

Ez az asszony kétségbeejti őt a hidegségével, érzéketlenségével. Hát nem törődik ez egy cseppet sem az ő érdekeivel? Hát nem tudott egy kicsit hizelegni ezeknek a buta parasztoknak, a kik ilyen szép uri nő kedvéért tűzbe, vízbe mennének? Mig most kedvetlen, magukba fojtott bosszúsággal távoztak innen.

Ez az asszony! Ez az asszony! Ez az ő balszillagzata. Ugy érzi, mintha ez megbánítná minden lépését. Mintha ezeknek a szemeknek komoly, hideg pillantása előtt le kellene sütni szemeit. Mintha gondolatait is el kellene rejteni előle, hogy ki ne olvashassa szemeiből. Hát oly magasan áll az és ő oly alacsonyan?

De nem foglalkozhatik sokáig ezekkel a gondolatokkal, mert ma egyébre kell gondolnia. Nagy dolog forog ma koczkán. Nem akar szégyenszemre megbukni. Megmutatja ezeknek az ugaros-karádi uraknak, hogy az ő ellenükre is győzni fog, akár mibe kerüljön.

Sokba kerül, az bizonyos. Rengeteg sokba. Az az Ábris, a kit a párt elnökének tettek, mert Petheő László bátyánknak a választásnál kell elnökölni, megbolondult vagy mi lelte, hogy csak úgy szórja a pénzt? Már megint ide üzent a Vörös ökörből, a hol főhadiszállását ütötte föl, elfogyott a pénz-mag. Eszik azok ott a bankót? Vagy mit csinálnak?

Reszkető kézzel vesz ki Dezső még ezer forintot a tárczájából. De mi az annak a Molochnak? Falusi jegyzők és mindenféle gyanus külsejű kaputos emberek ostromolják Tihanyi Ábrist a Vörös ökök vendégszobájában, a numero egyben.

Ott ül a gyámoltalan ember egy hosszú asztalnál táborkarával és soha még szánalmasabb vezért nem látott a világ ilyen gyülevész táborkar élén, a kik fülsiketítő kiabálás és rettenetes zürzavar

közt kapkodják egymás kezéből a választók lajstromait s jegyezgetik kék czeruzával a neveket s csodálatos számításokat csinálnak rengeteg mennyiségű választókról, a kik mind ott vannak nekik a papiroson, csak a szavazásnál nincsenek ott.

Szakadatlan járás-kelés van a szobában, jönnek-mennek s minduntalan kihívják az elnök urat a másik szobába egy pár bizalmas szóra, a minek mindig az a vége, hogy be kell nyulni a bugyel-lárisba.

Az udvaron csapra ütöttek három hordót a füzes-harkányi választópolgárok számára s némelyike délfelé már a falat támogatja, némelyiket pedig már le is fektettek az állásban a jászol alá.

A jegyző újra beállít Tihanyi Dezsőhöz:

— Szökdösnek, nagyságos uram.

Tihanyi Dezső már érti. Még egy százas kell. De ez már az utolsó legyen. Kiszól az inasnak:

— Te, ha még egyszer jön ez az ember, be ne eresztétek.

Ingerülten jár föl és alá a szobákban. Attól fél, hogy a pénz elfogy, nem lesz elég. Reggel átküldötte ugyan a kocsiját Vámosra Háj Fülöpért; de ki tudja, megjön-e a vén jebuzeus? Már azóta itt lehetne.

Legjobb lett volna persze, ha maga ment volna át Vámosra; de ma nem mozdulhat. Az a tehetetlen Ábris nem tud nélküle semmit csinálni, minden tiz-tizenöt perczben ide küld, hogy tanácsot kérjen.

Nincs egy megbízható ember. Elemér itt ül Olgával és beszélgetnek irodalomról s más hasonló számárságokról.

Igen, felesége és legjobb barátja. Hát azok nem értik, hogy ez micsoda nap? Oly nyugodtan csevegnek, míg ő lázas remegés közt várja, hogy dől el a sorsa. Zordonan szögezi reájok szemeit. Még mosolyognak is. Enyelegnek is, mialatt ő itt vergődik a kinpadon.

Egyszerre megvillan lelkében az a gyanu, hogy ezek most ő rajta nevetnek, az ő vakságán. Hát nem látja, hogy az Elemér nagy barátságának bizonyára meglesz a maga oka? Azért írja alá oly készségesen a váltókat, azért oly nagylelkű, hogy a lekötelezett férj is legyen nagylelkű s hunyjon szemet, mikor nevének udvarolgat?

— Hát mit hisz rólam a nyomorult? — tör ki a düh Tihanyi Dezsőből.

De fékeznie kell magát. Most nem csinálhat botrányt. És bizonyítéka sincs. Mivel áll hát elő? Gyanuval, pusztá, üres gyanuval. Nem, még nem szólhat, türtőztetnie kell haragját.

Fogait csikorgatva, kezeit ökölbe szorítva, folytatja sétáját a szobákban föl-alá s szikrázó szemekkel tekintget ki a terrászra, a hol kint ülnek Olga és Elemér.

A fiatal nő halvány arcza kissé élénkebb szint kapott a tavaszi levegőtől vagy a mai nap izgalmaidól, melyek még sem maradhattak reá teljesen

hatástalan. Valami homályos ösztön nyugtalanította, valami eddig ismeretlen félelem a jövőtől, valami tartózkodás attól az idegen világtól, melybe kimenni készülnek.

— Nem tudom, szólt, — mi az, a mihez ragaszkodom: ez a föld, azok az ákáczfák, ez a kis kert, melyet magam kezdtem ültetni? Vagy az emberek? Azok az ismerős arczok, melyek közt föl-nőttem? Soha sem hittem, hogy ily nehezen essék Ugaros-Karádtól megválni.

— Miért is mennek el? — szólt Elemér, a nélkül, hogy meggondolta volna, mit mond.

— Gyönyörű kérdés, mikor maga is segít, hogy innen elmenjünk, — nevetett a fiatal asszony.

Aztán ismét az a szomorú hangulat vett rajta erőt.

— Kissé babonás vagyok. Ugy érzem, mintha veszedelembe mennénk.

— Miért nem szól Dezsőnek?

A fiatal asszony csüggedten hajtotta le fejét:

— Minek? Ő nem értene meg engem, mint a hogy én nem értem meg őt.

A mint ott ült, szép fejét lehajtva, Kókay Elemérnek egy vízió tünt föl képzeletében, oly élénken, mintha maga előtt látná. Mintha nem a fényes dél volna, hanem a rezgő holdvilág. Az az első éj, melyet Ugaros-Karádon töltött. A jázmin és az ákáczirágok illatát is érzi, mint akkor. És érzi szívében azt a varázslatot, mint akkor.

De ez csak egy perczig tartott, aztán szétfoszlott.

— Talán jobb is, ha eltávoznak, — sóhajtott magában.

Kocsi gördült be az udvarra s a fiatal Háj Fülöp mászott le róla sovány görbe lábaival, mint valami utálatos pók. Tihanyi Dezsőre ezt a benyomást tette.

Az öreg uzsorással még lehetett tréfálni, kedélyeskedni; de ezzel a nyomorékkal?

Mindegy, csakhogy itt van, a földolog, hogy pénzt hozott. S Tihanyi Dezső legyőzi ellenszenvét, bevezeti szobájába, még le is ülteti.

— Elhozta, a mennyit irtam?

A fiatal ember nem csinál hozzá bevezetést, mint az öreg szokta, nem esküdözik, hogy ez az utolsó pénz a háznál, mégis elhozta, csakhogy a nagyságos urnak szolgáljon, a kit ő úgy szeret, mint az édes fiát. A fiatal ember ridegen, szárazan felel; igen, elhozta, csak a váltót tessék kiállítani.

Tihanyi Dezső leül, hogy megírja.

— Ezer forinttal kérem többre, — szól a fiatal Háj Fülöp.

— Többet hozott? — kérdezi Tihanyi Dezső elámulva.

— Nem, — felel amaz szárazon, — hanem sürgős esetekben a pénz drágább, mint máskor.

Tihanyi Dezső felugrott az asztaltól:

— Megbolondultak? Hogy én három hónapra

ezer forint kamatot adjak? Hisz ilyet csak tönkrement, bukott emberek tehetnek, a kiknek már nincs mit veszteni.

A fiatal Háj visszadugja a pénztárczát kabátja zsebébe s kalapja után nyul:

— Ha nem tetszik, hát nem muszáj.

De nagyon jól tudja a fiatal vérszopó, hogy muszáj. Mikor valaki a választás napján kocsit küld Háj Fülöpért, az már nem ezer forintot, de a lelke üdvösségét is odaadja, csak pénz kapjon rögtön.

Nem is csalódott számításában. Dühös káromkodás után szépen aláírta Tihanyi Dezső a váltót.

— Most kérném alásan még Kókay Elemér urat — szólta a fiatal Háj szárazon.

— Még azt is? — viszonzá Tihanyi boszusan.

Egész lelke fölháborodott az ellen, hogy még egyszer megkérje Elemért.

— Vagy ha jobban tetszik, nem bánom, ha a nagyságos asszony lesz is — szólta Háj.

A felesége? Nem tudja Tihanyi Dezső, hogy melyik a rettenetesebb, melyik a lealázóbb reá nézve: feleségét kérni meg, vagy Elemért?

De sokáig habozni nem lehet. Ábris már megint pénzt kéret.

— Adja ide azt a váltót, — szól Tihanyi Dezső. És kimegy vele.

Talán tiz-tizenöt percz is beletelt, mig visszavért s ifjabb Háj Fülöp már nagyon kezdett unatkozni ott a szobában.

— Itt van, fogja, — szólt Tihanyi Dezső, a mint belépett a szobába.

Összehajtogatva átadta az aláírt váltót. Az uzsorás kibontotta, jól megnézte az aláírást, miközben egy oldalpillantást vetett Tihanyira, ki hirtelen elfordult, de nem elég gyorsan, hogy ifjabb Háj Fülöp éles szeme valami zavart és pirulást ne vett volna észre daczos arczán.

De nem fürkészte a dolgot. Akárhogy van, neki mindegy. Kifizette a pénzt s ajánlotta magát.

— Nem iszik egy pohár cognacot, Háj ur? — kínálta Tihanyi Dezső, ki egyszerre oly barátságos lett, a milyen nem szokott lenni.

— Köszönöm, — felelt a fiatal uzsorás, — nem iszom soha sem.

És másodszor vetett rá oly különös gyanakodó oldalpillantást, úgy hogy Tihanyi Dezső újra elpirult. De most nem fordult el, hanem daczosan, szikrázó szemekkel nézett az uzsorás szeme közé, mintha fenyegetni akarná.

S a fiatal Háj Fülöp nagyon jól tudta, hogy nem jó lenne most egyedül lenni Tihanyi Dezsővel valahol messze, valami sűrű erdőben, úgy hogy puska is lenne a nagyságos ur kezeügyében.

De itt bátran fölülhetett a kocsira, mely haza szállította Vámosra. Az ablakból még sem lövik le az uzsorásokat, mint a verebeket, habár néha nagy kedve volna rá az embernek.

Tihanyi Dezső megtörülte veritékes homlokát

s benézett egy tükörbe. Csak akkor látta, milyen sápadt és dult arczu.

Még akkor is nagyon sápadt lehetett, mikor a szolgabíró, a ki betekintett a kortes tanyára, a Vörös ökörből visszatért.

— Mi bajod neked? — kérdezte az, egészen megdöbbenve.

— Mi bajom? mi bajom? — felelt ingerülten Tihanyi Dezső. — Miért kutatjátok mindig?

Most még jobban bámult a szolgabíró, de nem háborgatta tovább kérdezősködéseivel Dezsőt. Ilyen választási napon a képviselőjelölttől nem lehet okos szót várni. Jobb azzal most szóba sem állni.

Nem beszél hát neki arról sem, a mit körutjában tapasztalt, hogy a tornyosiak nagyon lanyhák, a füzes-harkányiaknak pedig fele holt részeg lesz, ha nem viszik őket hamar szavazni.

Még valamit akart mondani: hogy a tornyosi birót meg egy pár főbb embert jó lett volna ebédre meghíni, azoknak úgy sem kell a pénz, de az ilyen tisztesség jól esnék. De a milyen türelmetlen és gőgös ember lett az a Dezső, hát inkább nem szól neki a szolgabíró.

Ebéd alatt jött a hír, hogy a füzes-harkányiakat viszik már szavazni. De kétszáznyolczvan helyett csak kétszázhuszat birtak összeszedni; a többi a jászol alatt hever az állásban, vagy sehohsem található.

Tihanyi Dezső mérgesen harapdálja ajkait:

— A részeg disznók!

De a szolgabíró és a szentimrei urak is biztatják, hogy ne féljen, azért meg lesz a többsége. Olyan bizonyos az, mint a kétszer kettő. Tihanyi Dezső azonban nem bizik valami nagyon a választási aritmetika csalhatatlanságában s gyötrő aggodalmakat áll ki, csak hogy nem mutatja. Olyan szilaj jókedve kerekedik megint, mint két év előtt az agárverseny napján, iszik, folyvást iszik, arcza kigyul, szemei villognak.

— Dezső! — inti Elemér.

— Hagyj engem, — felel Dezső s arcza még tüzesebb, szemei még jobban villognak, — a barátságért akarok inni. Az igazi jó barátért, a kinek a barátjával mindene közös. Hallod-e? Mindene közös. No erre már csak koczcintasz te is?

A jelenlevő urak csak azt látják, hogy Dezső már bizonyosan berugott, hiszen dadog és akadozik. Elemér sem lát egyebet. S minthogy az urak már magok is emelkedett hangulatban vannak, viharos tetszésre talál a Dezső felköszöntése. Összeütik poharaikat:

— A barátságért!

De Ocsu Bálint, a füzes-harkányi szolgabíró, a ki nem ivott annyit mint a többi s okosabb is mint a többi, látja, hogy nem a lelkesedés, hanem a düh villog a Dezső szemeiben s megérzi hangjából a kitörni készülő zivatart, a féltékenység forrongó lázát.

— Csak már vége lenne ennek az ebédnek, gondolja magában.

Olga megütközve tekint férjére. Ő is látja, hogy ez nem a jókedv kitörése, de okát nem sejtí; azt hiszi, csak ez a választás, mely annyi pénzébe került s mégis bizonytalan, ingerli fel úgy Dezsőt. Az okos fiatal asszony siet bevégezni az ebédet. Fölkelnek az asztaltól s Ocsu Bálint karonfogja Tihanyi Dezsőt, hogy ne folytassák az ivást. Menjenek ki körülnézni a választók tanyáján. Nem lesz fölösleges, ha Dezső egy pár lelkesítő szót szól hozzájuk. Most mindjárt a tornyosiakra kerül a sor, azok maradtak utoljára.

Mikor odaértek, a hol a tornyosiak állomáshelye volt, nagy rémülettel látták, hogy Buksy Gida, Buksy Tamás, meg még többen az ugaroskarádi urak közül ott koczintgatnak a tornyosiakkal s nemes Szentirmay Pál uram épen az öreg birót ölelgeti.

— Szervusz! — kiáltanak az ugaroskarádi urak Dezsőökre már messziről.

S olyan barátságos beszélgetést kezdenek, mintha nem is két külön táborban állnának, a kik élethalálharczot folytatnak most egymás ellen.

Tihanyi Dezső összeránczolja homlokát és nem szól. A szetimrei urak nem tudják, hogy mit csináljanak. De a szolgabíró a csendőrökhöz fordul:

— Miért eresztették át azokat az urakat?

Nem mondtam, hogy egy élő lelket se eresszenek át a kordonon?

— Tetszett mondani, tetszett, — szól az őrsvezető vállvonitva; — de azt hittük, hogy az csak arra való, hogy a két párt össze ne verekedjék, ezek pedig olyan barátságosan beszélgettek egymással. Egyébként a főhadnagy ur is áteresztette az urakat.

Csakugyan áteresztette, sőt még többet is tett az udvarias főhadnagy, a hölgyeket is áteresztette. Hisz azok csak nem kezdenek verekedést?

Persze, hogy nem kezdenek, hanem kezdenek csábitást. Juczi néninek csak úgy pereg a nyelve, a kis patikáriusné olyan csókolni való és a többi is mind olyan nyájas, olyan kedves a szegény emberekhez, hogy a szegény embernek csak úgy nevet a lelke a gyönyörüségtől.

Tihanyi Dezsőt majd megüti a guta mérgében. Még sem próbálja, hogy beszédet mondjon ennek a népnek, melynek soraiban már réseket ütött az elpártolás. Csak mennének már szavazni.

Hál' istennek mennek végre. De olyan nagy a zürzavar köztük, hogy senki sem tudja, kire fognak szavazni. Az öreg bíró elrikkantja magát:

— Éljen Szilvász!

De a nagy zajban csak egy pár körulte levő ember hallja a hangját. Amodább még azt kiabálják, hogy:

— Éljen Tihanyi!

Szavaznak hát össze-vissza, ki ide, ki oda. Délután hat órakor, mikor leszavaztak, Szilvásy bárónak van 519 szavazata, Tihanyi Dezsőnek 490. De a Vörös ökör numero egyesében még erősen biznak. Olyan rezervájok van, hogy leveri az a Szilvásy pártot; de hogy hol a rezerva, senki sem tudja határozottan megmondani. Csak azt erősíti mindenki, hogy itt lesz, mikor szükség lesz rá, ne tessék félni.

Tihanyi Dezső azonban fél, átkozottul fél, s még a tántorgó részeg Kesze Jancsinak sem hiszi el, a ki égre-földre esküdjözik:

— Győzünk, nagyságos uram!

Tihanyi Ábris hülye arczczal ül az asztalfőn. Ugy belezavarodott ebbe az elnöklésbe egy csomó zsibongó, ordító ember közt, hogy most már se nem lát, se nem hall s fogalma sincs róla, mit lármáznak.

A táborkar teljes feloszlásnak indul a vezér körül. Ki erre, ki arra szaladt a rezervát össze-szedni, a miről csak úgy homályosan sejtik, hogy léteznie kell valahol. A kik még ott maradtak, meg az ujonnan érkezettek forgatják a választók lajstromait, de nem tudnak rajta eligazodni, úgy tele van huzogatva vörös meg kék czeruzával, mindenféle hieroglifikus jelekkel, melyeket talán azok sem értenek, a kik oda huzogatták.

Nem kell kimélni a pénzt, ez most a jelszó. A mennyit kérnek, annyit adnak egy szavazatért.

A holtrészegeket felszedik a földről s két ember karon fogja. Hátha némelyik még tud valamit dadogni?

A korcsmáros, Samu zsidó, sunyi képpel becsoszog. Ő tudna, kérem alásan, még egy pár embert.

— Hát csak kivele! — sürgetik s már nyomják a markába is a bankót.

Tizennégy embert tud, a kik a Kis Mihály pajtájába bujtak el s csak akkor jönnek elő, ha már szükség lesz reájuk.

Nagy diadal-kiáltás fogadja a fontos fölfedezést. Tizennégy ember egyszerre, az már valami. Rohannak, hogy kihuzzák a pajtából az elrejtőzött hazafiakat. De azok nem könnyen adják föl elsánczolt hadállásukat. Végre megalkusznak fejenkint huszonöt forintban s most már a tizennégy becsületes ember, a megállapított egyességhez hiven, a választási elnök előtt kijelenti meggyőződését s beadja szavazatát.

Még néhány embert fölhajszolnak imitt is, amott is; de mindegyre világosabb kezd lenni, hogy ez nem elég, mert a másik párt is hoz még fylvást egyes szállingózó szavazatokat.

Tihanyi Dezső tombol dühében:

— Ötven forint minden voks! kiált lázasan.

— Legalább ne kiabálj hangosan, — figyelmezteti a szolgabíró.

De Tihanyi Dezsőnek már mindegy. Kiabál, erőszakoskodik. Haza akarják vezetni barátai, mert látják, hogy itt többet árt, mint használ; de nem birnak vele. Itt akarja megvárni a választás ki-  
menetelét.

Csodálatos, hogy ámbár már úgy látszott, mintha minden szavazó eltűnt volna a föld színéről, ötven forintért még mindig akadnak szavazók, kik szénapadlásokról, pinczékbeől és más rejtekhelyekről előbujnak. Sőt még Samu korcsmárosnak a tulajdon sógora is csak most kerül elő, hogy ötven forintért teljesítse polgári kötelességét.

De mind hiába, ez a kétségbeesett erőfeszítés sem elég. Husz-huszonöt szavazattal folyvást hátra-  
maradnak a Szilvásyé mellett.

Akkor vakmerő gondolatok villannak át a Tihanyi Dezső fején. Verekedést kellene kezdeni, betörni a választói helyiségbe, a választási elnök: az öreg Petheő László, ha csak egy csepp esze van, félbeszakítja a választást, befejezetlen marad az s uj választást kell kitűzni.

De eközt az egész mamlasz sereg közt nincs egy arravaló ember, a ki megkezdje. A részeg takács, Kesze Jancsi, a kit Dezső Tinódy Zsiga által próbál fölbujtatni, nem áll rá:

— Mert a törvény, uram, törvény.

Már csak egy negyed óra van hátra. Dülöngöző mámoros emberek torkuk szakadtából ordítanak a Vörös ökör előtt, hogy:

— Éljen Tihanyi!

De odabent a numero egyesben tudják már, hogy ha csak valami isten csodája nem történik, hát megbuktak.

Az utolsó percekben még tíz embert szereztek valahol s egetverő rikoltozással kísérik a választás színhelyére.

Az elcsüggedt táborkart újabb hajszára lódítják. No még. No még.

De már nem találnak senkit.

Este nyolcz órakor a választási elnök: Petheő László szomoru képpel kihirdette, hogy Szilvásy Jenő báró harminczkét szavazattöbbséggel az ugaros-karádi kerület országgyűlési képviselőjévé megválasztatott.

Egyszerre, mintha elseperték volna a föld színeről az egész Tihanyi-pártot, elpusztult mind, csak a részegeket hagyták hátra, a kik az állásban fekdtek a szalmán, meg az udvar különböző részein, mint a vert had a halottjait. A Vörös ökör egész környéke néma lett.

Annál élénkebb a Zöldfa, a hol muzsikáltak, kurjongattak, danolták és lobogtatták a diadalmas zászlókat. Olyan öröm volt Ugaros-Karádon, mint ha a törököt vagy a muszkát verték volna ki Magyarországból.

Vad elkeseredéssel hallotta a diadalzajt Tihanyi Dezső. Behallatszott az egészen szobájáig.

— Zárjátok be az ablakokat, — rivallt a cselédekre.

Bezártak minden ablakot. Azt sem engedte meg, hogy odakint a terrászon terítsenek a vacsorához, bár gyönyörű májusi este volt, üde és illatos, az egész levegő tele az ákácvirágok szagával. Odabent kellett fölteríteni.

Csakhogy mire eljött a vacsora ideje, a vendégek elpárologtak a dühével nem biró zord házigazda elől. Még Tihanyi Ábrisnak is valami dolga akadt odahaza, sajnálja, de nem maradhat. Csak Elemér maradt volna, ha Ábris oda nem sug neki:

— Jer, jobb, ha magában hagyjuk.

Magában hagyták hát, csak még egy pár vigasztaló szót mondanak, a mire Dezső még dühösebb lesz, úgy hogy Tihanyi Ábris jobbnak tartja nem szólni több vigasztaló szót, hanem mennél előbb elsietni.

Mikor eltávoztak, akkor kitör a fékevesztett harag Tihanyi Dezsőből:

— Megbuktattak a nyomorultak.

De tovább nem marad köztük. Elhagyja ezt a hitvány fészket, a hol mind ellene törnek. Fölmegy a fővárosba. Látni sem akarja többé ezt a rongyos rokonságot. Utálja valamennyit. Távol akar tőlük lakni. Hogy is nem jutott már előbb eszébe, hogy Budapestre menjen. Ott uri módon, uri társaságban fog élni. Bizonyára juttatnak majd neki

kerületet is, a hol megválasztják képviselőnek. Csak egyszer oda fent legyen.

Föltálaták a vacsorát. Leült nejével, de nem evett, egy falatot sem birt volna lenyelni; rettenetes harag és elkeseredés fojtogatta torkát.

Sokáig nem tudott szólni sem. Végre előadta elhatározását.

Olga megütközve tekintett reá. Az után az örült költekezés után, a mibe a ház építése és a választás került, most még a fővárosi lakás? Nem tudta ugyan biztosan, hogy mennyire szaporodhatott az adósság, de sejtette, hogy az tetemes összeg lehet, sokkal több, mint a mennyit az ő vagyoni viszonyaik megengedhetnek. S bár eddig szabadon engedte férjét gazdálkodni és pazarolni, azt hitte, hogy most már a hitves kötelessége, hogy férjét az örvénybe rohanástól megmentse.

Szeliden reátette kezét férje kezére:

— Nem, Dezső, én kérlek, maradjunk itt és ne menjünk el.

A férj fölugrott s szikrázó szemekkel fordult nejéhez:

— Miért akarsz itt maradni?

A nő nem akarta az adósságok emlegetésével még jobban fölingerelni férjét, mellőzte hát azt s csak egyébről szólt:

— Mert lásd, itt nőttem föl, ide szoktam, itt van kényelmes házunk, a mit te olyan kedvvel építettél.

— Nem igaz, az nem köt téged ide, — szakította félbe a férje vad haraggal. — Megmondjam, hogy mi köt téged ide? Kókay Elemér.

Sápadtan állt föl a nő, de hangja büszkén és ünnepélyesen csengett:

— Lelkiismeretem tiszta, nincs más feleletem számodra. Arra esküdtem, hogy követlek s megtartom, a mit az isten színe előtt fogadtam. Mehetünk.



OSZK

Országos Széchényi Könyvtár







